

Grondwateronttrekking bij natuurgebieden

Registratie en beoordeling van toelaatbaarheid

27 september 2022

Kenmerk R001-1285405NJE-V03-pws-NL

Verantwoording

Titel	Grondwateronttrekking bij natuurgebieden
Opdrachtgever	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Projectleider	Bescherming persoons
Auteur(s)	Bescherming persoonlijke leven
Projectnummer	1285405
Aantal pagina's	32
Datum	27 september 2022
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

TAUW bv
Handelskade 37
Postbus 133
7400 AC Deventer
T +31 57 06 99 91 1
E info.deventer@tauw.com

Inhoud

1	Aanleiding.....	4
2	De voor registratie en beoordeling van grondwateronttrekking relevante wet- en regelgeving.	6
2.1	Internationale wet- en regelgeving.....	6
2.1.1	Kaderrichtlijn Water.....	6
2.1.2	Vogel- en Habitatrichtlijn.....	7
2.2	Nationale wet- en regelgeving.....	7
2.2.1	Inleiding.....	7
2.2.2	Waterwet.....	8
2.2.3	Waterbesluit.....	10
2.2.4	Waterregeling.....	10
2.2.5	Waterschapswet.....	11
2.2.6	Wet milieubeheer.....	11
2.2.7	Wet natuurbescherming.....	12
3	Methode.....	15
4	Resultaten document review.....	17
4.1	Het beleid van provincies met betrekking tot onttrekkingen van grondwater.....	17
4.2	Het beleid van waterschappen met betrekking tot onttrekkingen van grondwater.....	19
5	Resultaten interviews.....	22
6	Synthese.....	27
7	Aanbevelingen.....	30
8	Literatuur.....	32
Bijlage 1	Gevoeligheid van habitattypen en leefgebieden voor verandering grondwaterstand en -kwaliteit	
Bijlage 2	Overzichtstabellen document review	
Bijlage 3	Geïnterviewden en de in de interviews gestelde vragen	
Bijlage 4	Fragmenten uit voor grondwateronttrekking relevante wet- en regelgeving	

1 Aanleiding

Verdroging is in veel natuurgebieden een groot knelpunt bij het behalen van de natuurdoelen. Onttrekkingen van grondwater en ontwatering in de omgeving (inclusief drainage) kunnen dat probleem versterken. Complete registratie van onttrekkingen en een goede beoordeling van toelaatbaarheid van onttrekkingen is daarmee van groot belang voor het behalen van de natuurdoelen.

De afgelopen maanden zijn op diverse niveaus gerechtelijke uitspraken bekend geworden over de beoordeling van de toelaatbaarheid van grondwateronttrekkingen. Centraal in deze kwesties in onder meer Spanje en Vlaanderen zijn de Europese Kaderrichtlijn Water en de Europese Habitatrichtlijn. De recente jurisprudentie, in binnen- en buitenland, bevestigt de noodzaak van goede registratie en beoordeling van onttrekkingen. De uitspraken hebben de vraag opgeworpen of die ook voor Nederland gevolgen zouden kunnen hebben. Heeft Nederland op systeemniveau voldoende 'grip' op grondwateronttrekkingen?

De Habitatrichtlijn beschermt onder meer de Natura 2000-gebieden. De 'instandhoudingsdoelstellingen' voor die gebieden mogen in beginsel niet worden geschaad. Aangezien veel van die doelstellingen direct of indirect gevoelig zijn voor veranderingen in de grondwaterstand en grondwaterkwaliteit moet het bevoegde gezag hiermee rekening houden bij de beoordeling van de toelaatbaarheid van onttrekkingen. Dit geldt zowel voor meldings- als vergunningplichtige onttrekkingen als ook voor wettelijke regelingen met een vrijstelling voor bepaalde onttrekkingen.

Maar gebeurt dat ook voldoende? Voldoet Nederland op dit punt wel of niet aan de Europese regelgeving? Heeft Nederland het goed geregeld of is er sprake van hiaten? Hebben bevoegde gezagen (m.n. provincies en waterschappen) een voldoende compleet beeld van alle relevante grondwateronttrekkingen? En wordt voldoende rekening gehouden met de mogelijke cumulatieve effecten van diverse grondwateronttrekkingen en eventuele andere storingsfactoren? Met deze vragen heeft het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W) TAUW benaderd.

De hoofdvraag luidt: 'wordt met het huidige beleid van provincies en waterschappen op voldoende wijze uitvoering gegeven aan de vereisten van de Wet natuurbescherming (Wnb) ter implementatie van de Vogel- en Habitatrichtlijn en de vereisten van de Waterwet (Wtw) ter implementatie van de KRW, of schiet dit structureel tekort?'

Deelvragen zijn:

- Welk beleid voeren de provincies voor onttrekkingen van grondwater (in de nabijheid van Natura 2000-gebieden) en hoe verhoudt zich dit tot de Wet natuurbescherming en de Vogel- en Habitatrichtlijn? Is dit beleid vergelijkbaar of zijn er grote verschillen tussen provincies en/of grondwaterafhankelijke Natura 2000-gebieden?
- Hoe werkt dit beleid door naar de waterschappen?
- Is de verwachting dat voor grondwaterafhankelijke Natura 2000-gebieden in het algemeen op voldoende wijze uitvoering wordt gegeven aan de Wnb en de verplichtingen die volgen uit KRW, of schiet het beleid en de uitvoering daarvan structureel tekort?
- Wat zijn de risico's indien de uitvoering structureel tekortschiet? Kan dit gevolgen hebben voor huidige vergunde en van vergunning vrijgestelde grondwateronttrekkingen (drinkwater, industrie, landbouw)?
- Op welke wijze worden onttrekkingen geregistreerd, hoe vindt de beoordeling van nieuwe onttrekkingen plaats en hoe worden daarbij mogelijke verdrogingseffecten in Natura 2000-gebieden betrokken?

Hoewel er uiteraard meer knelpunten zijn bij het kunnen halen van instandhoudingsdoelstellingen in Natura 2000-gebieden richt deze quickscan zich op 'alleen' de registratie en de beoordeling van de toelaatbaarheid van grondwateronttrekkingen en drainage.

Leeswijzer

Na een beschrijving van de voor registratie en beoordeling van grondwateronttrekkingen relevante wet- en regelgeving op zowel internationaal als nationaal niveau (in hoofdstuk 2) beschrijven we in hoofdstuk 3 de voor dit onderzoek gehanteerde methode. Deze bestaat kort gezegd uit een 'document review' van beleidsregels van zowel provincies als waterschappen en daarnaast uit de bevindingen uit een aantal interviews met medewerkers van provincies en waterschappen. Doel van de interviews was inzicht te verkrijgen in de wijze waarop de beoordeling van grondwateronttrekkingen in de praktijk plaatsvindt. Een samenvatting van de document review is te vinden in hoofdstuk 4, de opbrengsten van de interviews in hoofdstuk 5. Hoofdstuk 6 brengt de resultaten van de document review en de interviews samen; welke overeenkomsten en verschillen zijn TAUW opgevallen in het licht van de gestelde onderzoeksvragen (zie voor die vragen hoofdstuk 1). Het rapport besluit met een aantal aanbevelingen (hoofdstuk 7) en een opsomming van de voor dit onderzoek gebruikte literatuur (hoofdstuk 8).

2 De voor registratie en beoordeling van grondwateronttrekking relevante wet- en regelgeving

2.1 Internationale wet- en regelgeving

2.1.1 Kaderrichtlijn Water

Het Europese waterbeleid is vastgelegd in de Kaderrichtlijn Water (KRW; 2000). Het omvat (richtlijnen voor) regels voor zowel grond- als oppervlaktewater en behandelt zowel de kwantiteit als de kwaliteit. Het doel van de richtlijn is (onder meer) 'de beschikbaarheid van voldoende oppervlaktewater en grondwater van goede kwaliteit voor een duurzaam, evenwichtig en billijk gebruik van water'. Specifiek voor de kwaliteit van het grondwater geldt aanvullend de Europese Grondwaterrichtlijn (2006). Deze laatste blijft in dit onderzoek buiten beschouwing.

De Kaderrichtlijn Water bepaalt dat alle 'grondwaterlichamen' uiterlijk in 2027 in goede toestand moeten verkeren. De toestand moet goed zijn voor zowel grondwaterkwantiteit als voor grondwaterkwaliteit (chemische toestand). Lidstaten worden geacht elke zes jaar via stroomgebiedsbeheerplannen (SGBP's) te rapporteren over de toestand van de (grond)waterlichamen.

Met de maatregelen in een stroomgebiedsbeheerplan moeten de lidstaten voor wat betreft grondwater de volgende milieudoelstellingen bereiken (zie artikel 4 lid 1, onder b KRW):

- i. de inbreng van verontreinigende stoffen in het grondwater te voorkomen of te beperken en de achteruitgang van de toestand van alle grondwaterlichamen te voorkomen¹
- ii. beschermen, verbeteren en herstellen de lidstaten alle grondwaterlichamen en zorgen voor een evenwicht tussen onttrekking en aanvulling van grondwater, met de bedoeling uiterlijk 15 jaar na de datum van inwerkingtreding van deze richtlijn een goede grondwatertoestand (...) te bereiken²
- iii. elke significante en aanhoudende stijgende tendens van de concentratie van een verontreinigende stof ten gevolge van menselijke activiteiten om te buigen, teneinde de grondwaterverontreiniging geleidelijk te verminderen

Volgens artikel 6 lid 1 van de Kaderrichtlijn Water zijn de lidstaten verplicht een Register van beschermde gebieden aan te leggen en te onderhouden. Volgens artikel 6 lid 2 en bijlage IV (zie punt 1 van die bijlage, onder v) van de KRW worden daaronder alle gebieden verstaan 'die voor de bescherming van habitats of van soorten zijn aangewezen, wanneer het behoud of de verbetering van de watertoestand bij de bescherming een belangrijke factor vormt', waaronder ook de Natura 2000-gebieden worden verstaan. Het register bestaat in Nederland sinds ongeveer 2005.

¹ Hierbij geldende enkele uitzonderingen, vastgelegd de leden 6, 7 en 8 in artikel 4, en onder voorbehoud van de toepassing van artikel 11, lid 3, onder j

² Ook hierbij gelden weer enkele uitzonderingen, waaronder verlengingen overeenkomstig lid 4 en toepassing van de leden 5, 6 en 7 en onverminderd lid 8 van dit artikel en onder voorbehoud van toepassing van artikel 11, lid 3, onder j

Artikel 11 lid 3 KRW somt de basismaatregelen op, waaronder (onder e) beheersingsmaatregelen van de onttrekking van zoet oppervlaktewater en grondwater. Volgens bijlage VII KRW is dit een verplicht onderdeel van de Stroomgebiedsbeheersplannen.

De verplichtingen die voortvloeien uit de Kaderrichtlijn Water zijn in Nederland verwerkt in de Waterwet. In de wet en de bijbehorende uitvoeringsregelingen is ook geregeld welk overheidsorgaan welke taken en verantwoordelijkheden heeft. De provincies hebben 3 verschillende soorten taken en verantwoordelijkheden:

1. Vergunningverlening en handhaving om de bodem te beschermen in of bij gebieden waar drinkwater wordt gewonnen (grondwaterbescherming & bodembescherming) en vergunningen verlenen voor het oppompen van grondwater en aanleg van bodemenergiesystemen
2. Continu meten van de standen van grondwater (de kwantiteit) en regelmatig meten van chemische kwaliteit en dat centraal registeren (grondwatermeetnet). In het verlengde hiervan worden vergunningen beoordeeld
3. Bestrijden van verdroging van natuur

2.1.2 Vogel- en Habitatrichtlijn

De verplichtingen die voortvloeien uit de Europese Vogelrichtlijn (1979) en de Europese Habitatrichtlijn (1992) zijn volledig verwerkt in de Wet natuurbescherming. Dit geldt zowel voor de bescherming van (Natura 2000-) gebieden (hoofdstuk 2 Wnb) als voor planten- en diersoorten (hoofdstuk 3 Wnb).

2.2 Nationale wet- en regelgeving

2.2.1 Inleiding

De wet- en regelgeving die relevant is voor het registreren en toelaten van grondwateronttrekkingen is verwerkt in zowel landelijke als decentrale wet- en regelgeving en is hieronder beknopt samengevat.

De basis voor alle water-gerelateerde regelgeving van decentrale overheidsorganisaties (provincies en waterschappen) is een tweetal wetten, namelijk de Waterwet en de Waterschapswet. De basis voor de bescherming van grondwaterafhankelijke natuur is de Wet natuurbescherming.

2.2.2 Waterwet

Er zijn zowel taken en verantwoordelijkheden van de rijksoverheid en van de provincies als van de waterschappen. Tabel 2.1 geeft hiervan een overzicht.

Tabel 2.1 Taken en verantwoordelijkheden van diverse overheden met betrekking tot grondwaterbeheer en bescherming van gebieden

Rijk	Provincies	Waterschappen
Systeemverantwoordelijkheid <ul style="list-style-type: none"> • Toewijzing taken en bevoegdheden • Vaststelling (landelijke) kaders en normen 	Strategisch grondwaterbeleid Uitvoering KRW (grondwaterkwaliteit en -kwantiteit)	Watersysteembeheerder (grond- en oppervlaktewater)
Minister is bevoegd gezag: <ul style="list-style-type: none"> • Grondwateronttrekkingen onder oppervlaktewaterlichamen die in beheer zijn bij het Rijk 	GS is bevoegd gezag voor: <ul style="list-style-type: none"> • Grondwateronttrekkingen voor drinkwater • Grote industriële onttrekkingen (> 150.000 m³ per jaar) • Bodemenergiesystemen 	DB is bevoegd gezag voor: <ul style="list-style-type: none"> • Industrie tot 150.000 m³ per jaar • Landbouw (beregening en bevloeiing grasland, bouwland, fruitteelt, veedrenking) • Overige onttrekkingen (sportvelden, particulier gebruik) • Bouwactiviteiten, bodemsaneringen (veelal tijdelijk en met retourbemaling)
Artikel 6.10a Waterbesluit	<ul style="list-style-type: none"> • Artikel 6.4 Waterwet • Provinciale verordening 	Keur van individuele waterschappen
Art. 2.1 Wnb: Minister NenS is verantwoordelijk voor aanwijzing Natura 2000-gebieden (lid 1) en vaststellen instandhoudingsdoelstellingen (lid 4). Minister IenW is verantwoordelijk voor Natura 2000-beheerplannen voor Natura 2000-gebieden in de Rijkswateren (art. 2.10 Wnb) en voor het nemen van maatregelen op IenW-eigendommen die nodig zijn voor realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen (art. 2.3 Wnb, i.c.m. art. 2.10 Wnb)	GS is verantwoordelijk voor de beheerplannen voor overige Natura 2000-gebieden en daarnaast voor de uitvoering van het natuurbeleid in overige delen van de Natura 2000-gebieden (art. 2.3 Wnb), de aanwijzing van het Natuur Netwerk Nederland (NNN; art. 1.12 Wnb) en het subsidiëren van natuurbeheer (SNL)	n.v.t.

Rijksoverheid

Behalve de in tabel 2.1 vermelde verplichtingen is de rijksoverheid ook eindverantwoordelijk voor de stroomgebiedbeheerplannen zoals vermeld in de Kaderrichtlijn Water (zie paragraaf 2.1.1). In de Waterwet is deze verplichting opgenomen in artikel 4.3 lid 1. Voor de inhoud van het stroomgebiedbeheerplan wordt daar aangegeven dat regels daarvoor gesteld worden in een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB). In dit geval is dat het Waterbesluit (zie aldaar).

Provincies

De Waterwet regelt onder meer de bevoegdheden van de decentrale overheden (en dan met name die van de provincies). Zij zijn verantwoordelijk voor het strategische grondwaterbeleid en zijn volgens artikel 6.4 Waterwet bevoegd gezag voor wat betreft de vergunningverlening voor de grote industriële onttrekkingen, voor de openbare drinkwatervoorziening en voor bodemenergiesystemen. In sommige gevallen kunnen zulke onttrekkingen ook m.e.r.-plichtig zijn (zie hierna).

Ook kunnen provincies in een provinciale verordening bepalen dat grondwateronttrekkingen van maximaal 10 m³ per uur niet vergunningplichtig zijn³. Dit is daarmee de wettelijke grondslag voor een melding of een vrijstelling die dan in een door Provinciale Staten vast te stellen verordening moet zijn vastgelegd.

Artikel 6.4 Waterwet

1. Het is verboden zonder daartoe strekkende vergunning van gedeputeerde staten grondwater te onttrekken of water te infiltreren:
 - a. ten behoeve van industriële toepassingen, indien de te onttrekken hoeveelheid water maar dan 15.000 m³ bedraagt
 - b. ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening of een bodemenergiesysteem
2. Bij provinciale verordening kan worden bepaald dat het eerste lid niet van toepassing is voor onttrekkingen waarbij de te onttrekken hoeveelheid ten hoogste 10 m³ per uur bedraagt.

Daarnaast zijn de provincies verantwoordelijk voor de uitvoering van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). De laatste ziet zowel op de grondwaterkwaliteit als de grondwatervoorraad en wordt behandeld in paragraaf 2.2.1.

Waterschappen

De bevoegdheid van de waterschappen om voor hun werkgebied een ontheffing- of een vergunningplicht in te stellen volgt niet duidelijk uit de Waterwet⁴. Hoewel het goed is om wettelijk vast te leggen welke taken en verantwoordelijkheden waterschappen hebben zich in juridisch opzicht nog geen problemen voorgedaan.

³ Dit komt overeen met 87.600 m³ per kalenderjaar van 365 dagen; in de praktijk zal dit vooral betrekking hebben op bodemenergiesystemen

⁴ In artikel 6.5 Waterwet wordt ten aanzien van de bevoegdheid van het bestuur van het waterschap wel gesproken over onttrekkingen uit 'regionale wateren' maar dat ziet alleen op 'internationale verplichtingen en bovenregionale belangen'. Zie bijlage 3 voor de wetstekst van dit artikel.

Wel kan volgens artikel 6.5 in een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) worden geregeld dat, 'met het oog op internationale verplichtingen of bovenregionale belangen', voor regionale wateren een vergunningplicht geldt voor onder andere het onttrekken van grondwater (waarbij het bestuur van het waterschap bevoegd gezag is). In de betreffende AMvB, het Waterbesluit, ontbreekt deze vergunningplicht voor regionale wateren.

2.2.3 Waterbesluit

Meldingsplicht voor een ieder die grondwater onttrekt

Volgens artikel 6.11 van het Waterbesluit moet een ieder die grondwater onttrekt zonder dat daarvoor een vergunningplicht geldt daarvan melding maken bij 'het bevoegd gezag'. Dit kan dus zowel het Rijk zijn (voor onttrekkingen onder bepaalde 'Oppervlaktewaterlichamen in beheer van het Rijk'), de provincie (voor onttrekkingen van maximaal 10 m³ per uur voor zover vastgelegd in een provinciale verordening) of het waterschap (overige onttrekkingen). De wijze waarop die melding moet plaatsvinden is eveneens in artikel 6.11 van het Waterbesluit geregeld en meer gedetailleerd in de Waterregeling.

Overigens hebben zowel de provincie als het waterschap volgens lid 5 van artikel 6.11 Waterbesluit de mogelijkheid om in een verordening gevallen aan te wijzen waarvoor de meldingsplicht niet geldt.

Stroomgebiedbeheerplan

In het Waterbesluit wordt ook de procedure aangegeven voor het samenstellen van het stroomgebiedbeheerplan en daarnaast welke informatie dat plan in elk geval behoort te omvatten. In artikel 4.5 lid 2 van het Waterbesluit wordt hierop nader ingegaan. Het wetsartikel verwijst daarvoor overigens naar de Kaderrichtlijn Water, de Grondwaterrichtlijn en de Richtlijn prioritair stoffen.

2.2.4 Waterregeling

Volgens artikel 6.10a (lid 1) van het Waterbesluit (zie bijlage 3 van dit rapport) is het onttrekken van grondwater onder oppervlaktewaterlichamen die in beheer zijn bij het Rijk alleen toegestaan met een vergunning van de Minister. Een lijst van die oppervlaktewaterlichamen is te vinden in bijlage II van het Waterbesluit. In lid 2 van artikel 6.10a is hierbij echter een uitzonderingsbepaling opgenomen; in een ministeriële regeling kan worden bepaald dat de vergunningplicht niet altijd geldt. Dit is verder uitgewerkt in artikel 6.3a van de Waterregeling. Daarin is aangegeven dat onttrekking van grondwater onder oppervlaktewaterlichamen in beheer bij het Rijk in de volgende gevallen vergunningvrij is:

- a. Een bronbemaling of proefbemaling, indien de hoeveelheid te onttrekken grondwater minder bedraagt dan 100 m³ per uur en in totaal niet meer bedraagt dan 100.000 m³
- b. Beregening, bevoeiing of veedrenking, indien de hoeveelheid te onttrekken grondwater minder bedraagt dan 60 m³ per uur
- c. Andere handelingen dan bedoeld onder a. of b., indien de hoeveelheid te onttrekken grondwater minder bedraagt dan 10 m³ per uur

De waterregeling noemt ook alle indieningsvereisten waaraan een melding moet voldoen (in artikel 6.19 en 6.27).

2.2.5 Waterschapswet

Ook de Waterschapswet, waarin primair de taken en verantwoordelijkheden van het waterschap, haar bestuur en haar financiën zijn geregeld, omvat geen wettelijke bepalingen voor het registreren of toestaan van grondwateronttrekkingen. In algemene zin volgt dit echter wel uit artikel 1 van de Waterschapswet:

Artikel 1 Waterschapswet (fragment)

1. Waterschappen zijn openbare lichamen welke de waterstaatkundige verzorging van een bepaald gebied ten doel hebben
2. De taken die tot dat doel aan waterschappen zijn of worden opgedragen betreffende de zorg voor het watersysteem en de zorg voor het zuiveren van afvalwater op de voet van artikel 3.4 van de Waterwet. Daarnaast kan de zorg voor een of meer andere waterstaatsaangelegenheden zijn of worden opgedragen

Gesteld wordt dat 'de zorg voor het watersysteem' ook de zorg voor de grondwatervoorraad omvat en daarmee de wettelijke grondslag is voor decentrale regelgeving ten aanzien van de beoordeling en registratie van bepaalde grondwateronttrekkingen.

2.2.6 Wet milieubeheer

M.e.r.-plichtige grondwateronttrekkingen

Grondwateronttrekkingen kunnen onder bepaalde omstandigheden m.e.r.-plichtig zijn:

- C15.1 Besluit milieueffectrapportage; maken van een milieueffectrapportage is verplicht: De infiltratie van water in de bodem of onttrekking van grondwater aan de bodem alsmede de wijziging of uitbreiding van bestaande infiltraties en onttrekkingen, in gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een hoeveelheid water van 10 miljoen m³ of meer per jaar
- D15.2 Besluit milieueffectrapportage; m.e.r.-beoordeling is verplicht (dat wil zeggen nagegaan moet worden of er sprake is van een m.e.r.-plicht): de aanleg, wijziging of uitbreiding van werken voor het onttrekken of kunstmatig aanvullen van grondwater, in gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een hoeveelheid water van 1,5 miljoen m³ of meer per jaar. Voor plannen geldt dan (direct) een plan-m.e.r.-plicht
- Een plan waarvoor een passende beoordeling verplicht is (dus een plan dat significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden kan hebben)
- Overige m.e.r.-plichtige situaties, voor zover vastgelegd in provinciale verordening

2.2.7 Wet natuurbescherming

In Nederland hebben veel natuurgebieden een beschermde status als Natura 2000-gebied. Natura 2000-gebieden zijn gebieden die op grond van de Vogelrichtlijn en/of de Habitatrichtlijn zijn aangewezen of aangemeld. De Europese Unie heeft alle Vogel- en Habitatrichtlijngebieden ondergebracht in een samenhangend netwerk 'Natura 2000'. In Nederland zijn ongeveer 160 Natura 2000-gebieden aangewezen. Voor elk Natura 2000-gebied zijn in het aanwijzingsbesluit 'instandhoudingsdoelstellingen' geformuleerd. Er kunnen instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd zijn voor:

- Habitattypen: instandhoudingsdoelstellingen hebben betrekking op zowel de oppervlakte binnen het gebied als de kwaliteit ervan. Voor habitattypen zijn 'typische soorten' benoemd die (mede) de kwaliteit van een habitatype duiden
- Broedvogels: instandhoudingsdoelstellingen hebben betrekking op een omvang en kwaliteit van het leefgebied met een draagkracht voor een populatie van een bepaald aantal broedparen
- Niet-broedvogels: instandhoudingsdoelstellingen hebben betrekking op een omvang en kwaliteit van het leefgebied met een draagkracht voor een populatie van een bepaald aantal exemplaren. Het doel kan betrekking hebben op zowel een slaap- of rustfunctie als een foerageerfunctie van het gebied voor de soort
- Habitatrichtlijnsoorten (niet-vogels): instandhoudingsdoelstellingen hebben betrekking op de omvang en de kwaliteit van het leefgebied met een draagkracht voor een populatie

De wijze waarop de diverse instandhoudingsdoelstellingen gehaald worden moet worden uitgewerkt in een beheerplan (artikel 2.3 Wnb). In zo'n beheerplan moeten de doelstellingen worden gedetailleerd 'in ruimte, in omvang en in tijd'. Uitgewerkt moet met andere woorden worden waar welk doel wordt nagestreefd, in welke mate men uitbreiding nastreeft of verbetering van kwaliteit en ook wanneer een doel moet zijn gehaald.

Om schade aan Natura 2000-gebieden te voorkomen geldt er een vergunningplicht voor projecten die significante gevolgen kunnen hebben voor een Natura 2000-gebied.⁵ Het maakt daarbij niet uit waar zo'n project plaatsvindt; ook projecten die buiten een Natura 2000-gebied worden uitgevoerd kunnen vergunningplichtig zijn in de zin van de Wet natuurbescherming (men spreekt dan van 'externe werking').

⁵ Artikel 2.7 lid 2 Wnb; deze vergunningplicht staat dus los van de vergunningplicht als bedoeld in de Waterwet en de keuren van waterschappen

Grondwateronttrekkingen moeten in de zin van de Wet natuurbescherming beschouwd worden als een project. Voor een onttrekking (of een cluster daarvan) moeten de mogelijke significante effecten op voorhand onderzocht worden. Wanneer de conclusie uit zo'n onderzoek is dat significante effecten niet kunnen worden uitgesloten geldt de verplichting een passende beoordeling op te stellen en is de onttrekking alleen met een Wnb-vergunning toegestaan⁶. De significantie van de gevolgen moet dan worden beoordeeld in het licht van de specifieke milieukenmerken en omstandigheden van het Natura 2000-gebied, waarbij ook rekening gehouden moet worden met eventuele cumulatieve effecten.

Ook beleidsplannen die grondwateronttrekkingen mogelijk maken en/of reguleren moeten voorafgaand aan de vaststelling ervan getoetst worden aan de Wet natuurbescherming. Ook hier geldt de verplichting om een passende beoordeling te maken wanneer significante effecten niet uitgesloten kunnen worden, en ook hier rekening houdend met de eventuele cumulatieve gevolgen van andere plannen of projecten.

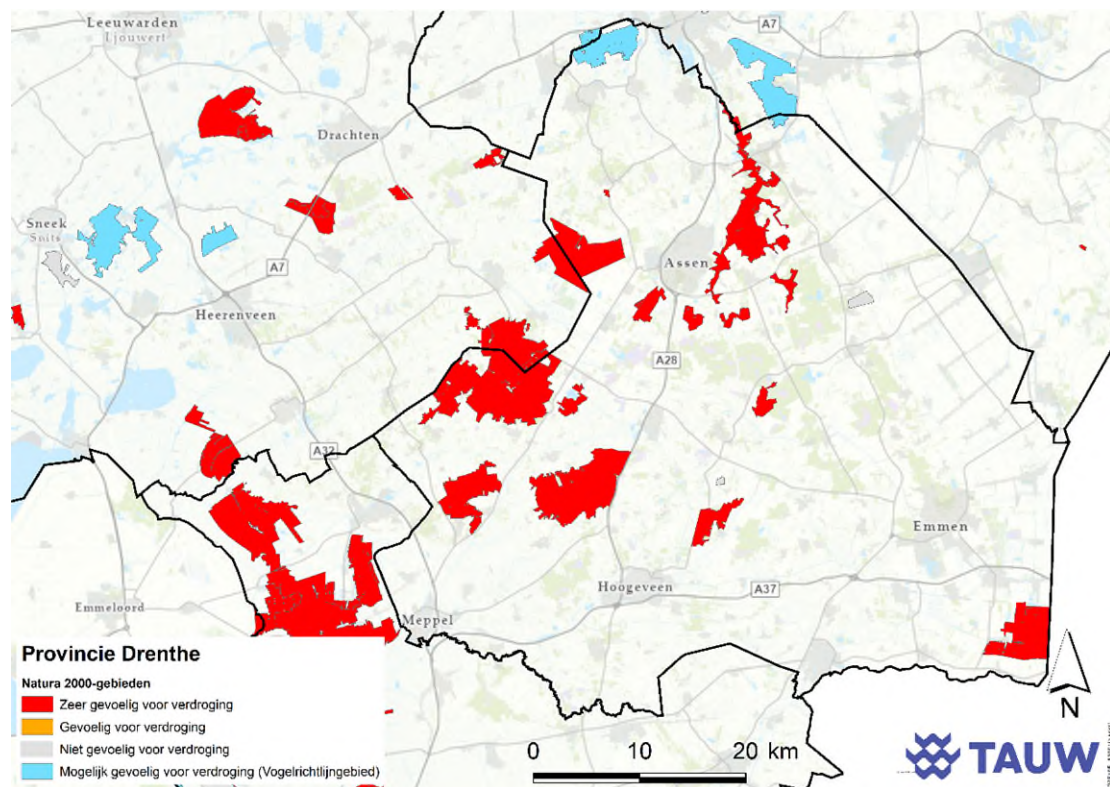
Om te bezien waar sprake is van Natura 2000-gebieden die gevoelig zijn voor grondwateronttrekking is een analyse gemaakt van de grondwaterafhankelijkheid van de standplaats van habitattypen en leefgebieden van soorten. De gevoeligheid voor verlaging van de grondwaterstand en/of verandering van de invloed van kwelwater is uitgedrukt in een drietal klassen, te weten 'niet of weinig gevoelig', 'gevoelig' en 'zeer gevoelig'. Een overzicht van de habitattypen en de leefgebieden en hun gevoeligheid voor veranderingen in de grondwaterstand/aanvoer van kwelwater is te vinden in bijlage 1.

Vervolgens is per Natura 2000-gebied onderzocht in welke van de gebieden een instandhoudingsdoelstelling geldt voor één of meer (zeer) gevoelige habitattypen en/of leefgebieden. Daarbij zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De habitattypen / soorten met een instandhoudingsdoelstelling zijn afgeleid uit de aanwijzingsbesluiten én alle latere wijzigingen daarin. Ook de nog niet definitief vastgestelde habitattypen en soorten (ontwerp-veegbesluit d.d. maart 2018) zijn bij de analyse betrokken
- De gevoeligheid van habitattypen voor grondwateronttrekkingen is gebaseerd op de profielendocumenten per habitatype (en dan met name het al dan niet voorkomen van een (sub)habittatype op vochtige en natte standplaatsen)
- Van leefgebieden is de grondwaterafhankelijkheid bepaald op basis van 'expert judgement'
- Een Natura 2000-gebied geldt als (zeer) gevoelig wanneer er een instandhoudingsdoelstelling geldt voor ten minste één (zeer) gevoelig habitatype/ soort met een (zeer) gevoelig leefgebied
- Voor Natura 2000-gebieden die uitsluitend als Vogelrichtlijngebied zijn aangewezen is onderscheid gemaakt tussen gebieden met en gebieden zonder instandhoudingsdoelstellingen voor broedvogels

⁶ Oevergrondwaterwinning geldt als een project in de zin van de Wnb en is dus alleen met vergunning toegestaan wanneer dat tot significante effecten op Natura 2000-gebieden leidt. Vergunningverlening is de verantwoordelijkheid van de provincie (art. 2.7 Wnb; de uitzonderingsbepaling van art. 1.3 lid 5 is hiervoor niet van toepassing).

De gebieden zijn vervolgens op kaart weergegeven. Figuur 2.1 toont het resultaat, als voorbeeld voor de provincie Drenthe. Duidelijk is te zien dat de meeste Natura 2000 gebieden (zeer) gevoelig zijn voor de gevolgen van grondwateronttrekkingen.

Figuur 2.1 Overzicht van Natura 2000-gebieden die (zeer) gevoelig zijn voor de gevolgen van grondwateronttrekking

In vrijwel alle Natura 2000-gebieden zijn instandhoudingsdoelstellingen voor één of meer grondwaterafhankelijke habitattypen of leefgebieden (van Habitatrichtlijnsoorten). Uiteraard verschilt het aantal verdrogingsgevoelige Natura 2000-gebieden per provincie of per werkgebied van waterschappen. Overigens is in het kaartmateriaal een Natura 2000-gebied op land integraal (zeer) verdrogingsgevoelig genoemd wanneer ten minste één van de instandhoudingsdoelstellingen (zeer) gevoelig is⁷. Omdat er ook habitattypen en leefgebieden zijn die niet of hoogstens weinig gevoelig zijn voor daling van de grondwaterstand wordt daarmee de gevoeligheid van gebieden in een aantal gevallen overschat. Aanbeveling is dan ook om dit te verfijnen zodat het beeld van de verdrogingsgevoelige Natura 2000-gebieden realistischer wordt.

⁷ Alleen in de Rijkswateren (met veel grote Natura 2000-gebieden) is wél onderscheid gemaakt tussen de diverse habitattypen en leefgebieden.

3 Methode

Het onderzoek door TAUW is uitgevoerd in opdracht van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Tijdens de uitvoering is TAUW inhoudelijk begeleid door en zijn de tussentijdse resultaten besproken met een ambtelijke begeleidingsgroep. Deze bestond uit medewerkers van de volgende organisaties:

- Unie van waterschappen (UvW)
- Interprovinciaal Overleg (IPO)
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)
- Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W)

Om de vragen te kunnen beantwoorden is een onderzoek in een aantal stappen uitgevoerd. Deze stappen zijn achtereenvolgens:

1. Document review
2. Interviews
3. Synthese

1. *Document review*. Er is aan de hand van vastgestelde (openbare) beleidsstukken een overzicht gemaakt van het beleid van waterschappen (21) en provincies (12) met betrekking tot de beoordeling van de toelaatbaarheid van grondwateronttrekkingen en de registratie daarvan. Specifieke punten waaraan aandacht is gegeven zijn:
 - Hoe vindt beoordeling van onttrekkingen in de nabijheid van Natura 2000-gebieden plaats? Wanneer is sprake van een vrijstelling, wanneer van een meldingsplicht? Wordt daarbij onderscheid gemaakt op basis van bijvoorbeeld de afstand tot een Natura 2000-gebied?
 - Zijn er aparte regels voor onttrekkingen om aan piekwatervragen te voldoen, bijvoorbeeld in extreem droge perioden? Gelden er regels voor het instellen van een (periodiek?) beregeningsverbod en zo ja, welke zijn dat dan? Wordt hierbij onderscheid gemaakt in beregening uit oppervlaktewater en grondwater?
 - Wordt er rekening gehouden met cumulatieve effecten (de gezamenlijke effecten van meerdere onttrekkingen) en zo ja op welke wijze?
 - Hoe is in beheerplannen van grondwaterafhankelijke Natura 2000-gebieden bestaand gebruik inzake drainage en grondwateronttrekkingen geregeld per provincie en vanaf wanneer (bijvoorbeeld, vanaf de Europese referentiedatum (voor Habitatrichtlijngebieden vaak 7 december 2004), vanaf de aanwijzing van een Natura 2000-gebied of vanaf de vaststelling van het Natura 2000-beheerplan). Idem voor de beschermingsgebieden/bufferzones vanuit de Waterwet per waterschap?
 - Hanteren alle provincies/waterschappen de verplichting van een voortoets / passende beoordeling binnen een bepaalde zone rond een Natura 2000-gebied? Wat betekent dat concreet? Welke zones worden gehanteerd en waarom?

- Hoe zijn vrijstellingen van de vergunningplicht gemotiveerd? Gelden de vrijstellingen ook in de nabijheid van kwetsbare Natura 2000-gebieden?

Naast het overzicht van het gevoerde beleid is in beeld gebracht welk inzicht er is in de totale onttrokken hoeveelheden.

2. *Interviews.* Met medewerkers van 7 provincies en waterschappen zijn vervolgens (dubbel)interviews gehouden. De selectie van de provincies en waterschappen is gemaakt op basis van de uitkomsten van de document review en de kennis en contacten bij zowel het ministerie als bij TAUW. Doel van de interviews was in beeld te brengen op welke wijze registratie plaatsheeft en op welke wijze de beoordeling van aanvragen van onttrekkingen in de praktijk plaatsheeft. Tevens is geprobeerd eventuele witte vlekken uit de document review aan te vullen. Specifieke aandachtspunten bij het interview waren:

- Hoe zijn de beschermingsgebieden/ bufferzones (Waterwet), idem voor de overgangs-/ onderzoekszones (Wnb), bepaald? Gaat inzicht in de hydrologische condities (IPO, 2021 - regionale uitwerking rapport aanbeveling 10) nog tot aanpassing van de zones leiden? Wanneer zijn deze gegevens beschikbaar?
- Welke grenzen worden gehanteerd bij de vraag wanneer er sprake is van 'een effect' nabij Natura 2000-gebieden? Wordt daarbij rekening gehouden met de 5 cm invloedssfeer zoals die ook wordt gehanteerd door de Adviescommissie Schade Grondwater? Wat betekent dat voor het voldoen aan de verplichtingen uit de Wnb? Wordt daarbij rekening gehouden met cumulatieve effecten? Zo ja, op welke wijze? Zo nee, waarom niet?
- Zijn/ worden de (significante) effecten gecompenseerd middels inrichtingsmaatregelen of passende maatregelen opgenomen in het beheerplan?
- Is er inzicht in cumulatieve effecten van alle onttrekkingen tezamen – inclusief de niet-vergunde onttrekkingen? Is er in juridisch opzicht sprake van een situatie waarbij de onttrekkingssituatie 'voldoende in beeld' is?

Tevens is tijdens de interviews gevraagd wat de medewerkers opvalt aan de praktijk en welke suggesties zij hebben voor verbetering. De te stellen interviewvragen zijn besproken met en geaccordeerd door de begeleidingsgroep.

3. *Synthese.* Nadat in stap 1 en 2 vooral kennis is verzameld (*verbreding*) is het de bedoeling van deze stap om tot een synthese te komen: hoe zouden de registratie en de beoordeling van de toelaatbaarheid van onttrekkingen in de ogen van TAUW het beste kunnen worden georganiseerd met als doel inzicht op systeemniveau? Welke organisaties doen het al goed, bij welke zijn nog verbeteringen nodig en welke verbeteringen zijn dat dan?

4 Resultaten document review

In de document review is het grondwateronttrekkingsbeleid van provincies en waterschappen in beeld gebracht op basis van de provinciale verordeningen en de waterschapsverordeningen (Keur). Er is in deze document review (nog) niet gekeken naar de Natura 2000 beheerplannen of vergunningen op grond van de Wet natuurbescherming.

De document review geeft weer hoe onttrekkingen zijn gereguleerd, maar geeft beperkt inzicht in de uitvoeringspraktijk. In dit hoofdstuk zijn verdiepende vragen over de uitvoeringspraktijk die in de interviews zijn meegenomen cursief weergegeven.

4.1 Het beleid van provincies met betrekking tot onttrekkingen van grondwater

In deze paragraaf gaan we in op de inhoud van de provinciale verordeningen in relatie tot onttrekkingen. Dit doen we aan de hand van de deelvragen zoals deze in hoofdstuk 1 zijn geformuleerd. In bijlage 2 is een overzichtstabel opgenomen waarin een aantal hoofdpunten uit de document review van de provinciale verordeningen zijn weergegeven.

1. Wat is het provinciale beleid voor onttrekkingen?

Provincies staan aan de lat voor vergunningverlening van industriële onttrekkingen > 150.000 m³/jaar, onttrekkingen voor de openbare drinkwatervoorziening en WKO-onttrekkingen⁸. Voor de laatste categorie zijn kleinere onttrekkingen vaak vrijgesteld van een meldingsplicht⁹.

Provincies hebben de mogelijkheid om te sturen in het vergunning/ melding/ vrijstelling stelsel van waterschappen. In de provinciale verordeningen zijn hiervan geen voorbeelden gevonden. Dat wil overigens niet zeggen dat hierover geen overleg plaatsvindt.

Drainage wordt in de provinciale verordeningen niet genoemd (dit is vanwege het schaalniveau overigens ook logisch).

Interviewvraag: In hoeverre stuurt de provincie vanuit de KRW-opgave op invulling van het vergunningstelsel van waterschappen?

⁸ WKO-systemen zijn minder interessant in het kader van verdroging, omdat hier zowel onttrekking als infiltratie plaatsvindt.

⁹ In sommige gevallen wordt voor vrijstelling van kleine onttrekkingen de wettelijke maximale grens van 10 m³/uur aangehouden. Soms geldt daarnaast een maximaal jaardebiet (voorbeelden: < 10 m³/uur en 5.000 m³/kwartaal; < 50.000 m³/jaar; < 12.000 m³/jaar).

2. Is er specifiek beleid voor onttrekkingen nabij Natura 2000-gebieden of overige kwetsbare natuur?

In sommige gevallen is sprake van een specifieke werkwijze nabij Natura 2000-gebieden/ kwetsbare natuurgebieden (4 keer). Voorbeelden hiervan zijn:

- Provincie Drenthe: Initiatieven binnen een straal van 500 m van Natura 2000-gebied moeten worden getoetst aan het Natura 2000-beheerplan
- Provincie Utrecht: Verwijzing naar onder Wet natuurbescherming aangewezen beschermingszones
- Provincie Noord-Brabant: In de Regeling natuurbescherming zijn beschermingszones vastgelegd, buiten deze zones mag grondwater worden onttrokken voor beregening (maximaal 70 m³/uur voor grasland en maximaal 100 m³/uur voor akkerbouw)
- Provincie Limburg: Bufferzone om natuurgebieden (verwijzing naar kaart in waterschapsverordening), in deze bufferzone geldt geen vrijstelling van de meldingsplicht
- In de provincie Overijssel wordt een beschermingszone van 300 m rond Natura 2000-gebieden gehanteerd. Onttrekkingen op een afstand van meer dan 300 m van de grens van Natura 2000-gebieden worden geacht geen effect te hebben op grondwaterafhankelijke natuur in het Natura 2000-gebied en zijn om die reden niet vergunningplichtig in de zin van de Wet natuurbescherming. Het is echter onduidelijk waarop de 'geen-effect-afstand' gebaseerd is. Deze beschermingszone wordt niet genoemd in de provinciale verordening

Cumulatieve beoordeling van effecten van meerdere grondwateronttrekkingen wordt niet specifiek voorgeschreven¹⁰. De provincie Noord-Brabant en de waterschappen in die provincie hebben met een passende beoordeling op het beregeningsbeleid (Smit *et al.*, 2014) eigenlijk zelf een soort cumulatietoets uitgevoerd. In de passende beoordeling zijn de effecten onderzocht van een gewijzigd beregeningsbeleid. Kern daarvan was het voortzetten van het stand-still beleid binnen beschermingszones rondom Natura 2000-gebieden, gecombineerd met een flexibeler beregeningsbeleid buiten deze zones.

Alleen in de provinciale verordeningen van Noord-Brabant en Limburg¹¹ komt de link met Natura 2000 of andere kwetsbare natuur terug in het onttrekkingenbeleid. Dit kan deels te maken hebben met de ouderdom van de stukken en betekent niet per sé dat er in de uitvoering geen toets plaatsvindt. Voor onttrekkingen kan naast een vergunning op grond van de Waterwet óók een vergunning op grond van artikel 2.7 Wet natuurbescherming nodig zijn. Onduidelijk is in hoeverre die vergunningplicht (en de bijbehorende verplichting om onderzoek naar effecten van onttrekkingen te (laten) verrichten ook bekend is bij initiatiefnemers. Hoewel de samenwerking tussen provincies en waterschappen zeker niet slecht is zou de communicatie hierover nog verbeterd kunnen worden. Dit komt (ook) in algemene zin terug als aanbeveling (hoofdstuk 7).

Interviewvraag: Hoe wordt in de praktijk omgegaan met onttrekkingsinitiatieven nabij kwetsbare natuur? Voor de provincies waar dit niet in de provinciale verordening is verankerd: waar ligt deze werkwijze vast? Voor de provincies waar bufferzones of beschermingszones zijn aangewezen: hoe zijn deze onderbouwd en waar zijn deze vastgelegd?

¹⁰ Die verplichting volgt overigens wel uit de Wet natuurbescherming, artikel 2.7 lid 1

¹¹ En daarnaast wordt hiervan melding gemaakt in het Omgevingsloket van Drenthe

Interviewvraag: Daling van de grondwaterstand door onttrekking(en) kan ook gevolgen hebben voor het patroon van kwel en infiltratie in de Natura 2000-gebieden. Wordt hiermee bij vergunningverlening rekening gehouden en hoe past dit bij de werkwijze met bufferzones?

3. Op welke wijze worden onttrekkingen geregistreerd en hoe vindt de beoordeling van nieuwe onttrekkingen plaats?

Voor registratie wordt vrijwel altijd het standaardformulier uit het Waterbesluit aangehouden (via omgevingsloket.nl). De registratie vindt vervolgens plaats in het LGR, in de vergunning wordt voorgeschreven wat er (jaarlijks) geregistreerd moet worden. In één geval geeft een provincie (in dit geval Zuid-Holland) een instructieregel mee aan de waterschappen voor registratie van onttrekkingen. Dit hangt samen met het kunnen innen van leges.

In de verordeningen worden vrijwel geen specifieke effectbepalingen voorgeschreven, maar wordt hiervoor verwezen naar de landelijke systematiek (zie hoofdstuk 2). In de provincie Utrecht wordt voor 'grote' onttrekkingen een risicoanalyse KRW voorgeschreven.

Interviewvraag: In de Kaderrichtlijn Water is een verplichting opgenomen om de grondwatervoorraad op peil te houden. Deze is niet duidelijk vertaald naar de Waterwet¹², maar vraagt om een goed inzicht in alle onttrekkingen en de (cumulatieve) gevolgen daarvan. Hoe geven provincies invulling aan deze KRW-verplichting? Op welk schaalniveau wordt deze verplichting ingevuld en hoe verhoudt zich dat tot het schaalniveau van de Natura 2000-gebieden?

4. Is dit beleid van provincies ten aanzien van grondwaterafhankelijke Natura 2000-gebieden vergelijkbaar of zijn er grote verschillen tussen provincies?

Er zijn grote verschillen: alleen provincies Limburg, Noord-Brabant en Zeeland hebben de bescherming van de Natura 2000-gebieden en/of andere verdrogingsgevoelige natuurgebieden tegen de gevolgen van grondwateronttrekkingen in de provinciale verordening verankerd¹³. In de provincies waar dit wel zo is wordt in de meeste gevallen verwezen naar een buffer- of beschermingszone (4x). De regels die in deze zones gelden zijn ook verschillend.

Verschillen komen door de ouderdom van de verordening, maar ook door de gevoelde urgentie, dat wil zeggen hoe hoog het onderwerp in de provincie op de (politieke) agenda staat.

4.2 Het beleid van waterschappen met betrekking tot onttrekkingen van grondwater

In deze paragraaf gaan we in op de inhoud van de waterschaps-verordeningen in relatie tot onttrekkingen. Dit doen we aan de hand van de deelvragen die in hoofdstuk 1 zijn geformuleerd. In bijlage 2 is een overzichtstabel opgenomen waarin een aantal hoofdpunten uit document review van de waterschaps-verordeningen zijn weergegeven.

¹² Zie (Woldendorp, 2021) voor een juridische beschouwing hiervan

¹³ In de provincie Drenthe wordt hierop gewezen in het Omgevingsloket

1. Hoe geven waterschappen invulling aan het vergunning-/ melding-/ vrijstelling-stelsel?

De bevoegdheid van de waterschappen voor het beheer van het watersysteem volgt niet duidelijk uit de Waterwet maar is -in algemene bewoordingen- opgenomen in de Waterschapswet. Waterschappen geven invulling aan deze bevoegdheid door het vaststellen van een vergunning-/ melding-/ vrijstelling-stelsel. Bij het overgaan van de bevoegd gezag-taken van provincies naar waterschappen in 2009 zijn hiervoor vaak in eerste instantie de kaders van de provincies overgenomen, daarna zijn deze door de waterschappen geüpdatet.

De criteria voor de vergunning- of meldingsplicht danwel vrijstelling zijn vaak een combinatie van functie, pompcapaciteit, duur en (jaar)debiet, waardoor er veel variatie is tussen de waterschappen. In sommige gevallen zijn de stelsels regionaal op elkaar afgestemd zoals in het geval van de waterschappen in de provincie Noord-Brabant.

Voor kleine onttrekkingen beneden een drempel geldt soms een vrijstelling van de meldingsplicht¹⁴. Dit is wettelijk mogelijk via de uitzonderingsbepaling in het Waterbesluit (artikel 6.11 lid 5). Vrijstellingen van de meldingsplicht variëren van 1 tot 10 m³/uur, vaak in combinatie met een maximumdebiet per jaar of per kwartaal.

Drainage is in tien waterschappen in de Keur opgenomen, in andere niet. Drainage met bemaling wordt meestal gezien als een onttrekking, voor drainage zonder bemaling kunnen bijvoorbeeld maximale ontwateringsdiepten zijn vastgelegd. In 7 waterschappen¹⁵ geldt alleen vergunningplicht voor beschermde gebieden die dan doorgaans op kaart zijn weergegeven. Daarnaast is de vergunningplicht soms (alleen in Vechtstromen, Rijn en IJssel en Limburg) gekoppeld aan de capaciteit van de drainage. In het Hoogheemraadschap van Rijnland geldt alleen een vergunningplicht voor drainage in sportvelden en ter beperking van wateroverlast in de bebouwde kom.

2. Is er specifiek beleid voor onttrekkingen nabij Natura 2000-gebieden of overige kwetsbare natuur?

Met name in recent geüpdatete keur-/ waterschapsverordeningen (maximaal ongeveer 5 jaar oud) wordt aandacht besteed aan onttrekkingen nabij natuurgebieden. Hieronder enkele voorbeelden:

- Bij waterschap Limburg is vastgelegd dat de daling van de grondwaterstand in verdrogingsgevoelige natuurgebieden maximaal 5 cm mag bedragen, welke wordt getoetst aan de hand van een model
- Ook het waterschap Drents Overijsselse Delta houdt een 5 cm grondwaterstandsverlaging als maximaal effect aan; verder wordt (alleen in algemene zin) gesproken over cumulatieve effecten
- In sommige keur-/ waterschapsverordeningen is vastgelegd dat er geen sprake mag zijn van daling van de grondwaterstand in gevoelige Natura 2000-gebieden

¹⁴ Het betreft een zestal waterschappen, te weten de waterschappen Drents-Overijsselse Delta, Vallei en Veluwe, Rijn en IJssel en Scheldestromen en de hoogheemraadschappen Hollands Noorderkwartier en Schieland en Krimpenerwaard

¹⁵ Het betreft Hunze & Aa's, Drents-Overijsselse Delta, Vallei en Veluwe, Rijn en IJssel, Stichtse Rijnlanden, Rivierenland, Aa en Maas en Limburg

- Voor sommige waterschappen (bijvoorbeeld de waterschappen de Dommel en Aa en Maas) is er naast de Keur een aanvullende kaart waarin gebieden worden aangewezen die beschermd zijn, of die als attentiegebied gelden. In deze gebieden gelden speciale regels voor onttrekkingen. Voor beschermde gebieden is dit 0 cm grondwaterstandverlaging, voor het attentiegebied moet er een bedrijfswaterplan worden opgesteld waarvoor een terughoudend en stringent vergunningenbeleid geldt. Waarop de attentie(buffer) zone inhoudelijk gebaseerd is, is niet aangegeven

Interviewvraag: Hoe is natuurbescherming verankerd in het onttrekkingenbeleid van waterschappen waar dit nog niet in de Keur is verwerkt? Hoe ziet de uitvoeringspraktijk eruit?

3. Op welke wijze worden onttrekkingen geregistreerd en hoe vindt de beoordeling van nieuwe onttrekkingen plaats?

Alle onttrekkingen die meldings- of vergunningplichtig zijn worden geregistreerd in het LGR, het Landelijk Grondwater Register¹⁶. In het algemeen worden meldingsplichtige onttrekkingen eenmalig geregistreerd. Vergunninghouders van vergunningplichtige onttrekkingen zijn vaak verplicht om jaarlijks melding te doen van onttrokken hoeveelheden en eventuele wijzigingen daarin.

In een enkel geval worden voor meldingsplichtige onttrekkingen ook effectbeoordelingen gevraagd. Dit roept bij TAUW de vraag op of het vervolgens mogelijk is om een melding te weigeren. Cumulatieve effecten worden een aantal keren genoemd in de Keur. De wijze waarop deze beoordeeld worden wordt aan de initiatiefnemers gelaten.

Interviewvragen:

- *Is de informatie uit het LGR up to date? Heeft het waterschap zicht op de omvang van vrijgestelde onttrekkingen?*
- *Wordt bij meldingen ook een effectbeoordeling gevraagd en kunnen meldingen op grond daarvan geweigerd worden?*
- *Worden bij nieuwe initiatieven cumulatieve effecten getoetst en is de beschikbare informatie uit het LGR voldoende om dit (goed) te kunnen doen?*

4. Is het beleid van de waterschappen ten aanzien van grondwaterafhankelijke Natura 2000-gebieden vergelijkbaar of zijn er grote verschillen tussen waterschappen?

Er zijn grote verschillen in het onttrekkingsbeleid tussen waterschappen. Net als bij de provinciale verordeningen worden deze deels verklaard door het kader dat destijds is overgenomen van de provincies, de ouderdom van de Keur, de mate waarin het onderwerp op de (politieke) agenda staat en de mate waarin grondwater een belangrijke bron van water voor de landbouw vormt.

¹⁶ Zie voor meer informatie [Landelijk Grondwater Register \(LGR\) - BIJ12](#)

5 Resultaten interviews

Om een goed beeld te krijgen van de uitvoeringspraktijk zijn in totaal zeven interviews gehouden met beleidsmedewerkers en vergunningverleners van 6 provincies en 7 waterschappen. De leidraad die in de gesprekken is gebruikt is opgenomen in bijlage 3. De geanonimiseerde verslagen van de interviews zijn eveneens opgenomen in bijlage 3. In dit hoofdstuk geven we een samenvatting van de resultaten aan de hand van de hoofdonderwerpen die in de interviews zijn behandeld.

Overall beeld

De interviews hebben zich toegespitst op grondwateronttrekkingen in relatie tot de droogteproblematiek. De geïnterviewden geven aan dat de droogteproblematiek breder is dan alleen de registratie en beoordeling van onttrekkingen. In veel regio's wordt de droogteproblematiek integraal aangepakt, waarbij partijen samen toewerken naar een robuustere inrichting van het watersysteem, waarbij gezocht wordt naar een betere balans tussen infiltratie en afvoer. Versterkte ontwatering van gebieden speelt hierin vooral in het voorjaar een belangrijker rol dan het effect van onttrekkingen. In droge perioden daarentegen en in de nabijheid van onttrekkingsputten kunnen onttrekkingen een grote rol spelen.

In het proces naar een robuust watersysteem speelt ook de samenhang met andere functies een rol. Als voorbeeld hiervan is een transitie in de landbouw genoemd waarbij opbrengstderving in droge jaren (deels) wordt ingecalculeerd, in plaats van dat altijd met intensieve beregening naar maximale opbrengsten wordt gestreefd.

In relatie tot verdroging van natuurgebieden lijken vooral onttrekkingen ten behoeve van beregening een aandachtspunt. Hiervoor bestaat vaak apart beregeningsbeleid (als nadere uitwerking) dat echter niet in alle gevallen terugkomt in de verordeningen. Mogelijk is de waterschapsverordening die in het kader van de Omgevingswet moet worden opgesteld een goede gelegenheid om separaat beleid wél in de verordeningen te verankeren. In de provincies Gelderland en Noord-Brabant is sprake van (onderling afgestemd) regionaal beregeningsbeleid waarover afspraken zijn gemaakt tussen de provincies en de waterschappen.

Uit het bijzondere en specifieke voorbeeld van Limburg waar de watervoerendheid van rivieren als de Swalm en de Roer samenhangt met de ontwatering van de (deels voormalige) bruinkoolwoningen in Duitsland, blijkt dat in sommige gevallen de ingrepen in het watersysteem zo groot en langdurig zijn, dat opheffen van deze ingrepen ook grote gevolgen kan hebben voor de natuur. De beekdalen zijn immers inmiddels als Natura 2000-gebied aangewezen.

Registratie van vergunningplichtige, meldingsplichtige en vrijgestelde grondwateronttrekkingen

Alle vergunningplichtige onttrekkingen worden geregistreerd in het LGR. In veel gevallen worden van de vergunningplichtige onttrekkingen ook jaarlijkse rapportages van eventuele wijzigingen en de onttrokken hoeveelheden gevraagd. In sommige gevallen hangt de jaarlijkse rapportagegrens niet samen met de grens van de vergunningplicht maar met de grens waarboven door vergunninghouders leges moeten worden betaald voor de onttrekking.

Ook meldingsplichtige onttrekkingen worden vrijwel altijd geregistreerd in het LGR. Hiervan worden echter niet in alle gevallen rapportages van de jaarlijks onttrokken hoeveelheden gevraagd. In sommige gevallen wordt bij een melding een effectbeoordeling gevraagd maar in de meeste gevallen is het voldoen aan de criteria voldoende. Daarnaast is er geen plicht om de beëindiging van een onttrekking te melden, waardoor de data in het LGR niet altijd up to date zijn. Verschillende waterschappen geven aan bezig te zijn met een actualisatie van het onttrekkingenbestand.

De meningen over de bruikbaarheid van de data in het LGR en de gebruiksvriendelijkheid van het systeem lopen uiteen. Recente updates van het programma zouden het beter toegankelijk hebben gemaakt. De data zijn niet voor initiatiefnemers toegankelijk.

De criteria voor vrijstelling variëren van een pompcapaciteit van 1 tot 10 m³/uur, in sommige gevallen gecombineerd met een maximaal jaar- of kwartaaldebit. Bij deze vrijgestelde onttrekkingen gaat het om pompen van particulieren (voor het sproeien van tuinen) en om onttrekkingen voor veedrenking. De geïnterviewden verwachten niet dat de vrijgestelde onttrekkingen een significant effect hebben op beschermde natuurgebieden. Maar omdat registratie ontbreekt is dat niet helemaal zeker. De provincie Gelderland start op korte termijn met een onderzoek waarin deze verwachting onderzocht wordt.

Toetsing van (cumulatieve) effecten van grondwateronttrekkingen

Bij meldingsplichtige onttrekkingen worden cumulatieve effecten ten opzichte van al bestaande winningen niet getoetst. Ook bij een vergunningaanvraag is deze toets niet vanzelfsprekend, het gebeurt alleen wanneer hier aanleiding voor is¹⁷.

Om cumulatief te kunnen toetsen is ook goed inzicht nodig in de reeds aanwezige onttrekkingen. Omdat informatie uit het LGR niet altijd goed toegankelijk of actueel is, kan deze opgave nog niet helemaal bij een initiatiefnemer neergelegd worden. In Gelderland bestonden in het verleden regionale onttrekkingsplafonds, dat zou een manier kunnen zijn om de cumulatieve effecten van onttrekkingen te vertalen in beleid in plaats van deze bij individuele aanvragen te toetsen.

¹⁷ Wettelijk geldt hiervoor een verplichting wanneer er, individueel of in cumulatie, sprake kan zijn van effecten op een Natura 2000-gebied. Dit is vastgelegd in artikel 2.7 lid 1 Wet natuurbescherming

Samenhang met Wet natuurbescherming

In vrijwel alle provincies die zijn geïnterviewd worden zones rondom verdrogingsgevoelige natuurgebieden gehanteerd, met uitzondering van Friesland. In Friesland loopt op dit moment een onderzoek om te bepalen of dit soort zones in de toekomst wel nodig zijn. Dit onderzoek is mede naar aanleiding van de droogte van 2018 en de daaropvolgende jaren geïnitieerd. Deze zones zijn vaak niet beperkt tot Natura 2000-gebieden, maar liggen ook rondom andere droogtegevoelige natuur. De breedte van deze zones (200-500 m¹⁸) is vaak deels hydrologisch onderbouwd en deels praktisch ingevuld. Met een praktische invulling bedoelen we bijvoorbeeld dat de zones rondom alle natuurgebieden even breed zijn gehouden, ongeacht eventuele verschillen tussen die gebieden. In Gelderland is ervoor gekozen de zones smaller te maken rondom natuurgebieden waar al is geïnvesteerd in natuurherstel; de gedachte daarachter is dat de gebieden daardoor minder kwetsbaar zijn geworden. Tijdens de interviews bleek dat in een aantal regio's de provincies andere beschermingszones hanteren dan de waterschappen (andere gebieden, bredere of smallere zones). We bevelen aan deze verschillen gelijk te trekken, mede op basis van de resultaten van hydrologisch onderzoek.

Hoewel vrijwel alle regio's met beschermingszones werken, is in de document review slechts in een beperkt aantal verordeningen een verwijzing naar deze zones gevonden. Daarmee is de wettelijke grondslag voor het hanteren van deze zones onduidelijk.

De regels binnen de beschermingszones verschillen van een '*stand still*' (dus geen nieuwe onttrekkingen) tot een aangescherpte vergunningsplicht om effecten beter te kunnen toetsen. Ook de beoordelingsgrondslag van effecten op natuur is wisselend en varieert van 1 tot 5 cm grondwaterstandsverlaging. In sommige gevallen wordt ook getoetst op een verandering van de kweldruk (> 0,1 mm/dag). Bij grote effecten worden soms mitigerende maatregelen voorgeschreven of voorgesteld. Wij bevelen aan om daarbij niet alleen te toetsen op de waterkwantiteit maar ook op de (voor grondwaterafhankelijke natuur relevante parameters van) waterkwaliteit.

Bij initiatieven nabij Natura 2000-gebieden kan sprake zijn van een dubbele vergunningsplicht (zowel vanuit de Waterwet als vanuit de Wet natuurbescherming). In geen van de geïnterviewde regio's wordt deze vergunningopgave van waterschappen en provincies gezamenlijk opgepakt. Wanneer sprake is of zou kunnen zijn van een dubbele vergunningplicht verwijzen waterschappen initiatiefnemers door naar de provincie. Mogelijk biedt de inwerkingtreding van de Omgevingswet aanknopingspunten om de samenwerking op dit vlak te verbeteren en te voorkomen dat er in de vergunningpraktijk initiatieven worden gemist.

¹⁸ Bij de waterschappen Rijn en IJssel en Vechtstromen wordt een bufferzone van 200 meter gehanteerd, in het gedeelte van het werkgebied van waterschap Rivierenland dat in de provincie Noord-Brabant is gelegen 500 meter in de zandgebieden. In vier andere waterschappen (Aa en Maas, Drents-Overijsselse Delta, Vallei en Veluwe en Limburg) wordt aangesloten bij provinciaal beleid met bufferzones rond sommige verdrogingsgevoelige natuurgebieden.

Relatie met KRW doelstellingen

De doelstellingen uit de KRW worden gerapporteerd op grondwaterlichaamniveau. Voor het Nederlandse grondgebied is het bereiken van een terrestrisch goede toestand van grondwaterlichamen zeker nog een aandachtspunt. In hoeverre de hoofddoelstelling echter een knelpunt is, is niet bekend; deze wordt nu althans niet als een knelpunt ervaren. In Noord-Brabant wordt ook naar de waterbalans van kleinere deelsystemen gekeken, dan wordt de relatieve invloed van onttrekkingen uiteraard belangrijker en ontstaat ook meer inzicht in de ruimte die er nog in een systeem zit voor nieuwe onttrekkingen. Overigens geven de partijen aan dat het opstellen van een goede waterbalans voor een gebied complex is.

Met het overgaan van de taken van provincie naar de waterschappen in 2009 is in sommige gevallen ook de regie op het onttrekkingsbeleid in relatie tot de waterbalans verdwenen. Zoals ook eerder genoemd werd in Gelderland in het verleden met regionale plafonds gewerkt en gaan nu stemmen op om deze weer terug te laten komen. Ook in andere regio's werd meer regie door de provincie als mogelijke oplossing genoemd om op systeemniveau beter te kunnen sturen.

Monitoring

De kwaliteit van de natuur en de grondwaterstanden bij droogtegevoelige natuurgebieden worden gemonitord, vooral ten behoeve van evaluatie van de Natura 2000-beheerplannen. Er vindt nog weinig terugkoppeling plaats van deze monitoringsresultaten van provincies naar het onttrekkingenbeleid van provincies en waterschappen. Alleen in de provincie Zeeland is in de Omgevingsverordening een verwijzing opgenomen over een grondwatermeetnet waar grondwaterstanden worden gemonitord. In de provincie Overijssel wordt het meten van grondwaterstanden 'een taak van het waterschap' genoemd.

Monitoring van effecten van onttrekkingen vindt niet structureel plaats, dit kan in sommige gevallen wel een vergunningvoorschrift zijn. In een aantal waterschappen (onder andere die in de provincie Noord-Brabant) is het beregeningsbeleid gekoppeld aan een monitoringssysteem; bij te lage grondwaterstanden in het voorjaar of de zomer wordt een beregeningsverbod voor graslanden ingesteld.

Handhaving

Handhaving van de Waterwet wordt, althans voor zover het de verantwoordelijkheden van de waterschappen betreft, uitgevoerd door de waterschappen. De naleving van de door de provincie afgegeven vergunningen wordt gecontroleerd door de provincies. Dit wordt grotendeels door mensen in het veld uitgevoerd, in sommige gevallen gecombineerd met dronebeelden (Fryslân), helicoptercontrole (Limburg) of lokale informatie (Noord-Brabant) om bijvoorbeeld de naleving van beregeningsverboden te controleren. Bij handhaving ligt de nadruk op controle van vergunningen en 'risicovolle' meldingen (Utrecht) of meldingen die tegen een vergunning aanzitten (Drenthe). Er worden steekproeven uitgevoerd op zoek naar illegale onttrekkingen en drainage (Limburg). Ook peilgestuurde drainage wordt gericht gecontroleerd (Limburg).

In alle regio's komen op jaarbasis een handvol illegale of niet gemelde onttrekkingen voor. In een enkel geval is een onttrekking bewust niet gemeld, in de meeste gevallen is echter sprake van onwetendheid. In de provincie Gelderland is een voorbeeld bekend van een grote onttrekking zonder vergunning, waarbij de initiatiefnemer ten onrechte dacht te kunnen volstaan met een omgevingsvergunning van de gemeente. In Gelderland wordt aangegeven dat het opsporingsbeleid nog niet goed is.

Handhaving van de Wet natuurbescherming is de verantwoordelijkheid van de provincies (of in specifieke gevallen van een ministerie).

Hoe denken geïnterviewden over het behalen van KRW-doelen en doelen voor habitattypen en soorten?

Aan het slot van elk interview hebben we de geïnterviewden gevraagd of ze denken dat we met de huidige werkwijze voldoen aan de doelen van de KRW en de Habitatrichtlijn. De geïnterviewde partijen denken vrijwel allemaal dat de doelen uit de Habitatrichtlijn niet worden gehaald, omdat effecten op natuurgebieden niet volledig worden uitgesloten. Als kritische punten worden genoemd:

- Onvoldoende is in beeld wat het effect is van onttrekkingen op natuur (Friesland)
- Er kan onvoldoende gestuurd worden op cumulatieve effecten (Drenthe, Gelderland)
- Verworven oude rechten op onttrekkingen staan (nog) niet ter discussie (Noord-Brabant)
- Reeds vergunde maar nog niet benutte onttrekkingscapaciteit kan bij benutting in de toekomst tot een verslechtering van de situatie leiden zonder dat daarvoor nog een toetsmoment zit (Gelderland)

Voor het behalen van de KRW-doelstellingen worden niet direct knelpunten voorzien vanwege het schaalniveau waarop wordt getoetst. Wanneer echter wordt ingezoomd op deelsystemen zoals dat onder andere in Noord-Brabant is gedaan dan blijkt dat in sommige deelsystemen nog maar heel weinig ruimte is voor nieuwe onttrekkingen.

6 Synthese

In dit hoofdstuk worden de opbrengsten van de document review en de interviews gekoppeld aan de aan TAUW gestelde deelvragen (zie hoofdstuk 1).

1. Hoe verhoudt het onttrekkingsbeleid zich tot de Wet natuurbescherming en de Vogel- en Habitatrichtlijn?

Voor onttrekkingsinitiatieven nabij Natura 2000-gebieden die invloed kunnen hebben op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen in deze gebieden geldt een dubbele vergunningsplicht; er is zowel vanuit de Waterwet als vanuit de Wet natuurbescherming toestemming nodig voor het initiatief. Op papier is dus geborgd dat de effecten op Natura 2000-doelstellingen worden getoetst. In de praktijk kan dit echter gemakkelijk mis gaan wanneer initiatiefnemers en vergunningverleners onvoldoende op de hoogte zijn en/ of worden geïnformeerd over de dubbele vergunningplicht.

2. Is de verwachting dat voor grondwaterafhankelijke Natura 2000-gebieden in het algemeen op voldoende wijze uitvoering wordt gegeven aan de Wet natuurbescherming en de verplichtingen die volgen uit KRW, of schiet het beleid en de uitvoering daarvan tekort?

Een voor de hand liggend effect van grondwateronttrekking is een daling van de grondwaterstand. De KRW verbiedt daling van de grondwaterstand weliswaar niet maar stelt wel dat de verhouding tussen onttrekking en aanvulling in balans moet zijn. Omdat dit in eerste instantie geldt voor 'grondwaterlichamen' die als regel een forse omvang hebben wordt het vinden van de balans of het herstellen ervan *op het niveau van grondwaterlichamen* niet vaak als een knelpunt ervaren (zie voor de interviews bijlage 3). Alleen in de provincie Noord-Brabant wordt melding gemaakt van een maximale draagkracht van het diepe grondwatersysteem, waarvan inmiddels bijna 90 % ook daadwerkelijk wordt onttrokken¹⁹. Dat ligt echter anders op het schaalniveau van individuele Natura 2000-gebieden.

Voor de Stroomgebiedsbeheerplannen moet de noodzaak van beschermingsmaatregelen met betrekking tot de onttrekking van zoet oppervlaktewater én grondwater onderzocht worden. Die verplichting geldt ook voor Natura 2000-gebieden die binnen een stroomgebied zijn gelegen maar die soms een veel kleinere omvang hebben. Het meest recente Stroomgebiedbeheerplan (I&W, 2022) beschrijft weliswaar de wettelijk verplichte natuurbescherming en in algemene termen ook het monitoringonderzoek dat in Natura 2000-gebieden plaatsheeft maar verwijst voor het schaalniveau van individuele Natura 2000-gebieden naar de beheerplannen van die gebieden. In het Stroomgebiedbeheerplan (I&W, 2022) ontbreekt een overzicht op het schaalniveau van individuele Natura 2000-gebieden. Ook een overzicht van de beschermde gebieden met grondwaterafhankelijke instandhoudingsdoelstellingen waar passende maatregelen getroffen moeten worden ontbreekt.

¹⁹ Daarbij is nog geen rekening gehouden met de in sommige gevallen beduidend grotere vergunde maar nog niet volledig benutte onttrekkingen

In de praktijk zien we dat de bescherming van natuurgebieden in het onttrekkingsbeleid wordt verankerd door te werken met beschermingszones rondom natuurgebieden waarin strengere regels gelden voor nieuwe onttrekkingen, of waar nieuwe initiatieven zelfs verboden zijn. Deze werkwijze is echter niet in alle gevallen verankerd in de verordeningen van provincies en waterschappen. Ook is de onderbouwing van de breedte van de beschermingszones nog ontoereikend. Zie ook de aanbevelingen in hoofdstuk 7 om ook hierin verbetering te brengen. Omdat de rapportage over de KRW-doelstellingen bij de provincies ligt, terwijl de waterschappen in de praktijk het beleid voor de meeste grondwateronttrekkingen maken en uitvoeren, is samenwerking tussen beide essentieel.

3. Wat zijn de risico's indien de uitvoering structureel tekortschiet? Kan dit gevolgen hebben voor de huidige vergunde en van vergunning vrijgestelde grondwateronttrekkingen (drinkwater, industrie, landbouw)

Het beleid van waterschappen richt zich hoofdzakelijk op registratie en beoordeling van nieuwe initiatieven, maar uit de uitgevoerde inventarisatie blijkt dat de invloed van bestaande, al vergunde onttrekkingen niet altijd in beeld is. Zo kan in de Peel door aanscherping van het beleid nu sprake zijn van een dubbele vergunningplicht en staan Waterwet-vergunde onttrekkingen in sommige gevallen ter discussie omdat de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied daardoor niet goed gehaald kunnen worden. Dit zou zeker in en rond meer verdrogingsgevoelige Natura 2000-gebieden kunnen spelen en is/ wordt relevant bij herziening van de beheerplannen voor de Natura 2000-gebieden. Het intrekken van bestaande vergunningen is overigens wel een proces van de lange adem, waarbij ook compensatie van de onttrekker nodig kan zijn.

De criteria voor vrijgestelde kleine onttrekkingen zijn zodanig dat niet verwacht wordt dat deze tot een significant effect leiden, ook niet in cumulatie. Om hier meer grip op te krijgen is in Gelderland (en mogelijk ook andere provincies) recent een onderzoek gestart. Voor een compleet overzicht van alle onttrekkingen zouden uiteraard alle onttrekkingen geregistreerd moeten zijn, zouden effecten in cumulatie bepaald moeten worden en zou voorkomen moeten worden dat al dan niet in cumulatie verdrogingsgevoelige natuurgebieden geschaad worden. Omdat dit tot extra administratieve verplichtingen leidt is het raadzaam deze totaal-registratie te beperken tot de beschermingszones. Hiervoor worden enkele aanbevelingen gedaan.

4. Is er voldoende garantie dat door registratie en beoordeling van onttrekkingen verdroging in Natura 2000-gebieden wordt voorkomen?

Doordat de toets op de Waterwet (provincies en waterschappen) en de Wet natuurbescherming (provincies) deels los van elkaar worden gedaan, is het mogelijk dat in de praktijk niet aan beide kaders wordt getoetst en dus effecten op natuur onvoldoende worden voorkomen.

Daarnaast blijkt dat de cumulatieve effecten van bestaande en nieuwe onttrekkingen onvoldoende worden getoetst. Dit komt mede doordat de registratie van bestaande onttrekkingen niet compleet of actueel is. De cumulatietoetsing wordt deels opgevangen door te werken met (soms ook hydrologisch onderbouwde) beschermingszones rondom natuurgebieden waarin strengere eisen worden gesteld aan nieuwe initiatieven.

Verdroging van natuurgebieden is van (veel) meer factoren afhankelijk dan alleen van grondwateronttrekkingen. Om de gevolgen van verdroging structureel te kunnen aanpakken is dus meer nodig dan alleen een betere registratie en beoordeling van grondwateronttrekkingen.

7 Aanbevelingen

Algemene aanbevelingen

- Er zou meer samenhang moeten komen tussen het beleid ten aanzien van grondwateronttrekkingen en de beheerplannen voor de Natura 2000-gebieden. Hoewel zowel waterschappen als provincies daarbij de verantwoordelijkheid dragen ligt regie van de provincies daarbij voor de hand vanwege hun verantwoordelijkheid voor de meeste grondwaterafhankelijke natuurgebieden (bevoegd gezag van veel Natura 2000-gebieden)
- Deel de ervaringen van de koplopers (Noord Brabant en ook Gelderland en Overijssel) in landelijk verband
- Controleer of in communicatie en voorlichting in voldoende mate duidelijk wordt gemaakt dat sprake kan zijn van een dubbele vergunningplicht (Wnb én Waterwet)
- De overgang naar de Omgevingswet kan worden aangegrepen om verordeningen van provincies en waterschappen up to date te krijgen en in overeenstemming met uitvoeringspraktijk. Die verordeningen moeten uiterlijk 1 januari 2023 zijn vastgesteld. Vaak zijn de verordeningen nog vrij algemeen en is het beleid voor onttrekkingen nog nader uitgewerkt in regels. Uiteraard zijn ook nadien nog aanpassingen mogelijk wanneer daartoe aanleiding bestaat

Aanbevelingen ten aanzien van de registratie van grondwateronttrekkingen

- Zorg ervoor dat het LGR geschikt is als hulpmiddel bij het kunnen beoordelen van de toelaatbaarheid van grondwateronttrekkingen. Specifieke aanbevelingen zijn:
 - Zorg dat het LGR een compleet beeld geeft van alle onttrekkingen, inclusief onttrekkingen met makkelijk verplaatsbare pompen²⁰
 - Zorg dat met het LGR ook vergunde rechten die nog niet volledig worden benut inzichtelijk gemaakt kunnen worden
 - Zorg ervoor dat het LGR 'up to date' is (de actuele onttrekkingssituatie moet in beeld zijn) en verwijder reeds gestopte onttrekkingen
 - Verbeter waar nodig de gebruiksvriendelijkheid van het LGR
- Vraag ook bij meldingen om jaarrapportages om een actueel beeld te houden van de onttrokken hoeveelheden. Om dit te realiseren zijn mogelijk aanpassingen nodig van verordeningen en/of beleid; gedacht kan worden aan een jaarlijkse informatieplicht als bedoeld in de Omgevingswet, vast te leggen in de Omgevingsverordening van provincie of waterschap. Dit kan een vraag naar extra personele inzet tot gevolg hebben

²⁰ Voor berekening worden regelmatig loonwerkers ingeschakeld die uiteraard op meerdere locaties werken. Het LGR moet echter een compleet beeld geven van onttrekkingen in een bepaald gebied. Daarom ligt verantwoordelijkheid van de eigenaar of eventueel pachter van een perceel voor de registratie van onttrekkingen voor de hand.

- Het schaalniveau van de KRW (grondwaterlichamen) verschilt vaak fors van dat van individuele Natura 2000-gebieden. Daardoor is de KRW-rapportage niet toereikend voor beoordeling van de goede toestand van grondwaterafhankelijke natuur in Natura 2000-gebieden. Onderzoek voor zover nodig ook op regionaal niveau in hoeverre wordt voldaan aan de KRW-verplichting om in cumulatie niet meer grondwater te onttrekken dan door neerslag en eventueel kwel wordt aangevuld. Zulk onderzoek zou ook inzicht moeten verschaffen in de beschikbaarheid en de kwaliteit van grondwater voor grondwaterafhankelijke vegetaties in beschermde natuurgebieden

Aanbevelingen ten aanzien van de beschermingszones rond natuurgebieden

- Het uitgangspunt 'niet meer onttrekken dan nodig is' is verstandig, zeker in en rond de Natura 2000-gebieden, maar het uitgangspunt geldt in feite algemeen. Het scherper dan nu beoordelen of in het verleden afgegeven vergunningen nog passen bij de actuele onttrekkingssituatie is aan te bevelen
- Onderzoek welke daling van de grondwaterstand in cumulatie maximaal aanvaardbaar is bij het beoordelen van de toelaatbaarheid van grondwateronttrekkingen. Houd daarbij rekening met tenminste de volgende aspecten:
 - Kijk niet alleen naar de daling van de (freatische) grondwaterstand maar ook naar eventuele veranderingen in het patroon van kwel en infiltratie en naar de samenstelling van het grondwater (concentraties van voor vegetaties belangrijke stoffen)
 - De mogelijke gevolgen van grondwateronttrekkingen (ook in cumulatie) voor de watervoerendheid van beken
 - Houd rekening met het onderscheid tussen de werkelijk onttrokken hoeveelheden grondwater en de soms grotere vergunde rechten van vergunninghouders
 - Houd ook rekening met kleinere onttrekkingen die zonder melding of vergunning volgens een waterschapsverordening kan zijn toegestaan
- Onderzoek voor zover dat nog niet is gedaan welke breedte de beschermingszones rond natuurgebieden minimaal moeten hebben om ook in cumulatie effecten van grondwateronttrekkingen op grondwaterafhankelijke natuur te voorkomen. Maak daarbij zo nodig onderscheid in gebieden met een verschillende grondslag (bijvoorbeeld klei, zand en veen) en hydrologie (kwel/ infiltratie). Vanuit communicatief oogpunt lijkt een constante breedte van beschermingszones te prefereren boven een per gebied verschillende breedte
- Onderzoek hoe groot het probleem is: welke relatieve omvang hebben grondwateronttrekkingen in verhouding tot andere oorzaken van verdroging in en rond grondwaterafhankelijke natuurgebieden? Dit kan (en zal) per Natura 2000-gebied verschillen
- Schaf in beschermingszones de vrijstelling van de melding van kleine onttrekkingen (waar die nog bestaat) af zodat een compleet beeld ontstaat van alle grondwateronttrekkingen
- Onderzoek de mogelijkheid van regionale maxima voor grondwateronttrekkingen, ook afgestemd op de KRW-verplichting de grondwatervoorraad op peil te houden of te brengen én op de minimale verplichting verslechtering van grondwaterafhankelijke vegetaties te voorkomen

8 Literatuur

Ministerie van I&W, 2022. Stroomgebiedbeheerplannen Rijn, Maas, Schelde en Eems 2022 – 2027. Bijlage van het Nationaal Water Programma 2022-2027. Uitgave van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, maart 2022.

Smit, G.F.J., R.J. Jonkvorst en R.G. Verbeek, 2014. Passende beoordeling beregeningsbeleid provincie Noord-Brabant. Bureau Waardenburg in opdracht van provincie Noord-Brabant en de waterschappen Aa en Maas, de Dommel, Brabantse Delta.

Woldendorp, H.E. (Hans), 2021. Ambivalente illusies. Het arrest van het Europese Hof over grondwateronttrekking in het Natura 2000-gebied Doñana. In: Tijdschrift voor Omgevingsrecht nr. 2021-03, p. 86-94.

Bijlage 1 Gevoeligheid van habitattypen en leefgebieden voor verandering grondwaterstand en -kwaliteit

Verdrogingsgevoeligheid (op basis van Effectenindicator)				
Habitatype	n.v.t.	Niet gevoelig	Gevoelig	Zeer gevoelig
H1110A	X			
H1110B	X			
H1110C	X			
H1130	X			
H1140A	X			
H1140B	X			
H1160	X			
H1170	X			
H1310A	X			
H1310B	X			
H1320	X			
H1330A	X			
H1330B	X			
H2110		X		
H2120		X		
H2130A		X		
H2130B		X		
H2130C			X	
H2140A			X	
H2140B		X		
H2150		X		
H2160		X		
H2170			X	
H2180A		X		
H2180B			X	
H2180C			X	
H2190A				X
H2190B				X
H2190C				X
H2190D				X
H2310		X		
H2320		X		
H2330		X		

Verdrogingsgevoeligheid (op basis van Effectenindicator)				
Habitatype	n.v.t.	Niet gevoelig	Gevoelig	Zeer gevoelig
H3110				X
H3130				X
H3140		X ²¹		X ²²
H3150		X		
H3160				X
H3260A				X
H3260B				X
H3270				X
H4010A				X
H4010B				X
H4030		X		
H5130		X		
H6110		X		
H6120		X		
H6130		X		
H6210		X		
H6230		X		
H6410				X
H6430A				X
H6430B				X
H6430C		X		
H6510A			X	
H6510B				X
H7110A				X
H7110B				X
H7120				X
H7140A				X
H7140B				X
H7150				X
H7210				X
H7220				X
H7230				X
H9110		X		
H9120		X		
H9160A		X		
H9160B		X		
H9190		X		

²¹ Voor zover gelegen in Rijkswateren

²² Voor zover gelegen in laagveengebieden of in hogere zandgronden

Verdrogingsgevoeligheid (op basis van Effectenindicator)				
Habitatype	n.v.t.	Niet gevoelig	Gevoelig	Zeer gevoelig
H91D0				X
H91E0A				X
H91E0B				X
H91E0C				X
H91F0		X		
Lg01				X
Lg02			X	
Lg03				X
Lg04				X
Lg05			X	
Lg06				X
Lg07				X
Lg08			X	
Lg09		X		
Lg10			X	
Lg11			X	
Lg12		X		
Lg13		X		
Lg14		X		

Bijlage 2 Overzichtstabellen document review

Beoordeelde documenten

Waterschappen

Waterschap	Provincie	Titel document	Link	Datum document
Waterschap Noorderzijlvest	Groningen, Friesland en Drenthe	Keur waterschap Noorderzijlvest 2009	https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR386049/1	22-12-2009
Wetterskip Fryslân	Friesland en Groningen	Keur Wetterskip Fryslân 2013	https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR342128/1	1-1-2013
Waterschap Hunze en Aa's	Groningen en Drenthe	Keur waterschap Hunze en Aa's	https://www.hunzeenaas.nl/app/uploads/2020/01/Keur.pdf	4-1-2010
Waterschap Drents Overijsselse Delta	Drenthe en Overijssel	Keur Waterschap Drents Overijsselse Delta	https://zoek.officielebekendmakingen.nl/wsb-2017-6667.html	20-7-2017
Waterschap Vechtstromen	Drenthe, Gelderland en Overijssel	Keur waterschap Vechtstromen 2020	https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR647930/1	1-1-2021
Waterschap Vallei en Veluwe	Utrecht en Gelderland	Keur Waterschap Vallei en Veluwe 2013	https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR311298/1	1-1-2014
Waterschap Rijn en IJssel	Gelderland en Overijssel	Keur Waterschap Rijn en IJssel 2009	https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR272659/1	22-12-2009
Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	Utrecht en Zuid-Holland	Keur Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden 2018	https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR623084/2	7-5-2021
Waterschap Amstel, Gooi en Vecht	Noord-Holland, Utrecht en Zuid-Holland	Keur Waterschap Amstel, Gooi en Vecht 2019	https://zoek.officielebekendmakingen.nl/wsb-2019-11545.html	1-11-2019
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	Noord-Holland	Keur Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier 2016	https://zoek.officielebekendmakingen.nl/wsb-2016-7764.html	27-9-2016
Hoogheemraadschap van Rijnland	Zuid-Holland en Noord-Holland	Keur Rijnland 2020	https://www.rijnland.net/regels-op-een-rij/keur-en-uitvoeringsregels/	13-5-2020
Hoogheemraadschap van Delfland	Zuid-Holland	Keur Delfland	https://www.hhdelfland.nl/over-ons/regelgeving/keur-algemene-regels/	19-2-2015
Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard	Zuid-Holland	Keur van Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard	https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR387921/1	1-1-2016

Kenmerk R001-1285405NJE-V03-pws-NL

Waterschap Rivierenland	Gelderland, Zuid-Holland, Noord-Brabant en Utrecht	Keur Waterschap Rivierenland 2014	https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR344329/3	20-10-2015
Waterschap Hollandse Delta	Zuid-Holland	Keur voor waterschap Hollandse Delta	https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR271608/6	3-12-2018
Waterschap Scheldestromen	Zeeland	Keur watersysteem Waterschap Scheldestromen	https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR273192/3	20-6-2019
Waterschap Brabantse Delta	Noord-Brabant	Keur Waterschap Brabantse Delta	https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR358653/2	1-1-2019
Waterschap De Dommel	Noord-Brabant	Keur Waterschap De Dommel	https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR617351/1	1-1-2019
Waterschap Aa en Maas	Noord-Brabant	Keur Waterschap Aa en Maas	https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR364520/4	1-5-2019
Waterschap Limburg	Limburg	Keur Uitvoeringsregels Keur Waterschap Limburg	https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR622835/2	1-1-2021
Waterschap Zuiderzeeland	Flevoland, Overijssel en Friesland	Keur Waterschap Zuiderzeeland	https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR444946/2	18-11-2019

Provincies

Provincie Fryslân

- Waterverordening provincie Fryslan Vastgesteld 20-4-2016
- VERORDENING ROMTE FRYSLÂN 2014 Vastgesteld 23-3-2021 (laatste wijziging)
- Concept omgevingsverordening Fryslan 2022

Provincie Groningen

- Omgevingsverordening
- Omgevingsverordening technische herziening 2022
- Omgevingsbesluit

Provincie Drenthe

- Regionaal Waterprogramma
- Provinciale Omgevingsverordening Drenthe

Provincie Overijssel

- Ontwerp Omgevingsverordening Overijssel 2021 Vastgesteld 15-12-2021
- Omgevingsverordening Overijssel 2017 Vastgesteld 3-3-2021
- Regionaal Waterprogramma Overijssel 2022-2027 Vastgesteld 15-12-2021

Provincie Flevoland

- Omgevingsverordening Flevoland Vastgesteld 28-09-2021

Provincie Gelderland

- Geconsolideerde omgevingsverordening Gelderland Vastgesteld 1-2-2022

Kenmerk R001-1285405NJE-V03-pws-NL

Provincie Utrecht

- Interim Omgevingsverordening

Vastgesteld 10-3-2021

Provincie Noord-Holland

- Omgevingsverordening NH2020

Provincie Zuid-Holland

- Omgevingsverordening inclusief regels en toelichting

Provincie Zeeland

- Omgevingsverordening Zeeland 2018

Vastgesteld 6-11-2018

Provincie Noord-Brabant

- Interim omgevingsverordening inclusief kaart
- Regeling natuurbescherming Noord-Brabant

Provincie Limburg

- Omgevingsverordening Limburg 2021

Vastgesteld 17-12-2021

	Groningen	Friesland	Drenthe	Overijssel	Flevoland	Gelderland	Utrecht	Noord-Holland	Zuid-Holland	Zeeland	Limburg	Noord-Brabant
Welke wijze van effectbepalingen wordt voorgescreven	Niet gespecificeerd	Wordt niet benoemd	omgevingsloket	Niet gespecificeerd	Niet gespecificeerd	Niet gespecificeerd	Bij "grote" onttrekkingen is een risicoanalyse KRW verplicht. 100-jaarsaandachtsgebieden: In enkele kwetsbare gebieden is het 100-jaarsaandachtsgebied aangewezen, als extra schil om het grondwaterbeschermingsgebied heen.	geen	geen	Op basis van de zorgplicht (zie toelichting)	a. nadelige gevolgen kunnen hebben voor de wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Limburg; of b. kunnen leiden tot een vermindering van de kwaliteit, de opervlakte of de samenhang tussen de gebieden van het Natuurnetwerk Limburg	verlaging grondwaterstand
Wordt er specifiek naar NZ2000 verwezen?	alleen over herbeplanting. En in het landelijk besluit teefonging wordt gesproken over natura-2000-activiteit of flora- en fauna-activiteiten	Nee	omgevingsloket	geen toetsing	Geen specifieke toetsing	Niet gespecificeerd	Nee, alleen naar waterwingebieden, grondwaterbeschermingszones en grondwaterbeschermingsgebieden. Daaromheen liggen nog boringsvrije zones.	nee	nee	Nee, wel naar verdrogingsgevoelige natuurgebieden (bijlage 5). Verdrogingsgevoelige natuurgebieden zijn natuurgebieden op grond van een ruimtelijke plan ingevolge de Wet ruimtelijke ordening, waarbinnen zich verdrogingsgevoelige, kwetsbare natuurwaarden bevinden op grond van een door gedeputeerde staten vastgesteld natuurbeheerplan ingevolge de Wet natuurbescherming. De selectie van verdrogingsgevoelige natuurgebieden is gebaseerd op de volgende in Zeeland voorkomende beheertypen	Ja, en een verwijzing naar het omgevingsplan, waarin rekening moet worden gehouden met natura2000 gebied bij een nieuw project. Genoemd wordt ook de 'natuurbeekzone'. Hierin moet ook rekening gehouden worden in het omgevingsplan: toekomstige inrichting, kernwaarden, geen afbreuk van de zone, geen schade mag de uitkomst zijn van meanderen, inundatie of toenemende waterpeilen. Er wordt ook genoemd dat een functie van de 'groenblauwe mante' waterberging is	ja en deze worden aangegeven op de kaarten
Worden cumulatieve effecten genoemd?	Alleen voor MER	Nee	Nee	nee	nee	nee	Nee	nee	nee	Nee	nee	nee
Worden overgangs- /onderzoekzones Wet natuurbescherming genoemd	Nee	Nee	Ja	Nee, wel boringsvrije zones	nee	Nee	Ja	nee	Nee	Nee	Ja, en hier hoeft niet aan te worden voldaan indien is voldaan aan de Regeling natuurbescherming noord-brabant. Voor het onttrekken van grondwater voor agrarische beregening.	wordt niet benoemd
Hoe is de omvang van deze zones onderbouwd	nvt	nvt	500m staat als grens in de vergunningaanvraag, verder geen onderbouwing	nvt	nvt	nvt	Aangewezen op grond van artikel 1.2 Wet Milieubeheer	nvt	nvt	nvt	Niet	wordt niet benoemd
Welke beperkingen gelden er in de beschermingszone	nvt	nvt	eventueel verbod	nvt	nvt	nvt	Vergunningplichtige onttrekkingen	nvt	nvt	nvt	Geen onttrekkingen	Handelingen als bedoeld in artikel 1.2, eerste lid, mogen geen significant negatief effect op een Natura2000-gebied veroorzaken. 2. Van het bepaalde in het eerste lid is sprake, indien wordt voldaan aan de volgende vereisten: a. de onttrekkingsrichting ligt binnen de provincie Noord-Brabant; b. de onttrekkingsrichting ligt binnen het beheersgebied van het waterschap; c. de onttrekkingsrichting ligt buiten de beschermingszones; d. de onttrekkingsrichting heeft een maximale pompcapaciteit van 70 m3 per uur als het gaat om de beregening van grasland en van 100 m3 per uur als het gaat om de beregening van akkerbouw, volleggronds tuintbouw en de volleggronds boomteelt;

	Waterschap Noorderzijlvest	Waterschap Fryslân	Waterschap Hunze en Aa's	Waterschap Drents Overijsselse Delta	Waterschap Vechtstromen	Waterschap Vallei en Veluwe	Waterschap Rijn en IJssel	Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	Hoogheemraadschap van Rijnland
Criteria vergunning	> 80 m3 per uur, tot 150.000 m3 per uur	< 150.000 m3 per jaar. Voor industriële toepassingen > 150.000 m3 per jaar	Debiet > 10 m3 per uur of 5.000 m3 per kwartaal, < 150.000 m3 per jaar		> 50.000 m3/maand, > 200.000 m3 totaal, > 6 maanden onttrekking, mer notitie	> 100 m3/uur	> 6 maanden, > 10 m3 per uur, < 150.000 m3 per jaar	afhankelijk van soort en van diepte van de onttrekking	> 10 m3/uur en 4.000 m3/4 weken, voor bronbemaling/bodemsanering/pompsproeierven geldt > 6 maanden, > 50 m3/uur, 15.000 m3/4 weken, voor lange bodemsanering geldt > 3 jaar, > 15 m3/uur en 4.000 m3/4 weken, voor beregening en bevoeiing > 6 maanden, > 30 m3/uur, > 8.000 m3/4 weken	< 12.000 m3/jaar, < 6 maanden. Bronbemaling (kwetsbaar gebied): > 10.000 m3/maand, > 6 maanden. Bronbemaling (niet kwetsbaar): > 15.000 m3/maand, > 6 maanden. Grondwater-/bodemsanering: > 15.000 m3/maand, > 6 maanden. Beregenen/bevoeien/veedrenking: > 8.000 m3/maand, > 6 maanden. Overig: > 4.000 m3/maand	Onttrekkingen/infiltraties/bouwput drooghouden/kabel/leidingseuf: > 100 m3/uur, > 50.000 m3/maand, > 100.000 m3/jaar, > 6 maanden. Beregening/veedrenking: > 10 m3/uur, > 5.000 m3/maand, > 12.000 m3/jaar. Sanering: debiet > 25 m3/uur, > 15.000 m3/maand, > 300.000 m3/jaar, > 4 jaar
Criteria melding	> 10 m3 per uur, of meer dan 5.000 m3 per kwartaal	< 50.000 m3 per maand, max 4 maanden, < 60 m3 per uur voor beregening, bevoeiing. Voor veedrenking (niet op de waddenland) < 10 m3 per uur, voor veedrenking op de waddenland < 5 m3 per uur		beregening/bevoeiing > 60 m3/uur, anders doeleinden > 10 m3, max 20.000 m3/jaar	60 m3/uur, < 50.000 m3/maand, < 200.000 m3 totaal, < 6 maanden, niet binnen verbodsgebieden	< 8 uur, < 8 weken, voor bevoeiing en beregening < 100 m3/uur	> 10 m3/uur, < 50.000 m3	afhankelijk van soort en van diepte van de onttrekking	Rondom waterkeringen < 3 m3/uur, < 4 weken/jaar, Overige grondwateronttrekkingen: < 10 m3/uur, < 8000 m3/4 weken	> 12.000 m3/jaar	Bouwput drooghouden/kabel/leidingseuf: debiet 10-100 m3/uur, 5.000-40.000 m3/maand, 12.000-150.000 m3/maand, < 6 maanden. Sanering: debiet 10-25 m3/uur, 5.000-15.000 m3/maand, < 12.000-300.000 m3/jaar, 6 maanden-4 jaar
Criteria vrijstelling	< 10 m3 per uur	< 1 m3 per uur			< 10 m3/uur	< 3000 m3 per jaar, < 6 maanden, < 0,5 m grondwaterstandsverlaging	< 10 m3/uur (grondwaterverontreiniging 5 m3/uur en grondsanering 1 m3/uur), totale hoeveelheid < 50.000 m3		Geen meldplicht voor < 5 m3/uur max 1 week. Geen meetplicht voor onttrekkingen max 12.000/jaar	< 12.000 m3/jaar of < 12.000 m3 totaal. Werkzaamheden waterschap vrijgesteld. Proefonttrekkingen: < 15.000 m3/maand, < 6 maanden. Bronbemaling (n kwetsbaar gebied): < 10.000 m3/maand, < 6 maanden + water binnen 500 m terug in de bodem. Bronbemaling (buiten kwetsbaar gebied): 15.000 m3/jaar, < 6 maanden. Grondwater-/bodemsanering: < 15.000 m3/maand, < 6 maanden. Beregenen/bevoeien/veedrenking: < 8.000 m3/maand, < 6 maanden. Overig: < 4.000 m3/maand, < 6 maanden. Grondwater niet verlaagd beneden oppervlaktewaterstand	Bouwput drooghouden/kabel/leidingseuf: debiet < 10 m3/uur, 5.000 m3/maand, 12.000 m3/jaar, < 6 maanden. Beregening/veedrenking: < 10 m3/uur, < 5.000 m3/maand, < 12.000 m3/jaar. Sanering: debiet < 10 m3/uur, < 5.000 m3/maand, < 12.000 m3/jaar, < 6 maanden
Drainage			In gebieden aangewezen door bestuur	Alle drainage is verzuimingsplichtig	> 10 m3/uur vergunningsplichtig	Niet in de buurt van natuur	Vergunningsvrij max. drainerende peil 0,8 m tov hoogste punt te draineren punt en niet in beschermingsgebieden	(hoofdstuk 68 en 69). In veel gevallen vergunningsplicht. Drainage boven hoogste peil met natuurlijk verval: alleen zorgplicht (vrijstelling). Melding mogelijk in specifieke gevallen, volg stroomschema (69, blz. 549)	Alleen voor bemaal drainage gelden keur regels. Dit zijn algemene en geen specifieke regels. Drainage valt onder onttrekkingen	Artikel 3.5 Nog geen vergunningsplicht voor drainage, artikelnummer is gereserveerd??	Bemaal drainages ten behoeve van bijvoorbeeld sportvelden of het voorkomen van grondwateroverlast binnen bebouwde contouren zijn als grondwateronttrekking wel vergunningsplichtig. De bemaal drainages die worden toegepast in de agrarische sector vallen nadrukkelijk niet onder deze regel.
Afwijkende criteria nabij natuur?	tidsperiode en < 10 m3 per uur		In veenweidegebieden en beekdalen (blauw op de kaart) buiten niet dieper dan 0,8 m	In veenweidegebieden en beekdalen (blauw op de kaart) buiten niet dieper dan 0,8 m	beschouwing nabijheid natuur	geen vrijstelling	Ja, N2000 ligt in beschermingsgebied drainage. Altijd vergunning nodig in deze gebieden	Artikel 2.5 "het onttrekken van grondwater mag geen negatief effect hebben op het reguliere grondwaterpeil, waardoor schade kan ontstaan aan natuur, waterstaatswerken en eigendommen van derden"	Buiten Natura 2000 gebieden, op de hogere zandgronden, met 100 meter zone: voor bronbemaling/bodemsanering/pompsproef geldt > 25 m3/uur en > 6.500 m3/4 weken	Nee. Wel geldt voor de kwetsbare grondwatergebieden (bijlage 1) oppervlaktewaterlichamen (bijlage 2), een algemeen verbod voor het brengen in en het onttrekken van hoeveelheden water aan oppervlaktewaterlichamen.	Indirect, strengere regels voor vergunning grondwateronttrekking in provinciale milieubeschermingsgebieden en kwetsbare gebieden (kaart 6) voor grondwateronttrekking (art 3.3 p II) milieubeschermingsgebieden: onttrekkingen/infiltraties/bouwput drooghouden/kabel/leidingseuf: debiet > 10 m3/uur, > 5.000 m3/maand, > 20.000 m3/jaar, > 6 maanden. Beregening/veedrenking: > 5 m3/uur, > 2.500 m3/maand, > 12.000 m3/jaar. Sanering: debiet > 10 m3/uur, > 5.000 m3/maand, > 20.000 m3/jaar, > 6 maanden. Kwetsbare gebieden: onttrekkingen/infiltraties/bouwput drooghouden/kabel/leidingseuf: debiet > 35 m3/uur, > 10.000 m3/maand, > 30.000 m3/jaar, > 6 maanden. Beregening/veedrenking: geen onderscheid. Sanering: debiet > 15 m3/uur, > 10.000
Hoe worden onttrekkingen geregistreerd?	ja			waterregeeling	Omgevingsloket.nl		Omgevingsloket Online	Kan via www.hdrs.nl direct of via www.omgevingsloket.nl	www.omgevingsloket.nl	Omgevingsloket.nl, via de gemeente of direct contact worden opgenomen met het hoogheemraadschap	Staat niet vermeld. Kan mogelijk via https://rijnland.moxio.com/regelbeheer/
Hoe wordt invloed op natuur getoetst?	Beschouwend, invloed wordt getoetst	Beschouwing op basis van de maximale grondwaterstandoverlagingen wat de effecten voor landbouw, natuur en waardevolle groenopvoorziening kunnen zijn door toedoen van de onttrekking. Kwantificeer eventuele vermindering van landbouwopbrengsten.		geen verlaging freatische grondwaterstand	natura 2000 geen invloed toestaan	geen verlaging grondwater	Toetsing of locatie binnen N2000 gebied ligt	Check of locatie in kwetsbaar gebied ligt tgv grondwateronttrekking onder GLG	Een motivering dat de gewenste activiteit geen negatief effect heeft op de ecologische toestand	Bijlage 1, Artikel 15 Verbod op grondwateronttrekking in N2000 gebied	Wiel of niet in kwetsbaar gebied. Aspecten die hierbij een rol spelen, zijn bijvoorbeeld: de aanwezigheid van kwetsbare bebouwing, natuurwaarden of de diepte waarop de onttrekking/infiltratie plaatsvindt.

Worden natuur beschermingszones genoemd?				beschermingsgebieden	200m buffer om natuur	Gebieden met een natuurfunctie op de Natuurkaart	Zonering 200 meter rondom kwetsbare natuurgebieden	Nee	Nee	Nee	Nee
Wordt toetsing van cumulatieve effecten voorgeschreven?	in aanvraag moet de invloed op overige onttrekkingen worden onderbouwd	in aanvraag moet de invloed op overige onttrekkingen worden onderbouwd			wordt genoemd, niet duidelijk	geen effect op andere onttrekkingen toegestaan	nvt	Onduidelijk	Algemene uitspraak in de beleidsregel: Bij een vergunningaanvraag voor een onttrekking (en eventueel infiltratie) moet de waterbeheerder de effecten afwegen. Belangrijk bij de afweging is om steeds rekening te houden met cumulatieve effecten van alle bestaande onttrekkingen. Daar waar de effecten van onttrekkingen de grens van het eigen beheergebied overschrijden, is het van belang om ook de naburige grondwaterbeheerders (provincie, waterschappen) bij de belangenafweging te betrekken.	nee	Nee

	Hoogheemraadschap van Delfland	Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard	Waterschap Rivierenland	Waterschap Hollandse Delta	Waterschap Scheidestromen	Waterschap Brabantse Delta	Waterschap De Dommel	Waterschap Aa en Maas	Waterschap Limburg	Waterschap Zuiderzeeland
Criteria vergunning		Het onttrekken van grondwater duurt korter dan drie jaar, maar is groter dan 50.000 m3 per jaar en vindt plaats in het eerste watervoerend pakket binnen het milieubeschermingsgebied voor grondwater. Binnen de gemeenten Rotterdam, Capelle aan den IJssel, Lansingerland, Waddinxveen, Zoetermeer en Zuidplas en dit grondwater wordt gebruikt als koelwater. Het drooghouden van ondergrondse bouwwerken, zoals kelders.		bouwoptembaling, sleufbemaling, proefbronnering of grondsanering: gebieden A en/of B: >60 m3 per uur, en >20.000 m3 per maand, en >50.000 m3 in totaal, en >26 weken. Gebied C: >150 m3 per uur, en >50.000 m3 per maand, en >200.000 m3 in totaal, en >26 weken. Gebieden B en/of C: >10 m3 per uur en >50.000 m3 per jaar. Grondwatersanering: gebied B en/of C: >15 m3 per uur, en 4200 m3 per maand, en >4 jaar, beregening/bevoeling/veedrenking: gebied B en/of C: >60 m3 per uur, en >50.000 m3 per jaar, en >5 aaneengesloten maanden per jaar. Overige onttrekkingen: gebieden B en/of C: >1 m3 per uur, of gebieden B en/of C: >10 m3 per uur, en >12.000 m3 per jaar, en niet wordt uitgevoerd ten behoeve van het drooghouden van ondergrondse bouwwerken of gietwatervoorziening in de glastuinbouw, of gebieden B en/of C: >10 m3 per uur, en >50.000 m3 per jaar, en niet wordt uitgevoerd ten behoeve van het drooghouden van ondergrondse bouwwerken of gietwatervoorziening in de glastuinbouw of koelwater.	>15 m3/etmaal (art. 4.8 b), >30.000 m3/jaar. Beregening/bevoeling: >60 m3/jaar, >3.000 m3/kwartaal, >8.000 m3/jaar. Drooghouden: sleuven: >100 m3/jaar, >15.000 m3/maand, >6 maanden.	<150.000 m3 per jaar	<150.000 m3 per jaar	<150.000 m3 per jaar	<150.000 m3 per jaar	
Criteria melding	bouwput/sanering/kabel/leiding: <5 m3/jaar, <12.000 m3 totaal in milieubeschermingsgebied. <10 m3/jaar, <20.000 m3 totaal overig gebied. Beregening: <10 m3/jaar, <12.000 m3 totaal. Grondwatersanering: milieubeschermingszone <5 m3/jaar, max 1 jaar. Overig gebied: <10 m3/jaar, max 7 jaar. Proefonttrekking: milieubeschermingsgebied: <5 m3/jaar, <12.000 m3 totaal, overig gebied: <5 m3/jaar, <12.000 m3 totaal. Testen brandblusvoorziening	>1 m3/u, <5 m3/u	beregening, veedrenking of bevoeling: <60 m3/jaar. Grondwatersanering: niet meer bedraagt dan 20m3 per uur niet meer bedraagt dan 100.000 m3, niet langer duurt dan 10 jaar	bouwoptembaling, sleufbemaling, proefbronnering of grondsanering: gebieden A en/of B: <60 m3 per uur, en <20.000 m3 per maand, en <50.000 m3 in totaal, en <26 weken. Gebied C: <150 m3 per uur, en <50.000 m3 per maand, en <200.000 m3 in totaal, en <26 weken. Gebieden B en/of C: <10 m3 per uur en <50.000 m3 per jaar. Brandblusvoorziening altijd melden, geen vergunning. Grondwatersanering: gebied B en/of C: <15 m3 per uur, en 4200 m3 per maand, en <4 jaar. beregening/bevoeling/veedrenking: gebied B en/of C: <60 m3 per uur, en <50.000 m3 per jaar, en <5 aaneengesloten maanden per jaar. Overige onttrekkingen: gebieden B en/of C: <1 m3 per uur, of gebieden B en/of C: <10 m3 per uur, en <12.000 m3 per jaar, en niet wordt uitgevoerd ten behoeve van het drooghouden van ondergrondse bouwwerken of gietwatervoorziening in de glastuinbouw, of gebieden B en/of C: <10 m3 per uur, en <50.000 m3 per jaar, en niet wordt uitgevoerd ten behoeve van het drooghouden van ondergrondse bouwwerken of gietwatervoorziening in de glastuinbouw of koelwater.	Op kaart niet als kwetsbaar aangegeven, >5 m3 per uur >12.000 m3/jaar.	verwijzing naar waterbesluit	beregening: <70m3/u, 1 put per 5 hectare. Akkerbouw, tuinbouw, boomteelt, glastuinbouw, container/substraatteelt <100m3/u, max 5 hectare. Bronbemaling <70 m3/u, max 5 dagen op 1 locatie. Lange bronbemaling <50.000 m3 per maand, max 6 maanden. Grondwatersanering <20.000 m3 per maand, max 30 maanden	beregening: <70m3/u, 1 put per 5 hectare. Akkerbouw, tuinbouw, boomteelt, glastuinbouw, container/substraatteelt <100m3/u, max 5 hectare. Bronbemaling <70 m3/u, max 5 dagen op 1 locatie. Lange bronbemaling <50.000 m3 per maand, max 6 maanden. Grondwatersanering <20.000 m3 per maand, max 30 maanden	Beregening bedekte teelten: onttrekken uit een op 15 oktober 2015 geregistreerde put of pomp <12.500 m3 per hectare teeltoppervlak verder geen tijdsopname aangegeven. Beregening van open teelten in de landbouw: meld- en meetplicht voor gebruik putten en pompen via het waterschap. Bedekte als open teelten is er een afgehevel verbod op het zelf aanleggen van een put/pomp. Grondwatersanering: < 20.000 m3 per jaar, niet langer dan 36 maanden. Bronbemaling/sanering: < 100 m3 per uur en < 50.000 m3 per maand en maximaal 6 maanden. Bronbemaling/sanering en grondwatersanering: niet in bufferzone verdroogde natuurgebieden, niet dieper dan 5m beneden NAP binnen gebied Venloschol, niet dieper dan 20m beneden maaiveld binnen gebied boringsvrije zone Roerdalslenk 1, 30m voor Roerdalslenk 2, en 80m voor Roerdalslenk 3, niet in Roerdalslenk 4.	Permanente Agrarische doeleinden <10 m3/jaar, beregening <60 m3/jaar overige doelen <10 m3/jaar en 12.000 m3/kwartaal. Tijdelijk: <100.000 m3/maand, max 6 maanden. Grondwatersanering < 50.000 m3/maand, noodvoorziening onbeperkt.
Criteria vrijstelling	<12.000 m3 per jaar	<1 m3/u		Gebieden A <1 m3/jaar. (voor gebieden zie kaart)	<10 m3/jaar en <30.000 m3/jaar. Beregening/bevoeling: <60 m3/jaar, <3.000 m3/kwartaal, <8.000 m3/jaar. Drooghouden: sleuven: <100 m3/jaar, <15.000 m3/maand, <6 maanden.	<10 m3 per uur	<10 m3 per uur	<10 m3 per uur	Algemeen <10 m3 per uur, < 60 m3 per uur als: niet in bufferzone verdroogde natuurgebieden, niet dieper dan 5m beneden NAP binnen gebied Venloschol, niet dieper dan 20m beneden maaiveld binnen gebied boringsvrije zone Roerdalslenk 1, 30m voor Roerdalslenk 2, en 80m voor Roerdalslenk 3, niet in Roerdalslenk 4	<1 m3/jaar
Drainage	Niks in alle 3 de documenten	Niet genoemd in keur of op website	Artikel 3.6 Drainage van hoeveelheden water (Keur) Het is verboden zonder watervergunning van het bestuur gronden te ontwateren met drainagemiddelen op gebieden die zijn aangegeven op de bij deze keur behorende kaart. Voor de ontwatering van landbouw- of andere percelen, kan het soms wenselijk zijn drainage aan te leggen. Drainage binnen het leggerprofiel van de waterkering verhoogt echter het risico op het aantrekken van kwelwater. Soms kan drainage waterstaatkundig voordelig zijn, als het de afvoer van spanningswater uit de waterkering bevordert of als het voorkomt dat hemelwater zich ophoopt tussen de waterkering en een aanberming tegen de waterkering. Voor het aanbrengen en hebben van drainage in de waterkering en/of bijbehorende beschermingszone wordt daarom alleen watervergunning verleend als er waterstaatkundig geen negatieve effecten ontstaan (beleidsregel).	Kan geen onderscheid/aparte regels vinden voor drainage	Wordt niet apart benoemd	Dagelijks bestuur kan verbod instellen	0	vrijgesteld buiten beschermde gebieden Keur: aangewezen op de Keurkaarten waaronder bijvoorbeeld attentiegebieden, wijstgronden, beschermde gebieden	Landbouwgronden via peilgestuurde drainage is meldplichtig. Niet peilgestuurde drainage en binnen drainagegebied zuid is het vergunningsplichtig, drainagegebied midden is meldplichtig, noord is verboden. Beschermingszone of kernzone van waterkering is vergunningsplichtig (zie kaart "Peilgestuurd draineren" in bijlage: https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR622851/2)	Geen regels opgenomen
Afwijkende criteria nabij natuur?	Onderscheid hoeveel onttrokken mag worden voordat er een vergunning noodzakelijk is.	D.m.v ingevulde effectenchecker	Gekozen is voor een gebiedsbenadering waarbij voor alle gebieden zijn vrijgesteld van vergunningsplicht met uitzondering de gebieden die deel uitmaken van een boringsvrije zone volgens de Provinciale Milieuoordening van de provincie Noord-Brabant of provincie Zuid-Holland en de onttrekking niet plaatsvindt in de waterkering of bijbehorende beschermingszone.	Onderscheid in A- B- en C-gebieden. A-gebieden zijn milieubeschermingsgebieden B-gebieden zijn kwetsbare gebieden waarin beperkte grondwateronttrekkingen zijn toegestaan. De indeling in kwetsbaar gebied is gebaseerd op de verwachting van negatieve effecten, bijvoorbeeld zetting vanwege de aanwezige grondsoort, of op gevoeligheid voor grondwaterstandsverlagen, zoals in natuurgebieden. C-gebieden zijn alle overige gebieden binnen het beheersgebied van Waterschap Hollandse Delta waar bij hogere onttrekkingsdebieten geen negatieve effecten worden verwacht.	art 4.11 meldplicht geldt voor onttrekkingen in zoetwater/kwetsbare gebieden	nee	stand-still beleid	Negatieve effecten op Wijstgronden moeten volledig worden gecompenseerd. Een bedrijf moet beschikken over een bedrijfswaterplan, waarin waterconserverende maatregelen staan opgesteld.	In de uitvoeringsregels met betrekking tot grondwater zijn de provinciale instructies in acht genomen. Geen vergunning wordt verleend bij permanente verlaging grondwaterstand aan de rand van een bufferzone van een verdrogingsgevoelig of hydrologisch gevoelig natuurgebied. Deze gebieden zijn opgenomen op de kaart in de bijlage: https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR622851/2#462645462011	Nee
Hoe worden onttrekkingen geregistreerd?	Ingediend bij waterschap	OLO	OLO	Omgevingsloket	Omgevingsloket Online	omgevingsloket	Wordt niet benoemd	Zie waterwet, zelfde vergunningsformulier als bv noorderzijvest (landelijk geregeld)	Omgevingsloket	LGR (is niet vermeld in de keur maar volgt uit instructieregels provincie)

Hoe wordt invloed op natuur getoetst?	op basis van een worst case scenario de risico's op natuur en openbaar groen beschrijven in bemalingsplan	Landbouw, natuur (onder andere Natura 2000-gebieden) en waardevolle groenvoorziening Beschouw op basis van de maximale grondwaterstandsverlagingen wat de effecten voor landbouw, natuur en waardevolle groenvoorziening kunnen zijn door toedoen van de onttrekking.	niet beschreven	De freatische grondwaterstand of de stijghoogte in het watervoerend pakket mogen "niet meer dan nodig" worden verlaagd Bij het aanleggen en beheren van voorzieningen voor grondwateronttrekking moet uitwisseling van grondwater tussen de verschillende watervoerende pakketten voorkomen worden	Toelichting keur 4.10 en 4.11 Onderscheid wordt gemaakt tussen kwetsbare gebieden, gebieden met zoet grondwater en gebieden met zout grondwater. Voor het onttrekken van zout grondwater gelden ruimere regels dan voor het onttrekken van zoet grondwater. Omwille van de duidelijkheid is op een kaart aangegeven welke gebieden als kwetsbare gebieden en als zoetwatergebieden worden gezien. Daaruit volgt dat de rest van het beheersgebied als zoutwatergebied wordt gezien.	omgevingsloket (zelfde als bv Fryslân)	Op grond van de Beleidsregels voor waterkering, waterkwaliteit en grondwater wordt in alle beregeningsvergunningen in beschermde gebieden, attentiegebieden en invloedgebieden Natura 2000 opgenomen dat grasland niet mag worden beregend vóór 1 juni, en in juni en juli niet tussen 11.00 en 17.00 uur. Ontheffing hiervoor geldt wanneer: - Indien een 5% situatie wordt bereikt zal voor de periode van maximaal 2 weken ontheffing worden verleend. Bepaling van het moment waarop sprake is van een 5% situatie: - De gemeten neerslag en verdamping vormen het uitgangspunt voor het vaststellen van de droogtegraad. Als maat voor de verdamping wordt het gemiddelde van de stations Gilze en Eindhoven gebruikt. Voor de neerslag wordt gebruik gemaakt van de stations Chaam, Gilze, Eersel, Dinther en St-Anthonis. Het station met de minste neerslag is maatgevend. -	Sommige natuurgebieden hebben een bufferzone (zie plaatje)	Er mag geen verlaging optreden in natuurgebieden en in de beschermingszone eromheen.	niet gespecificeerd
Worden natuur beschermingszones genoemd?	Milieubeschermingsgebieden zoals bedoeld in provinciaal waterplan Zuid Holland (niet gevonden)	0	Voor alle Natura 2000 gebieden in het beheersgebied Nee van WSRL geldt dat een grondwateronttrekking in de nabijheid hiervan geen (negatieve) invloed mag hebben op de zogenaamde instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000 gebied. Veelal betekent dit dat een grondwateronttrekking in (de nabijheid van) een Natura 2000 gebied geen gevolgen mag hebben voor de grondwaterstand en/of grondwaterstroming in het gebied. De provincie Noord-Brabant kent een specifiek beschermingsbeleid voor alle natte natuurparels (zie kaart 11 uit het bijlagenrapport van het Waterbeheerplan 2010-2015, alle natte natuurparels in Noord-Brabant zijn aangewezen als TOP lijst gebied). Ingripen in de waterhuishouding (waaronder dus grondwateronttrekkingen) die niet gericht zijn op behoud of versterking van de natuurwaarden zijn niet toegestaan binnen de natte natuurparels én in een zone daaromheen van gemiddeld 75,00 meter in het kleigebied en gemiddeld 500 m. daaromheen in het zandgebied. In Gelderland zijn beschermingszones natte landnatuur (zie kaart Provinciaal Waterplan) aangewezen. Voor deze beschermingszones geldt dat	nee	nee	niet benoemd	oeverganszones en beschermde zone Natura 2000	Sommige natuurgebieden hebben een bufferzone (zie plaatje)	Nee, maar wel verwijzing naar Provinciale Omgevingsverordening	niet benoemd
Wordt toetsing van cumulatieve effecten voorgeschreven?	Niet beschreven	Ja, onderbouwing van effectenindicator noodzakelijk, zie toelichting	De grondwateronttrekking mag geen nadelige invloed hebben op andere grondwateronttrekkingen die binnen de invloedssfeer liggen van de grondwateronttrekking. De gegevens van het Landelijke Grondwater Register zijn hiervoor bepalend.	Niet dat ik kan vinden	Wordt niet benoemd	niet benoemd	Nee	Nee	Wordt niet benoemd	niet benoemd

Bijlage 3 Geïnterviewden en de in de interviews gestelde vragen

In totaal zijn voor dit onderzoek zeven gesprekken gevoerd met een medewerker van een provincie en een medewerker van een waterschap waarvan het werkgebied (ook) in die provincie gelegen is²³. Het betreft de volgende provincies en waterschappen:

- Provincie Noord-Brabant en waterschap Aa en Maas (N001)
- Provincie Overijssel en waterschap Vechtstromen (N002)
- Provincie Utrecht en hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden (N003)
- Provincie Drenthe en waterschap Drents Overijsselse Delta (N004)
- Provincie Gelderland (N005)
- Provincie Limburg en waterschap Limburg (N006)
- Wetterskip Fryslân (N007)

De vragen die tijdens de interviews zijn gesteld zijn vooraf door de begeleidingsgroep geaccordeerd en ter voorbereiding toegestuurd aan de geïnterviewden. Van elk interview is een conceptverslag gemaakt dat ter verificatie aan de geïnterviewden is toegestuurd, dat vervolgens waar nodig is aangevuld en/of gecorrigeerd en tot slot definitief is gemaakt en ter informatie aan de geïnterviewden is toegestuurd. In deze bijlage zijn de zeven definitieve interviewverslagen (geanonimiseerd) opgenomen.

De vragen die tijdens de interviews zijn gesteld zijn hieronder weergegeven, per onderwerp gerubriceerd.

Registratie van vergunningplichtige, meldingsplichtige en vrijgestelde grondwateronttrekkingen

- Hoe is het vergunning-/ melding-/ vrijstellingstelsel tot stand gekomen? Welke afwegingen zijn hierbij gemaakt? Hoe passen de regels voor drainage hierin?
- Waar komen meldingen/ vergunningaanvragen binnen en welk beoordelingstraject volgen ze? Kunnen meldingen ook geweigerd worden op basis van effecten?
- Wat wordt er geregistreerd van de vergunning en meldingsplichtige onttrekkingen? Hoe volledig en actueel is deze registratie?
- Is er een beeld van de totale hoeveelheid vrijgestelde onttrekkingen?

Toetsing van (cumulatieve) effecten van grondwateronttrekkingen

- Wordt bij vergunningverlening voor onttrekkingen rekening gehouden met cumulatieve effecten van reeds vergunde onttrekkingen? En hoe zit dat bij meldingen?
- Is er inzicht in cumulatieve effecten van alle onttrekkingen tezamen – inclusief de niet-vergunde onttrekkingen?

²³ In twee gevallen, Gelderland en Fryslân, lukte het om organisatorische redenen helaas niet om een dubbelinterview te houden

Samenhang met Wet natuurbescherming

- Worden beschermings-/ onderzoekszones (Wnb) gehanteerd en zo ja hoe is de begrenzing daarvan bepaald?
- Welke beperkingen gelden in deze zones en waar zijn deze beperkingen vastgelegd?
- Hoe wordt omgegaan met eventuele dubbele vergunningsplicht (Waterwet en Wet natuurbescherming)?
- Indien er geen beschermingszones zijn aangewezen, op welke wijze wordt dan geborgd dat de verbodsbepalingen van de Wnb niet overtreden worden?
- Is vastgelegd/ afgesproken welke effecten op natuurgebieden nog acceptabel zijn? (bijvoorbeeld 1 cm verlaging)
- Worden de (significante?) effecten van onttrekkingen gemitigeerd/ gecompenseerd en zo ja hoe? Hoe worden zulke inrichtingsmaatregelen of passende maatregelen opgenomen in het beheerplan voor het Natura 2000-gebied?

Relatie met KRW doelstellingen

- De KRW zegt dat niet meer grondwater mag worden onttrokken dan van nature wordt aangevuld. Wordt hierop gestuurd/ gemonitord en op welk schaalniveau gebeurt dit?
- Is bij het opstellen van het vergunning/ melding/ vrijstelling stelsel rekening gehouden met deze doelstelling?

Monitoring

- Worden hydrologische ingrepen (onttrekkingen, drainage) nabij Natura 2000-gebieden apart geregistreerd?
- Wordt de totale grondwaterstandsverlaging hierbij in beeld gebracht?
- Wordt de grondwaterstand in een zone rond Natura 2000-gebieden onderzocht en zo ja hoe en hoe vaak? Op welke wijze worden seizoensverschillen in de grondwaterstand rond Natura 2000-gebieden gemonitord?

Handhaving

- Op welke wijze wordt de naleving van voorwaarden aan meldingen/ vergunningen gecontroleerd?

Verslag interview grondwateronttrekkingen nabij natuur – regio Noord-Brabant

Algemene gegevens:

Geïnterviewde partijen: Waterschap Aa en Maas en Provincie Noord Brabant

Datum interview: 03 juni 2022 13:00-14:30 uur

1 Registratie van vergunningsplichtige, meldingsplichtige en vrijgestelde grondwateronttrekkingen

Hoe is het vergunning-/melding-/vrijstellingstelsel tot stand gekomen? Welke afwegingen zijn hierbij gemaakt? Hoe passen de regels voor drainage hierin?

In Noord-Brabant is er een gezamenlijk beleid en gezamenlijke regelgeving rondom het vergunningenstelsel. Rond 2014 is er voor beregening nieuw beleid opgezet gezamenlijk door de waterschappen, provincie en betrokken belanghebbenden uit de agrarische sector. De provincie is hierbij ook vanuit het perspectief natuurbeschermingswet betrokken geweest.

In december 2009 zijn in het kader van de Waterwet de uitvoeringstaken van de provincie met betrekking tot grondwateronttrekkingen overgenomen door waterschappen. Het stand-still beleid van de provincie, ingevoerd vanaf 1994 waarbij geen nieuwe onttrekkingen voor beregening vergund werden, is voortgezet. Vanuit de agrarische sector was echter meer flexibiliteit gewenst.

Toen is gekeken naar wat de mogelijkheden zijn om te flexibiliseren vanuit de natuurbeschermingswetgeving. Uitgangspunt: flexibel waar mogelijk, beschermen als het moet. Dit heeft geresulteerd in gebiedsgerichte aanpak. Vastgelegd is dat in het flexibele gebied, waar geen significante effecten op natuurgebieden verwacht werden onder voorbehoud van algemene regels in de Keur, nieuwe grondwateronttrekkingen voor beregening zijn toegestaan.

In directe zones, het beschermde gebied rondom natuurgebieden, is het stand-still principe behouden en kunnen geen nieuwe vergunningen worden aangevraagd of verplaatsingen worden toegestaan. Onderscheid tussen flexibel en beschermd gebied is bepaald op basis van modelanalyses waarbij een worst case scenario is gehanteerd qua te onttrekken hoeveelheden grondwater en strenge regels in en rondom Natura 2000-gebieden: maximaal 1 centimeter grondwaterverlaging toegestaan door toedoen van nieuwe onttrekkingen.

Afwegingen voor dit aangepaste vergunningsstelsel: Beregening vindt vooral plaats in droge maanden en heeft dus effect op verdroging in natuurgebieden. Beregening op grasland wordt gezien als laagwaardig gebruik. Beregeningbeleid is daarom hier strenger ingestoken.

Vrijstelling tot 10 m³/uur was al gehanteerd voor beregeningsbeleid en geldt nog steeds voor heel Noord-Brabant met uitzondering van de beschermde gebieden.

*Waar komen meldingen/ vergunningaanvragen binnen en welk beoordelingstraject volgen ze?
Kunnen meldingen ook geweigerd worden op basis van effecten?*

Een groot deel van de vergunningen zijn historisch vergunde onttrekkingen. Vergunningen van voor 1993/1994 zijn bij de overname door de waterschappen opgeschoond. De waterschappen hielden een actueel vergunningenbestand over met de locatie x-y van de putten, hoe diep ze zijn (als deze gegevens uit de oude vergunningen beschikbaar waren) en pompcapaciteit. Nieuwe vergunningen worden bij het waterschap aangevraagd en zijn alleen mogelijk in flexibele zones voor onttrekkingen die niet onder algemene regels zijn toegestaan.

Wat wordt er geregistreerd van de vergunnings- en meldingsplichtige onttrekkingen? Hoe volledig en actueel is deze registratie?

Bij meldingsplicht gelden algemene regels voor flexibele zones. Het bedrijfswaterplan is een verplicht onderdeel. Hierin staat welke maatregelen men heeft getroffen om zo zuinig mogelijk met grondwater om te gaan, zoals waterconservering en waterbesparing. Ook het aantal putten en de exacte ligging ervan wordt geregistreerd. Idem pompcapaciteit van de onttrekkingsinstallatie en de diepte waarop grondwater onttrokken wordt.

Is er een beeld van de totale hoeveelheid vrijgestelde onttrekkingen?

Ja. Wat betreft beregenen van agrarische percelen hebben de waterschappen een prima beeld van waar grondwater wordt opgepompt. Jaarlijks worden de onttrokken hoeveelheden via landelijke registratie ingevoerd. Er gaat een brief uit naar eigenaren om onttrekkingen te registreren. Zij geven aan hoeveel zij hebben onttrokken dat jaar. Zij maken zelf een berekening pompcapaciteit x draaiuren. Dit geldt voor de meldingen als wel vergunningen. In de landelijke registratie is een onderscheid zichtbaar tussen droge en natte jaren.

Naast onttrekkingen voor beregening zijn huidige vergunningen voor drinkwater en industrie:

- 38 drinkwateronttrekkingen en 25 industriële onttrekkingen groter dan 150.000 m³/jaar
- Kleinere onttrekkingen industrie ordegrootte 20 onttrekkingen

2 Toetsing van (cumulatieve) effecten van grondwateronttrekkingen

Wordt bij vergunningverlening voor onttrekkingen rekening gehouden met cumulatieve effecten van reeds vergunde onttrekkingen? En hoe zit dat bij meldingen?

Na 2018 zijn de vergunningen voor drinkwater en industrie geactualiseerd. Bij de actualisatie is het effect op het grondwaterpeil niet opnieuw bepaald. Bij nieuwe vergunningen wordt wel naar effecten gekeken. Afhankelijk van diepte onttrekking en hoeveelheid onttrekking.

Is er inzicht in cumulatieve effecten van alle onttrekkingen tezamen – inclusief de niet-vergunde onttrekkingen?

Niet direct. Wel is er een meetnet verdrogingsbestrijding. Informatie hierover is beschikbaar via brabantinzicht.nl. Hierop staat alle informatie over toestandsbepalingen van natuurgebieden. Op de website van de waterschappen kan je de huidige grondwaterstanden inzien. Dit gaat via de hydrologische meetnetten waterbeheerders.

3 Samenhang met Wet natuurbescherming

Worden beschermings-/onderzoekszones (Wnb) gehanteerd en zo ja hoe is de begrenzing daarvan bepaald?

Aan de hand van analyses in 2014 zijn ter voorkoming van significante negatieve hydrologische effecten bredere beschermingszones rondom natuurgebieden vastgesteld voor beregening. De zones rondom natuurgebieden zijn hydrologisch onderbouwd op basis van maximaal 1 centimeter verlaging van de grondwaterstand en 3mm/jaar verlaging van de kweldruk. In de analyse is aangenomen dat alle agrarische percelen beregend worden in droge perioden.

Welke beperkingen gelden in deze zones en waar zijn deze beperkingen vastgelegd?

Binnen de beschermingszones geldt het stand- still principe; bestaande putten mogen worden vervangen (waarbij verplaatsing van het natuurgebied af wordt gestimuleerd), maar nieuwe putten zijn niet toegestaan. Naast deze zones bestaan ook nog steeds de attentiezones waterhuishouding: in de meeste gevallen 500 meter brede zones rondom natuurgebieden. In deze attentiezones gelden voor meer activiteiten verboden.

Verder geldt in de beschermingszones de volgende standaard verboden:

- Onttrekkingsverbod beregening april/mei voor grasland
- Onttrekkingsverbod beregening juni/juli overdag voor grasland

Uitzondering: binnen 48 uur na bemesting mag worden beregend om de planten te voorzien.

In het flexibele gebied kan op basis van de gemeten grondwaterstanden op peildatum 1 april bepaald worden of er voor de duur van twee maanden grasland niet beregend mag worden.

Dit jaar geldt voor een heel groot deel van Brabant een beregeningsverbod. 1 april was de grondwaterstand te laag, dan mag er zonder uitzondering niet worden beregend.

Hoe wordt omgegaan met eventuele dubbele vergunningsplicht (Waterwet en Wet natuurbescherming)?

De Natuurbeschermingswet kan restricties opleggen voor onttrekkingen. Bijvoorbeeld voor de drinkwaterwinning Tilburg en bij de Brabantse Wal. Dit is dus niet op basis van de Waterwet die een grotere onttrekking toestaat. De waterwet vergunning wordt niet aangepast op basis van de Natuurbeschermingswet.

Kenmerk N001-1285405NJE-V01-hme-NL

Situatie N2000 gebied peelvenen: het N2000 beheerplan is bij recentelijk bestuurlijk besluit herzien waardoor de vrijstelling voor beregening kan komen te vervallen. Als deze komt te vervallen heb je 2 vergunningen nodig voor de onttrekking in dit natuurgebied. Eén vanuit de Waterwet, één vanuit de Natuurbeschermingswet. Bestaande Waterwet onttrekkingsvergunningen staan dus ter discussie door NB wet.

Vanaf 2023 worden alle N2000 beheerplannen herzien. De discussie rondom de natuurdoelstellingen en instandhoudingsdoelstellingen ligt dan open. Maatwerk per gebied of onttrekkingen passen bij instandhoudingsdoelstellingen.

Er wordt nu nagedacht over de toekomstige vergunningverlening en regulering. Straks vallen ze beiden onder de Omgevingswet.

Is vastgelegd/afgesproken welke effecten op natuurgebieden nog acceptabel zijn? (bijvoorbeeld 1 centimeter verlaging)

Bij de bepaling van de grens tussen flexibel gebied en beschermd gebied is KWR ingeschakeld voor extern advies voor de vertaling van “geen effect op ecologie” naar wat dit dan betekent voor grondwateronttrekkingen. De oude voorwaarde van 5 centimeter waterstandsaling was onacceptabel qua ecologische effecten. 0 centimeter was echter ongewenst (dan is amper nog onttrekking mogelijk). Uiteindelijk is het criteria gezet op GLG maximaal 1 centimeter daling. Dan wordt geen effect op kwetsbare natuur verwacht.

4 Relatie met KRW doelstellingen

De KRW zegt dat niet meer grondwater mag worden onttrokken dan van nature wordt aangevuld. Wordt hierop gestuurd/gemonitord en op welk schaalniveau gebeurt dit?

In Noord-Brabant is met provincie en waterschappen en belanghebbenden het Grondwaterconvenant opgezet, naar aanleiding van droge jaren 2018-2020. Dit convenant richt zich op de KRW doelstellingen, niet gericht op natuur. In het grondwaterconvenant zijn afspraken gemaakt over de waterbalans. Met 13 partijen is gewerkt aan afspraken voor een duurzaam grondwatersysteem. Het doel is om de grondwatervoorraad in balans te brengen, door aan te vullen en duurzaam te onttrekken. Het convenant gaat over een periode van 4 jaar (tot 2027), per deelstroomgebied. Verdamping en afvoer wordt ook meegenomen. Grondwaterbalans hangt af van het type grondwatersysteem. De vraag is in hoeverre sturing mogelijk is.

In Noord-Brabant zijn er 2 grondwatersystemen:

- Maas slenk diep (1) kent vele drinkwaterwinningen. Hier is een significante daling in de watervoorraad bepaald. Dit mag niet volgens KRW
- Zandmaas grondwatersysteem (2) blijkt lastig te analyseren. Dus op kleinere schaal onderzoek nodig om effecten inzichtelijk te krijgen

Provincie heeft voor het diepe grondwater extra analyses gedaan voor de draagkracht van onttrekkingen. De maximale draagkracht van het systeem voor onttrekkingen bedraagt 250

Kenmerk N001-1285405NJE-V01-hme-NL

miljoen kuub per jaar voor industriële onttrekkingen en drinkwaterwinning. De werkelijk onttrokken hoeveelheid is nu 220 miljoen kuub per jaar. De vergunde hoeveelheid is echter meer.

Er is ook een trendanalyse gedaan als beleidsevaluatie van het beregeningsbeleid voor effecten freatische grondwaterstanden. Te zien is een lichte negatieve trend in de diepe grondwater kwantiteit. Lichte toename grondwaterstanden is aan het afbuigen.

5 Monitoring

Worden hydrologische ingrepen (onttrekkingen, drainage) nabij Natura 2000-gebieden apart geregistreerd?

Grondwaterstanden in het kader van beregeningsbeleid worden gemonitord om te bepalen of er een beregeningsverbod nodig is. Dit gebeurt op vaste momenten. Er is geen relatie tussen de grondwaterstand in natuurgebieden en het beregeningsverbod. Het verbod is op basis van de grondwaterstand daling in agrarische gebieden, waar wordt onttrokken.

Handhaving

Op welke wijze wordt de naleving van voorwaarden aan meldingen/vergunningen gecontroleerd?

De handhaving voor beregeningsbeleid gebeurt door toezichthouders van het waterschap. Beregening is zichtbaar. Tips komen ook binnen van klokkenluiders. Bij beregening bij verbod ter plekke gaat de toezichthouder kijken of de onttrekking uit oppervlakte- of grondwater komt. Onttrekkingen die niet gemeld zijn moeten alsnog gemeld worden. Overtreding indien beregening te groot is of niet gemeld.

Er is een intensieve samenwerking met Limburg en tussen waterschappen. Dit is wel per gebied afhankelijk in hoeverre er samenwerking is. Beleid nog niet eenduidig.

Wel is de verwachting dat in de attentiezones beleid wordt gesynchroniseerd. In Limburg is het waterschap bezig om op een andere manier de grondwateronttrekkingen te registreren. Via een app zodat het waterschap precies weet wanneer welk perceel is beregend. Mogelijk neemt Noord-Brabant dit over.

Tot slot

Heeft u de verwachting/het gevoel dat in Nederland wordt voldaan aan de Europese wetgeving (KRW en Habitatrichtlijn)? Zo nee, waar zitten wat u betreft de kritieke punten? Welke aandachtspunten wilt u meegeven aan het ministerie?

Nee, de doelstellingen zijn niet haalbaar. Situatie peelveen uniek want zeer gevoelig gebied. Illustreert wel de situatie rondom de vergunning van bestaande onttrekkingen. Natuurdoelstellingen moeten beter geïntegreerd in onttrekkingen

Ook met het huidige beleid halen we de KWR doelstellingen waarschijnlijk niet omdat in de toekomst waarschijnlijk sprake is van langere periodes van droogte. Belang van voldoende

Kenmerk N001-1285405NJE-V01-hme-NL

grondwatervoorraden wordt steeds groter. Het grondwaterconvenant is gericht om met betrokkenen de handen ineen te slaan om de voorraden te beschermen.

Vrijstelling van onttrekkingen <10 m³/ uur staat ook ter discussie omdat de effecten mogelijk groter zijn dan gedacht. En ook de verbodsregeling alleen voor grasland. En peildatum 1 april. Kan ook anders gestuurd worden. Het beregeningsbeleid wordt continu gevoed door dit soort inzichten.

Meegeven aan het Ministerie: doel van de inventarisatie. Het gaat om Natura 2000-gebieden en dat in relatie tot onttrekkingen. Het is mogelijk om het juridisch te benaderen. Onttrekkingen zijn onderdeel van de discussie. Voorkom een puur juridische benadering richting onttrekkingen. Kijk holistisch naar grondwatergebruik. Oplossing is niet juridisch. In Noord-Brabant aangestuurd op samenwerking. De oplossing van verdrogingsbestrijding zit in de samenwerking en niet in de juridische hoek van onttrekkingen. Als je inzoomt op de regels zie je alleen waar een nieuwe onttrekking aan moet voldoen. Dit geeft niet een volledig beeld van de situatie rondom onttrekkingen.

Verslag interview grondwateronttrekkingen nabij natuur – regio Overijssel

Algemene gegevens:

Geïnterviewde partijen: Waterschap Vechtstromen en Provincie Overijssel

Datum interview: 20 juni 2022

1 Registratie van vergunningsplichtige, meldingsplichtige en vrijgestelde grondwateronttrekkingen

Hoe is het vergunnings-/meldings-/vrijstellingsstelsel tot stand gekomen? Welke afwegingen zijn hierbij gemaakt? Hoe passen de regels voor drainage hierin?

Provincie: Op basis van een deskundig oordeel op basis van literatuurgegevens is een invloedafstand (300 meter om Natura 2000-gebied) opgesteld waarbinnen een vergunning nodig is in het kader van de Natuurbeschermingswet voor grondwater onttrekken voor agrarisch beregenen. Deze aanvraag wordt getoetst door middel van een beoordelingstraject. Ook voor perceelontwatering zijn op basis van een deskundig oordeel invloedafstanden in het Natura 2000-beheerplan opgenomen. Er is gebruik gemaakt van een analytische formule (Wesseling, 1973) en de freatische spreidingslengte (Massop et al. 2012) om deze beheersmaatregel op te zetten. De invloedafstanden voor perceelontwatering verschillen per Natura 2000-gebied.

Grondwateronttrekkingen voor drinkwaterwinning en industriële grondwateronttrekkingen worden ook getoetst op hun effect op het Natura 2000-gebied.

Waterschap: Het waterschap hanteert een 200 meter beschermingszone rondom grondwaterafhankelijke kwetsbare natuurgebieden. Op grond van de waterwet in plaats van de wet natuurbescherming.

Provincie: We werken aan een onderzoek naar specifieke invloedafstanden per Natura 2000-gebied en om beleid op basis van de Wet natuurbescherming en de Waterwet af te stemmen voor agrarische grondwateronttrekking voor beregening en perceelontwatering, waarbij ook rekening wordt gehouden met cumulatieve effecten van agrarische onttrekkingen.

Waar komen meldingen/vergunningaanvragen binnen en welk beoordelingstraject volgen ze? Kunnen meldingen ook geweigerd worden op basis van effecten?

Provincie: Vergunningaanvragen komen binnen bij de provincie, als er uit de beoordeling blijkt dat er een significant effect is op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied worden ze geweigerd.

Kenmerk N002-1285405NJE-V01-hme-NL

Wat wordt er geregistreerd van de vergunning- en meldingsplichtige onttrekkingen? Hoe volledig en actueel is deze registratie?

Provincie: Bedrijven melden zich niet indien er geen vergunning nodig is voor een onttrekking binnen de bufferzone (de provincie hanteert geen meldingsplicht). Vergunningen worden opgenomen in het LGR en in het registratiesysteem voor vergunningen Wet natuurbescherming van de provincie Overijssel.

Waterschap: Indien er uit de beoordeling naar voren komt dat er geen significant effect is. Vanaf 10 m³/uur is een onttrekking meldingsplichtig en worden onttrekkingslocatie, filterdiepte, pompcapaciteit geregistreerd.

Is er een beeld van de totale hoeveelheid vrijgestelde onttrekkingen?

Provincie: Deze komen niet binnen en zijn dus niet in beeld.

Waterschap: Kleiner dan 10m³/uur, hier wordt niets van geregistreerd.

2 Toetsing van (cumulatieve) effecten van grondwateronttrekkingen

Wordt bij vergunningverlening voor onttrekkingen rekening gehouden met cumulatieve effecten van reeds vergunde onttrekkingen? En hoe zit dat bij meldingen?

Provincie: In de beheerplannen Natura 2000 is beoordeeld dat, als de natuurherstelmaatregelen worden uitgevoerd, bestaande onttrekkingen die binnen de invloedafstand van 300 meter beschermingszone liggen geen invloed hebben. Cumulatieve effecten van onttrekkingen zijn niet meegenomen, maar hier is wel aandacht voor in het nieuwe beleid waaraan gewerkt wordt. Bij vergunningverlening wordt bij nieuwe onttrekkingen rekening gehouden met reeds vergunde grondwateronttrekkingen.

Is er inzicht in cumulatieve effecten van alle onttrekkingen tezamen – inclusief de niet-vergunde onttrekkingen?

Provincie: In het huidige beleid vanuit de Wet natuurbescherming, is er weinig zicht op de cumulatieve effecten van onttrekkingen.

3 Samenhang met Wet natuurbescherming

Worden beschermings-/onderzoekszones (Wnb) gehanteerd en zo ja hoe is de begrenzing daarvan bepaald?

Provincie: Ja invloedzone van 300 meter om Natura 2000-gebieden voor agrarische grondwateronttrekkingen voor berekening, gebaseerd op deskundig oordeel op basis van literatuurgegevens.

Kenmerk N002-1285405NJE-V01-hme-NL

Waterschap: Ja om grondwaterafhankelijke, kwetsbare natuurgebieden geldt een begrenzing van 200 meter, welke is gebaseerd op een regionaal grondwatermodel.

Welke beperkingen gelden in deze zones en waar zijn deze beperkingen vastgelegd?

Provincie: Geen nieuwe onttrekkingen of aanpassing van onttrekkingen toegestaan indien er significante effecten zijn op de instandhoudingsdoelstellingen in de Natura 2000-gebieden.

Hoe wordt omgegaan met eventuele dubbele vergunningsplicht (Waterwet en Wet natuurbescherming)?

Beiden: In het nieuwe beleid willen we vergunningverlening op basis van de Wet natuurbescherming en de Waterwet beter op elkaar afstemmen.

Waterschap: In de omgevingswet wordt dit mogelijk vergemakkelijkt doordat het systeem waar je de aanvraag doet je dan automatisch doorverwijst naar de juiste instantie (waterschap dan wel provincie).

Beiden: Er is nu nog een verschil tussen breedte van invloedafstand tussen waterschap (waterwet) en provincie (wet natuurbescherming). Hier zijn ze nu samen een onderzoek naar aan het uitvoeren om tot een eenduidig beleid te komen.

Indien er geen beschermingszones zijn aangewezen, op welke wijze wordt dan geborgd dat de verbodsbepalingen van de Wnb niet overtreden worden?

Provincie: Alle Natura 2000-gebieden, waar de provincie Overijssel voortouwtrekker is voor het Natura 2000-beheerplan, hebben invloedafstanden voor perceelontwatering en agrarische grondwateronttrekking voor beregening. Om te borgen dat verbodsbepalingen niet worden overschreden is ook beleid voor toezicht en handhaving nodig.

Is vastgelegd/afgesproken welke effecten op natuurgebieden nog acceptabel zijn? (bijvoorbeeld 1 centimeter verlaging)

Provincie: In het nieuwe beleid willen we 5 centimeter grondwaterstandsverlaging hanteren als grenswaarde. Er wordt ook gekeken naar de invloed op kwel, hierbij willen we een kweldruk verandering van maximaal 0,1 mm/dag toestaan.

Worden de (significante?) effecten van onttrekkingen gemitigeerd/ gecompenseerd en zo ja hoe? Hoe worden zulke inrichtingsmaatregelen of passende maatregelen opgenomen in het beheerplan voor het Natura 2000-gebied?

Provincie: In het huidige beleid kunnen bestaande onttrekkingen doorgaan als natuurherstelmaatregelen worden uitgevoerd, zoals het verwijderen van drainage of het dempen van sloten.

4 Relatie met KRW doelstellingen

De KRW zegt dat niet meer grondwater mag worden onttrokken dan van nature wordt aangevuld. Wordt hierop gestuurd/gemonitord en op welk schaalniveau gebeurt dit?

Provincie: Recent is er een waterbalans opgesteld voor de hele provincie Overijssel. Onttrekkingen zijn maar een klein onderdeel (~10 %) van de uitstroom van de waterbalans. Verder is hier nog geen beleid op ingericht. Nieuw onderzoeksproject 'de eeuwige bron'; hierin wordt wel door middel van de waterbalans rekening gehouden met KRW doelstelling.

Is bij het opstellen van het vergunnings-/meldings-/vrijstellingsstelsel rekening gehouden met deze doelstelling?

Provincie: Nog niet maar dit is wel het doel voor het nieuwe beleid.

5 Monitoring

Worden hydrologische ingrepen (onttrekkingen, drainage) nabij Natura 2000-gebieden apart geregistreerd?

Provincie: Er is een verdrogingsmeetnet en procesindicatoren worden gemonitord. Verder vooral vanuit drinkwaterwinningen is er registratie. Vegetatieopnames ten behoeve van de procesindicatoren en het verdrogingsmeetnet vinden met een interval van 1x per vier jaar plaats. De grondwaterstand wordt met behulp van loggers gemeten. Deze hebben een meetinterval van 1x per uur.

Waterschap: Monitoring op grondwaterstand wordt via een grondwatermeetnet goed bijgehouden. Vegetatie is lastiger te monitoren.

Wordt de totale grondwaterstandsverlaging hierbij in beeld gebracht?

Provincie: Bij het herzien van de Natura 2000-beheerplannen gaan we ook kijken naar het effect op grondwater.

Wordt de grondwaterstand in een zone rond Natura 2000-gebieden onderzocht en zo ja hoe en hoe vaak? Op welke wijze worden seizoensverschillen in de grondwaterstand rond Natura 2000-gebieden gemonitord?

Provincie: Via droogtemonitoring en procesindicatoren wordt de grondwaterstand meegenomen. Ook in de BRO wordt deze meegenomen en zijn de grondwaterstanden inzichtelijk. Provincie Drenthe heeft onderzoek gedaan naar Natura 2000-gebieden, ook gebieden die op de grens met Overijssel liggen, de resultaten zijn ook gedeeld met Provincie Overijssel.

Kenmerk N002-1285405NJE-V01-hme-NL

6 Handhaving

Op welke wijze wordt de naleving van voorwaarden aan meldingen/vergunningen gecontroleerd?

Provincie: Toezicht in het veld op naleving van vergunningvoorschriften Wet natuurbescherming, maar ook constateren van aanpassingen in drainage-hoogtes of sloten in het veld. De verantwoordelijke wordt daarop aangesproken en uit onderzoek moet dan blijken of er sprake is van een overtreding in de zin van de Wet natuurbescherming.

Waterschap: In de droge jaren wordt er actief gehandhaafd op onttrekkingen. In de natte jaren niet of nauwelijks.

Tot slot

Heeft u de verwachting/het gevoel dat in Nederland wordt voldaan aan de Europese wetgeving (KRW en Habitatrichtlijn)? Zo nee, waar zitten wat u betreft de kritieke punten? Welke aandachtspunten wilt u meegeven aan het ministerie?

Provincie: Met het huidige beleid schieten we in sommige Natura 2000-gebieden te kort, maar er komt snel nieuw beleid aan waarin wel wordt voldaan aan de Habitatrichtlijn.

Verslag interview grondwateronttrekkingen nabij natuur – regio Utrecht

Algemene gegevens:

Geïnterviewde partijen: Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden en Provincie Utrecht

Datum interview: 5 juli 2022

1 Registratie van vergunningsplichtige, meldingsplichtige en vrijgestelde grondwateronttrekkingen

Hoe is het vergunnings-/meldings-/vrijstellingsstelsel tot stand gekomen? Welke afwegingen zijn hierbij gemaakt? Hoe passen de regels voor drainage hierin?

Waterschap: Wanneer bij een natuurgebied de grondwaterstand/stijghoogte tijdens het groeiseizoen verder verlaagd wordt dan GLG/GLS dan geldt vergunningsplicht. Uitzondering hierop zijn permanente onttrekkingen die wel zijn toegestaan, maar waarvoor geldt dat de initiatiefnemer op aanwijzing van het waterschap alle maatregelen treft die nodig zijn om een natuurgebied te beschermen. Dit kan betekenen dat de bemaling of onttrekking tijdelijk moet worden gestaakt (bijvoorbeeld bij extreme droogte).

Bij grotere onttrekkingen mag de bemaling alleen buiten het groeiseizoen plaatsvinden of dient het onttrokken grondwater weer in de bodem te worden teruggebracht.

Drainage in veenweidegebied willen wij beperkt houden en zoveel mogelijk toewerken naar toepassing van drukdrainage waarmee de grondwaterstand kunstmatig hoog gehouden wordt om bodemdaling tot een minimum te kunnen beperken.

Het stelsel is overgenomen van de provincie, en voor het grootste deel is dat hetzelfde gebleven.

Waar komen meldingen/vergunningaanvragen binnen en welk beoordelingstraject volgen ze? Kunnen meldingen ook geweigerd worden op basis van effecten?

Provincie: De categorie waar het waterschap bevoegd gezag voor is, komt binnen bij het waterschap. Waar de provincie bevoegd gezag voor is, komt bij de provincie, wat in de praktijk betekent dat de melding/aanvraag binnenkomt bij de RUD (gemandateerd).

Melding

Wanneer een onttrekking beneden de vastgestelde vergunningsgrens onttrekt, is een melding van de onttrekking voldoende. Als de onttrekking voldoet aan de eisen van de melding, kunnen geen aanvullende eisen worden gesteld. Er vindt dan ook geen tot weinig beoordeling plaats; de melding wordt gewoon geaccepteerd. Als de melding heel gek oogt, of de gemelde onttrokken hoeveelheid niet lijkt te kloppen met de omvang van het project, kan nog wel eens aan de bel worden getrokken. En wat natuurlijk wel gebeurt is dat, wanneer een gemelde onttrekking mogelijk een van het grondwater afhankelijk belang schaadt, dat via een andere wetgeving wordt beschermd, die wetgeving mogelijk nog wel aanvullende eisen stelt aan de onttrekking. Denk hierbij aan het verplaatsen van een verontreiniging (Wbb treedt in werking) of het negatief beïnvloeden van een Natura2000 gebied (Wnb treedt in werking). Verantwoordelijkheid voor het

contact opnemen met de hierbij betrokken bevoegde gezagen, ligt in principe bij de initiatiefnemer. Maar bevoegde gezagen informeren elkaar ook vaak onderling alvast, zodat sneller geschakeld kan worden. Denk aan een bronbemaling nabij een Natura2000 gebied, waarbij waterschap de provincie inseint.

Vergunning

Bij een vergunningsaanvraag vindt wel een beoordeling plaats. Vaak begint dit al met een vooroverleg waarin de onttrekking wordt besproken. Mocht op voorhand al blijken dat de onttrekking kritiek kan zijn voor bij het grondwater betrokken belangen, dan kan aan de voorkant mogelijk worden bijgestuurd in de uitvoering door:

- Een andere manier van onttrekken (drains in plaats van filters)
- Aanpassen bouwput (damwanden in plaats van open bemaling)
- Gefaseerd bemalen, diepe punten lokaal (bijvoorbeeld liftput),
- Aanbrengen waterglas
- Of zelfs helemaal afzien van bemalen door te werken met onderwaterbeton

Ook kan in deze fase al worden gekeken naar benodigde voorzorgs- (bijvoorbeeld foto's, hoogteboutjes in verband met zettingen of peilbuizen in verband met kritieke verlagingen) of mitigerende maatregelen (retourbemaling, schermbemaling, interceptiebemaling).

Wanneer de vergunning uiteindelijk wordt aangevraagd, wordt de aanvraag beoordeeld op effecten op de omgeving (hydrologisch en in geval van WKO ook hydrothermisch) en wordt beoordeeld of de onttrekking geen (noemenswaardig) nadelige effecten heeft op van het grondwater betrokken belangen. Dit wordt allemaal uitgewerkt in het technische deel van de vergunning. Aan de vergunning kunnen naast de standaard voorschriften, aanvullende voorschriften worden verbonden om bepaalde ingrepen of verzorging richting andere belangen te borgen.

Het beleidskader staat in het bodemwater-programma, paragraaf 3.5.2

Over dit bodem & water-programma: een van de beleidskeuzes is 'We monitoren de 'waterbalans' op regionaal watersysteemniveau en evalueren indien nodig het onttrekkingenbeleid'.

Op dit moment is onvoldoende duidelijk hoeveel grondwater in totaal nodig is voor de drinkwatervoorziening, de verdrogingsgevoelige natuurgebieden en de landbouw en industrie. De komende periode brengen we samen met de waterpartners het watersysteem en de onttrekkingen binnen de provincie in beeld. We monitoren samen met onze partners de waterbalans om vast te stellen of er sprake is van een positieve of negatieve balans. Indien nodig passen we naar aanleiding van tussenevaluaties ons onttrekkingenbeleid aan en/of stellen we samen met de waterpartners een verdringingsreeks voor grondwater op.

Waterschap: Plannen waarbij op grotere schaal grondwater onttrokken wordt of de grondwaterstand wordt beïnvloed worden beoordeeld door watertoetsers en hydrologen van de afdeling OSA. Na toetsing volgt de vergunningverlening waarbij altijd vooroverleg plaatsvindt voordat een aanvraag wordt gedaan. Tijdens het vooroverleg wordt beoordeeld hoe de bemaling het beste kan worden uitgevoerd. Het belangrijkste is dat het grondwater zoveel mogelijk binnen het gebied gehouden wordt.

Meldingen worden vaak zonder vooroverleg gedaan, waarna deze worden getoetst aan de indieningsvereisten en omgevingsfactoren. Meldingen die niet voldoen worden beschouwd als niet te zijn gemeld; meldingen die wel voldoen worden binnen 2 weken afgehandeld waarbij ten aanzien van kwetsbare gebieden aan de algemene regels dient te worden voldaan (zie verder onder vraag 1).

Meldingen (vooral beregeningsinstallaties) zijn moeilijk in beeld te brengen omdat de onttrokken hoeveelheid niet wordt gemonitord. Meldingen worden vrijwel nooit geweigerd.

Wat wordt er geregistreerd van de vergunning en meldingsplichtige onttrekkingen? Hoe volledig en actueel is deze registratie?

Waterschap: Wij houden registratie bij in het LGR van alle onttrekkingen. Voor meldingen en vergunningen worden vooraf de te verwachten hoeveelheden en achteraf de werkelijk onttrokken hoeveelheden geregistreerd. Voor de vergunningen geldt dat de initiatiefnemer de verlagingen binnen het invloedsgebied en hoeveelheden meet en registreert. Hierop wordt toezicht gehouden. Voor meldingsplichtige tijdelijke grondwateronttrekkingen (groter dan 10 m³/uur) is er ook een monitoringsverplichting. Hoeveelheid, hoe lang met een einddatum. Voor permanente meldingsplichtige onttrekkingen vindt nog beperkt terugkoppeling plaats, maar daar wordt aan gewerkt.

Geregistreerd wordt:

- NAW gegevens onttrekking
- Doel onttrekking
- Vergunde onttrekkingshoeveelheden in verschillende eenheden
- Aantal bronnen
- Diepte bronnen

Provincie Utrecht heeft alle gemelde en vergunde onttrekkingen in het LGR staan. We voeren de jaarpogaven (nog) niet in. Berekening heffing gaat via een apart systeem.

Is er een beeld van de totale hoeveelheid vrijgestelde onttrekkingen?

Waterschap: Wij kennen geen vrijgestelde onttrekkingen. Alle grondwateronttrekkingen zijn meldings- of vergunningplichtig. De onttrekkingen worden geregistreerd in het LGR. Het is ons bekend dat ook grondwateronttrekkingen plaatsvinden die niet gemeld zijn. Hier wordt projectmatig toezicht op gehouden. Soms komen er meldingen binnen die eigenlijk vergunning zouden moeten aanvragen, die worden zo nu en dan nagelopen en gecheckt.

Provincie Utrecht: heeft alle gemelde en vergunde onttrekkingen in het LGR staan.

Is er naast de provinciale verordening en Keur nog relevant beleid (bijvoorbeeld beregeningsbeleid) en wat is de juridische status daarvan?

Waterschap: Wij hebben (nog) geen specifiek beregeningsbeleid vastgesteld, gericht op het voorkomen van verdroging. Wel kunnen wij een onttrekkingsverbod (uit grond- en /of oppervlaktewater) instellen als dit nodig is. Eind zomer 2020 is dat voor de eerste keer gebeurd bij HDSR. Dat was een onttrekkingsverbod uit het oppervlaktewater.

Provincie Utrecht:

- Bodem en waterprogramma
- Sommige gemeenten hebben een GGB vastgesteld. Dit geldt voor gemeente Utrecht en gemeente Woerden komt eraan. In het GGB wordt niks gezegd over hoeveel onttrokken mag worden, maar wel over de diepte. Zo is de dynamische zone van GGB Utrecht behoorlijk verontreinigd. Om kortsluitstromen richting het tweede watervoerende pakket te voorkomen, maar hier alleen grondwater worden onttrokken uit het eerste watervoerende pakket. De eerste waterremmende laag mag niet worden doorboord

2 Toetsing van (cumulatieve) effecten van grondwateronttrekkingen

Wordt bij vergunningverlening voor onttrekkingen rekening gehouden met cumulatieve effecten van reeds vergunde onttrekkingen? En hoe zit dat bij meldingen?

Provincie: Bij de onttrekkingen waar de provincie bevoegd gezag voor is, gebeurt dit zeker. Bijvoorbeeld als er een WKO systeem wordt aangevraagd nabij een bestaand systeem, wordt zowel gekeken naar de onderlinge effecten op elkaar (hydrologisch, hydrothermisch) als naar de cumulatieve effecten op de omgeving. Of als er een drinkwaterwinning blijkt in een gebied waar er al eentje vlakbij zit (bijvoorbeeld Benschop nabij Linschoten). Het is nog niet voorgekomen, maar het zou kunnen zijn dat een aanvraag niet gegund zou kunnen worden, omdat de effecten op de omgeving in samenloop met de reeds bestaande onttrekkingen te groot is.

Waterschap: Voor vergunningplichtige (tijdelijke) bemalingen wordt rekening gehouden met cumulatieve effecten van gelijktijdig of kort na elkaar uitgevoerde bemalingen, zoals bij stadsontwikkeling. De Natura 2000-gebieden bevinden zich buiten deze invloedsgebieden. Voor meldingen kan dit alleen als de onttrekkingen tot hetzelfde project behoren. Dan mag een volgende fase pas starten 8 weken nadat de vorige fase is afgerond. Of er moet aangetoond worden dat de grondwaterstand hersteld is.

Is er inzicht in cumulatieve effecten van alle onttrekkingen tezamen – inclusief de niet-vergunde onttrekkingen?

Provincie: Alle vergunde onttrekkingen zijn geregistreerd, via het LGR worden de onttrekkingen bijgehouden en meegenomen in de modelberekeningen.

Waterschap: Gemelde onttrekkingen worden geregistreerd in het LGR, maar er worden geen cumulatieve effecten berekend. De cumulatieve effecten beperken zich uitsluitend tot vergunningplichtige activiteiten.

3 Samenhang met Wet natuurbescherming

Algemene noot vanuit het waterschap: In het beheergebied van HDSR liggen op diverse plekken (verspreid over het beheergebied) Natura2000 gebieden waar we, samen met provincies en terreinbeheerders, zorgvuldig gekeken hebben naar de mogelijkheden om de waterhuishouding te optimaliseren kijkende naar de natuurdoelstellingen aldaar.

Wij hebben geen specifiek beleid ontwikkeld voor grondwateronttrekkingen in deze gebieden. Hiervoor gelden dezelfde algemene regels als de regels die wij hanteren voor onttrekkingen in overige natuurgebieden in ons beheergebied.

Hiermee is besloten omdat in en nabij de Natura 2000 gebieden weinig activiteiten plaatsvinden waarbij grondwater onttrokken wordt. De bescherming die wij hanteren voor overige natuurgebieden zou voldoende bescherming moeten bieden.

Worden beschermings-/onderzoekszones (Wnb) gehanteerd en zo ja hoe is de begrenzing daarvan bepaald?

Provincie: Geen bufferzones aangewezen nabij natuurgebieden vanuit de provincie. Mocht dit in de toekomst wel nodig zijn wordt dit mogelijk aangepast, afhankelijk van het project (door middel van maatwerk). Verdrogingsgevoelige natuurgebieden, NNN en Natura 2000 zijn wel aangewezen als kwetsbare gebieden (bodem en waterprogramma). Hiermee voorkomen we dat grondwaterverontreinigingen in deze gebieden stromen.

Waterschap: Wij hanteren een kaart waarop de te beschermen natuurgebieden zijn ingetekend (inclusief Natura 2000-gebieden).

Welke beperkingen gelden in deze zones en waar zijn deze beperkingen vastgelegd?

Waterschap: Op de rand van deze natuurgebieden en binnen de gebieden geldt dat de freatische grondwaterstand en stijghoogte in het 1^e WVP tijdens het groeiseizoen niet verder mogen worden verlaagd dan de GLG/GLS. Zie verder voor nadere regelgeving vraag 1.

Hoe wordt omgegaan met eventuele dubbele vergunningsplicht (Waterwet en Wet natuurbescherming)?

Provincie: Weinig ervaring met conflicterende wetgeving, wel een andere voorbeeld casus: Er is een vergunde drinkwaterwinning, waar de afgelopen vijftien jaar de helft van de vergunde hoeveelheid wordt onttrokken. De vergunning stamt uit de jaren 60. Vraagstuk waar ze nu mee zitten: het drinkwaterbedrijf wil weer meer gaan onttrekken, mag dat dan? En hoe is een eventueel effect te bepalen?

Waterschap: Een watervergunning voor een grondwateronttrekking wordt momenteel (nog) ongecoördineerd verleend. Alleen bij IPPC bedrijven is sprake van coördinatieplicht en is het bevoegd gezag voor de andere activiteit dan de wateractiviteit het coördinerend bevoegd gezag. Dit geldt ook voor vrijwillige coördinatie.

Indien er geen beschermingszones zijn aangewezen, op welke wijze wordt dan geborgd dat de verbodsbepalingen van de Wnb niet overtreden worden?

Waterschap: niet van toepassing wij hebben kaarten met zones

Is vastgelegd/afgesproken welke effecten op natuurgebieden nog acceptabel zijn? (bijvoorbeeld 1 centimeter verlaging)

Provincie: Dat is maatwerk en verschilt per natuurgebied. Niet alle natuurgebieden zijn (extreem) grondwater afhankelijk. Sommige zijn ook juist afhankelijk van het voedselarme kwelwater, dan gaat het meer om veranderingen in kwelflux, in plaats van sec de standen. Ook de periode verschilt (groeiseizoen of niet).

Waterschap: Zie vraag 1 voor het beperkt houden van de effecten van tijdelijke grondwateronttrekkingen in of nabij natuurgebieden. Dit komt er feitelijk op neer dat in een natuurgebied geen belangrijke verlagingen te verwachten zijn gedurende het groeiseizoen.

Worden de (significante?) effecten van onttrekkingen gemitigeerd/gecompenseerd en zo ja hoe? Hoe worden zulke inrichtingsmaatregelen of passende maatregelen opgenomen in het beheerplan voor het Natura 2000-gebied?

Provincie: Dat kan. Voorbeeld: voor een bronbemaling in Veenendaal nabij Binnenveld is een monitoringsnetwerk opgetuigd. Voor dat netwerk wordt bepaald:

- Waar en op welke diepte wordt gemeten
- Hoe vaak per x periode wordt gemeten (vaak intensief tijdens grote verlagingen/groeiseizoen en minder intensief wanneer de grootste verlagingen voorbij zijn of in de winter)
- Welke waarden niet mogen worden overschreden
- Wat te doen wanneer dit wel gebeurt (mitigerende maatregelen, dit is vaak een retourbemaling)

Qua ruimtelijke bescherming (vooral geregeld via Omgevingsverordening): In het hele Natuurnetwerk geldt dat een bestemmingsplan zorgt voor de ruimtelijke bescherming en geen ontwikkelingen toelaat die leiden tot aantasting van het NNN (de wezenlijke kenmerken en waarden, kwaliteit, samenhang en oppervlakte). In sommige gevallen is aantasting onder voorwaarden wel toegestaan onder andere met behulp van mitigatie en/of compensatie. Het gaat hier om ontwikkelingen van groot openbaar belang, ontwikkelingen die leiden tot een versterking van het NNN (Meerwaardebenadering) en ontwikkelingen die beperkt worden gewijzigd of worden toegevoegd, waarbij die wijziging of toevoeging noodzakelijk is voor de instandhouding van de bestaande bestemming.

Natura2000 gebieden genieten extra bescherming. Zo is het verboden om activiteiten uit te voeren die slecht zijn voor de waterhuishouding of milieubelasting van Natura 2000-gebieden, ook als deze activiteiten buiten het betreffende gebied plaatsvinden. In het Beleidskader Wet

Kenmerk N003-1285405NJE-V01-hme-NL

natuurbescherming (Wnb) staat hoe de bescherming is uitgewerkt. Hierin wordt alleen niet over beschermingszones gesproken.

Waterschap: Het instellen van retourbemaling als tijdens het groeiseizoen bemalen wordt. Beregening is wel toegestaan maar kan op aanwijzing van het waterschap tijdelijk worden verboden.

4 Relatie met KRW doelstellingen

De KRW zegt dat niet meer grondwater mag worden onttrokken dan van nature wordt aangevuld. Wordt hierop gestuurd/gemonitord en op welk schaalniveau gebeurt dit?

Waterschap: Bij grondwateronttrekkingen nabij Natura 2000-gebied gaat het tot dusver om kleinschalige bemalingen. Mocht echter in de nabijheid tijdelijk een meer omvangrijke bemaling worden uitgevoerd dan wordt ervoor gezorgd dat de grondwaterstand in het freatische vlak en de stijghoogte in het 1e WVP in het groeiseizoen niet beneden de GLG/GLS worden verlaagd. Met retourbemaling wordt gezorgd dat het grondwater niet versneld buiten het gebied gebracht wordt. Deze en andere maatregelen zorgen ervoor dat hieraan wordt voldaan.

Provincie: Heel beperkt. We weten op grondwaterlichaam niveau dat er geen achteruitgang is. We proberen wel de vraag zo klein mogelijk te houden. Vervolgens proberen we, samen met de waterschappen, zoveel mogelijk te sturen op retournering van wel onttrokken water zodat dit water weer terugkomt in het systeem. Dit wordt ook via de heffing aangemoedigd (geretourneerde deel wordt voor de helft in mindering gebracht).

Recent heeft GS de Blauwe Agenda Utrechtse Heuvelrug vastgesteld. Doel van dit programma is meer water vasthouden, infiltreren, schoner water en integrale wateroplossingen.

<https://www.provincie-utrecht.nl/actueel/nieuws/samen-aan-de-slag-voor-een-robuust-watersysteem-op-de-utrechtse-heuvelrug>

Is bij het opstellen van het vergunnings-/meldings-/vrijstellingsstelsel rekening gehouden met deze doelstelling?

Waterschap: Zie vorige vraag

5 Monitoring

Worden hydrologische ingrepen (onttrekkingen, drainage) nabij Natura 2000-gebieden apart geregistreerd?

Provincie: Er is een uitgebreid meetnet voor grondwaterstanden en grondwaterkwaliteit (kwelflux in verschillende gebieden).

Waterschap: Niet anders dan voor overige onttrekkingen.

Kenmerk N003-1285405NJE-V01-hme-NL

Wordt de totale grondwaterstandsverlaging hierbij in beeld gebracht?

Provincie: Heel soms, ten behoeve van een grote aanvraag, bijvoorbeeld voor een (wijziging van een) drinkwaterwinning. Al wordt dat ook alleen gekeken naar de cumulatieve vergunde hoeveelheden, niet de werkelijke en ook niet de gemelde.

Waterschap: In geval van vergunningplicht wordt de verlaging gemodelleerd. Voor meldingsplichtige onttrekkingen is dit afhankelijk van de omvang van de bemaling. Voor meldingsplichtige bemalingen voor berekening tot 10 m³/uur wordt dit bijvoorbeeld niet gedaan

Wordt de grondwaterstand in een zone rond Natura 2000-gebieden onderzocht en zo ja hoe en hoe vaak? Op welke wijze worden seizoensverschillen in de grondwaterstand rond Natura 2000-gebieden gemonitord?

Provincie: Recent is het Utrechts grondwatermodel opgesteld, binnenkort volgt meer informatie hierover.

- In ieder geval in de gebieden. Rondom de gebieden staan DINO buizen die geraadpleegd kunnen worden
- In Advies voor Plan van Aanpak Verdrogingsbestrijding provincie Utrecht (15 maart 2022) staat in bijlage 4 een Overzicht van de monitoring per gebied

In alle Natura2000 gebieden liggen peilbuizen die met enige regelmaat worden geanalyseerd.

6 Handhaving

Op welke wijze wordt de naleving van voorwaarden aan meldingen/vergunningen gecontroleerd?

Provincie: In het geval van de provincie zijn het eigenlijk allemaal 'permanente' onttrekkingen. Deze vergunninghouders leveren ieder jaar jaaropgaven in. Deze worden door toezichthouders/handhavers naast de vergunde hoeveelheden gelegd om te kijken of de vergunde hoeveelheden niet worden overschreden. Eens per x aantal jaar wordt de vergunninghouder vereerd met een bezoek.

Waterschap: Toezicht vindt plaats op basis van een prioritering. Hierbij worden alle vergunningen gecontroleerd en alle risicovolle meldingen. Op het moment is er te weinig bezetting op handhaving. Problemen met permanent gemelde onttrekkingen, hier is weinig zicht op (wisselingen in) de onttrokken hoeveelheid.

Tot slot

Heeft u de verwachting/het gevoel dat in Nederland wordt voldaan aan de Europese wetgeving (KRW en Habitatrictlijn)? Zo nee, waar zitten wat u betreft de kritieke punten? Welke aandachtspunten wilt u meegeven aan het ministerie?

Provincie: RIVM toetst in het kader van de KRW hoe de waterbalans zit. Vraag hierbij is wel: Hoe is de waterbalans als je in gaat zoomen. Samen met de waterschappen willen ze dat uit gaan

zoeken, is het beleid dan nog toekomstbestendig (krijgen we nog steeds 'een groen vinkje' als we inzoomen?). Tweede vraag is: moeten we op den duur met een soort onttrekkingsplafond gaan werken? Vraag zal toenemen vanuit alle onttrekkende partijen.

Waterschap: Ja, de KRW voor oppervlaktewaterkwaliteit geldt voor al ons oppervlaktewater. Zowel de KRW waterlichamen als het zogenoemde overige water. Voor de KRW waterlichamen zijn doelen gesteld. En inmiddels hebben de meeste waterschappen ook doelen gesteld voor het overige water.

Bij een grondwateronttrekking moeten negatieve effecten op de oppervlaktewaterkwaliteit in beeld gebracht worden en de impact op het verwachte doelbereik.

Als aandachtspunt willen wij meegeven dat als de negatieve effecten niet verminderd of gemitigeerd kunnen worden, een afweging moet plaatsvinden tussen de maatschappelijke impact van het niet toestaan van een grondwateronttrekking (en andere belastende activiteiten) en het niet behalen van de doelen van de oppervlaktewaterkwaliteit. Hoe moet hiermee worden omgegaan (denk daarbij aan emissies vanuit de landbouw en rwzi's voor de waterkwaliteit)? In de toekomst zijn misschien nadere eisen nodig om aan de richtlijnen te kunnen blijven voldoen.

Verslag interview grondwateronttrekkingen nabij natuur – regio Drenthe

Algemene gegevens:

Geïnterviewde partijen: Waterschap Drents Overijsselse Delta en Provincie Drenthe

Datum interview: 9 juni 2022 09:00-10:30 uur

1 Registratie van vergunningplichtige, meldingsplichtige en vrijgestelde grondwateronttrekkingen

Hoe is het vergunning-/ meldings-/ vrijstellingsstelsel tot stand gekomen? Welke afwegingen zijn hierbij gemaakt? Hoe passen de regels voor drainage hierin?

Waterschap: Vrijstelling < 10 m³/uur voor berekening, ook voor Natura 2000-beschermingszones. Absoluut verbod > 10 m³/uur binnen aangegeven gebieden (waaronder ook Natura 2000-beschermingszones), behalve voor de grondwateronttrekkingen die voor 16 juli 2013 rechtmatig tot stand zijn gekomen, er mogen binnen de beschermingszones geen nieuwe onttrekkingen meer worden geplaatst vanaf deze datum.

Er wordt geen registratie bijgehouden bij onttrekkingen < 10 m³/uur, deze zijn meldingsvrij. Permanente bronnen voor het beregenen buiten de aangegeven gebieden waaronder ook Natura 2000-gebieden > 10 m³/uur en < 60 m³/uur zijn meldingsplichtig, deze locaties worden bijgehouden in geoweb. Boven de > 60 m³/uur zijn deze onttrekkingen vergunningsplichtig en deze locaties worden ook bijgehouden in Geo-web. Er is een meetverplichting en opgaveverplichting. De opgaveverplichting is niet van toepassing voor een ontzekking van maximaal 50.000 m³/jaar en voor een tijdelijke ontzekking van maximaal 50.000 m³. Registratie vindt plaats in het LGR.

Effecten moeten in beeld gebracht worden voor vergunningplichtige beregeningen (> 60 m³/uur uit permanente bronnen) en andersoortige vergunningplichtige tijdelijke ontzekkingen waarbij er meer dan 70.000 m³ grondwater in een aaneengesloten periode van 30 dagen wordt ontzekken. Aanleg van drainage is meldingsplichtig onder voorwaarden, voor zover deze buiten de aangegeven gebieden, waaronder ook Natura 2000-gebieden, wordt aangelegd.

Provincie: Praktische invulling, tot 10 m³/uur geen registratie. Terwijl het officieel wel zou moeten. Ook drainage moet gemeld worden.

Waar komen meldingen/ vergunningaanvragen binnen en welk beoordelingstraject volgen ze? Kunnen meldingen ook geweigerd worden op basis van effecten?

Waterschap: WDOD heeft 5 vergunningverleners, met elk hun eigen gebied en twee administratieve medewerkers die de meldingsplichtige grondwaterontzekkingen afhandelen (zowel voor het beregenen als de bemalingen).

Wat wordt er geregistreerd van de vergunning- en meldingsplichtige onttrekkingen? Hoe volledig en actueel is deze registratie?

Provincie: Elke onttrekking in de beschermingszone moet gemeld worden en er moet een beïnvloedingsberekening op los gelaten worden.

Waterschap: zie hierboven

Is er een beeld van de totale hoeveelheid vrijgestelde onttrekkingen?

Nee.

2 Toetsing van (cumulatieve) effecten van grondwateronttrekkingen

Wordt bij vergunningverlening voor onttrekkingen rekening gehouden met cumulatieve effecten van reeds vergunde onttrekkingen? En hoe zit dat bij meldingen?

Provincie: Omwille jurisprudentie mogen ze geen rekening houden met opstapeling van onttrekkingen (verlagingscirkels). De verklaring hiervoor is: in LGR wordt alles geregistreerd, de effecten hiervan worden in het landelijk geohydrologisch beeld meegenomen. Dus verlagingen zouden al meegenomen worden in de landelijke kaart.

Waterschap: Bij vergunningaanvragen wordt rekening gehouden met cumulatieve effecten. Er wordt dan binnen de 5 centimeter contour (die aangeeft in welk gebied de grondwaterstand naar verwachting zal dalen) van de aangevraagde onttrekking gekeken of er andere onttrekkingen zijn. De toetsing hiervan moet onderdeel zijn van het rapport dat bij de aanvraag wordt aangeleverd. Dit rapport wordt ook door hydrologen van het waterschap getoetst. Dit geldt zowel voor tijdelijke als permanente onttrekkingen waar een vergunning nodig is. Bij een melding wordt er niet op dezelfde manier naar gekeken.

Is er inzicht in cumulatieve effecten van alle onttrekkingen tezamen – inclusief de niet-vergunde onttrekkingen?

Provincie: Weinig, LGR is niet hanteerbaar/duidelijk. Op kleine schaal kan je berekening of onttrekking niet meer van elkaar onderscheiden. Bijvoorbeeld Holtingerveld.

Waterschap: De registratie van de meldingen/vergunningen in het LGR is onduidelijk. Tot 2017 werd alles geregistreerd ook onder 50.000 m³. Na 2017 alleen boven de 50.000 m³. Rapportages aanmaken in het LGR is te ingewikkeld en onduidelijk. Eerder kon je alle onttrekkingen in het LGR in een zelf aan te geven gebied bekijken. Hiermee kon je inzicht krijgen of er sprake kon zijn van cumulatieve effecten van onttrekkingen.

In Geo-web worden in ieder geval alle vergunbare onttrekkingen aangebracht door de vergunningverleners en door de administratieve medewerkers in de permanente bronnen die bij het waterschap zijn aangevraagd. Op deze manier is het in ieder geval inzichtelijk welke onttrekkingen reeds zijn aangevraagd en of er sprake is of kan zijn van een cumulatief effect.

3 Samenhang met Wet natuurbescherming

Worden beschermings-/ onderzoekszones (Wnb) gehanteerd en zo ja hoe is de begrenzing daarvan bepaald?

Provincie: Natura 2000: 500 meter zone huidig beleid, er wordt nagedacht over een gradatie hierin (250 meter en 500 meter zone), waarin in de buitenste zone meer mogelijk is dan in de binnenste. Er wordt over gedacht om bestaande putten uit te kopen binnen de 250 meter zones.

Waarschijnlijk is de begrenzing bepaald door middel van geohydrologische berekeningen.

Waterschap: Hanteert "bruin gebied" (2013 tot stand gekomen), dat wil zeggen: De bufferzone van 200 meter is aangewezen rondom grondwaterafhankelijke natuur, met een minimum oppervlak van 20 hectare of zijnde N2000-gebied, waarbinnen uitgerekend is dat een negatief effect van grondwateronttrekkingen niet uit te sluiten is. Als gevolg van geohydrologische verschillen kan het zijn dat de beïnvloedingszone weliswaar iets kleiner of groter kan zijn. Het bestuur heeft er destijds voor gekozen omwille van de duidelijkheid en handhaafbaarheid om één afstand (200 meter) aan te houden voor alle gebieden. Bij deze beslissing heeft als afweging meegespeeld dat de haspels tegenwoordig een afstand van 200 meter kunnen overbruggen, waardoor een groot aantal situaties van deze verbodzone geen hinder hoeven ondervinden.

Onttrekkingen voor het beregenen groter dan 10 m³/uur zijn in deze bufferzone niet toegestaan.

Welke beperkingen gelden in deze zones en waar zijn deze beperkingen vastgelegd?

Provincie: Binnen beschermingszone (500 meter) mag je onttrekken, mits je de grondwaterstand niet beïnvloedt. Buiten de zones maakt het niets uit. Ze gaan vaak op het randje zitten. Voor alle nieuwe onttrekkingen binnen de beschermingszone worden geohydrologische invloedberekening gevraagd.

Voor drainage gelden dezelfde regels: geen beïnvloeding betekent dat drainage is toegestaan. Ze willen toe naar een dubbele schil 250-500 meter, waarbij in de binnenste zone van 250 meter helemaal geen nieuwe initiatieven zijn toegestaan en in de buitenste schil een aangescherpte vergunningplicht geldt.

Waterschap: Onttrekkingen voor het beregenen groter dan 10 m³/uur zijn in de bufferzone niet toegestaan.

Hoe wordt omgegaan met eventuele dubbele vergunningsplicht (Waterwet en Wet natuurbescherming)?

Initiatieven die vanuit de Waterwet alleen meldingsplichtig zijn kunnen wel een vergunning nodig hebben vanuit de Wet natuurbescherming. Indien waterschap ziet dat initiatieven dichtbij natuurgebieden liggen verwijzen ze initiatiefnemers hiervoor door naar provincie.

Kenmerk N004-1285405NJE-V01-hme-NL

Is vastgelegd/ afgesproken welke effecten op natuurgebieden nog acceptabel zijn? (bijvoorbeeld 1 centimeter verlaging)

Provincie: 2 centimeter gaan we vanuit, eigenlijk bereken je op 5 centimeter. We gaan uit van 2 centimeter, nauwkeuriger kan je niet bepalen.

4 Relatie met KRW doelstellingen

De KRW zegt dat niet meer grondwater mag worden onttrokken dan van nature wordt aangevuld. Wordt hierop gestuurd/ gemonitord en op welk schaalniveau gebeurt dit?

Provincie: vergunningverlening houdt daar niet direct rekening mee. Beïnvloedingsberekeningen worden wel gevraagd. Verwachting dat beleids mensen hier meer van weten.

5 Monitoring

Worden hydrologische ingrepen (onttrekkingen, drainage) nabij Natura 2000-gebieden apart geregistreerd?

Provincie: Er wordt gemonitord vanuit de wet natuurbeheer. Bij het waterschap niet apart geregistreerd.

Wordt de totale grondwaterstandsverlaging hierbij in beeld gebracht?

Beiden: dit zou moeten gebeuren met het LGR, maar deze is niet gebruiksvriendelijk/ niet up to date (zie eerdere antwoorden).

Wordt de grondwaterstand in een zone rond Natura 2000-gebieden onderzocht en zo ja hoe en hoe vaak? Op welke wijze worden seizoensverschillen in de grondwaterstand rond Natura 2000-gebieden gemonitord?

Provincie: Elke week wordt er een droogterapport gemaakt door de geohydroloog. Men (iedereen in algemene zin) is niet bekend met de regels van de berekening in N2000 gebieden. Niet bekend hoe hij gegevens uit LGR kan halen. Accent ligt meer op grond(drinkwater)-waterbeschermingsgebieden, dan op beschermingszone (hier mag gewoon niets). De provincie zit in een spagaat: ze moeten er meer bovenop zitten vanuit de wetgeving, en aan de andere kant mag je niet kijken naar cumulatie van onttrekkingen. Er wordt in Nederland veel tijd besteed aan het uitleggen van de wetgeving, maar niemand weet eigenlijk echt hoe het zit.

6 Handhaving

Op welke wijze wordt de naleving van voorwaarden aan meldingen/ vergunningen gecontroleerd?

Waterschap: Vergunningen worden gecontroleerd en meldingen die op het randje van de vergunningplicht zitten (onttrekkingen van meer dan 70.000 m³ en langer dan 30 dagen) worden goed in de gaten gehouden en extra gecontroleerd.

Kenmerk N004-1285405NJE-V01-hme-NL

Als er toch een vergunningplicht blijkt te gelden voor de onttrekking waarvoor een melding is gedaan, wordt de onttrekking stilgelegd en moet eerst de vergunningprocedure worden doorlopen.

Provincie: Door handhaving in het veld wordt af en toe een illegale onttrekking ontdekt.

Tot slot

Heeft u de verwachting/ het gevoel dat in Nederland wordt voldaan aan de Europese wetgeving (KRW en Habitatrichtlijn)? Zo nee, waar zitten wat u betreft de kritieke punten? Welke aandachtspunten wilt u meegeven aan het ministerie?

Provincie: De problematiek is alleen op te lossen wanneer we deze breed aanpakken. We moeten naar een holistische aanpak, kijk naar het hele systeem. Iedereen is specialist, weinig mensen die organisatie breed kunnen kijken wie waarbij betrokken moet zijn. Overall view ontbreekt.

Waterschap: Jammer dat er verschillende regels tussen overheden zijn terwijl we hetzelfde resultaat willen. Voorbeelden zijn de verschillen in meetverplichting tussen Drenthe en Overijssel, respectievelijk tot 5.000 m³ en tot 50.000 m³ en de verschillende beschermingszones die rondom natuurgebieden worden gehanteerd. Eenduidigheid met betrekking tot het onttrekken van grondwater via 1 orgaan zou duidelijkheid kunnen bieden.

Verslag interview grondwateronttrekkingen nabij natuur – regio Gelderland

Algemene gegevens:

Geïnterviewde partijen: Provincie Gelderland

Datum interview: 31 mei 2022

Opmerking vooraf

Het inzoomen op onttrekkingen doet geen recht aan de droogteproblematiek als geheel. Om de verdrogingsproblematiek aan te pakken is een robuustere inrichting van het totale bodem- en watersysteem nodig. Onttrekkingen vormen daarin slechts één van de schakels.

1 Registratie van vergunningplichtige, meldingsplichtige en vrijgestelde grondwateronttrekkingen

Hoe is het vergunning-/ meldings-/ vrijstellingsstelsel tot stand gekomen? Welke afwegingen zijn hierbij gemaakt? Hoe passen de regels voor drainage hierin?

Provincie Gelderland laat invulling van vergunning-/ meldings-/ vrijstellingsstelsel aan waterschappen en stuurt hier niet actief op. Gezien de droogte en discussies van de laatste jaren wordt er wel gedacht over het herintroduceren van regionale 'onttrekkingsplafonds'. In het verleden waren die er ook (1^e waterhuishoudingsplan, 1998/2004). Onderliggend systeem is niet rekbaar dus er zullen keuzes gemaakt moeten worden.

Provincie werkt vanuit een samenwerkingsrelatie samen met de waterschappen (dus bij voorkeur niet reguleren). Voorbeeld hiervan is Waternetwerk Veluwe (gemeenten, waterschappen en provincie Gelderland).

Waar komen meldingen/ vergunningaanvragen binnen en welk beoordelingstraject volgen ze? Kunnen meldingen ook geweigerd worden op basis van effecten?

Nee, meldingen kunnen over het algemeen niet geweigerd worden. Tenzij er effectbeoordelingen gevraagd worden.

Wat wordt er geregistreerd van de vergunning- en meldingsplichtige onttrekkingen? Hoe volledig en actueel is deze registratie?

Registratie van onttrekkingen vindt op verschillende manieren plaats, waaronder het LGR. Bij meldingen worden niet de actuele onttrekkingshoeveelheden geregistreerd. Vooral over agrarische berekening is meer informatie nodig, maar daar moeten de juiste vragen voor gesteld worden.

Ideeën om meer inzicht in de hoeveelheid onttrokken water te krijgen zijn:

- Met de mei-tellingen wordt aan boeren gevraagd hoe ze met water omgaan als het droog is. Ook veel detail door het bedrijfsinformatienetwerk van de WUR – (informatie over beregening opgevraagd door de provincie Gelderland) – veel verschillen tussen boeren, ligt aan aannames die gedaan zijn. In Brabant wordt alles beregend, in de Achterhoek wordt gewasverlies door droogte ingecalculleerd. De inzichten die dit oplevert kunnen ook weer met de sector worden besproken.
- Als het droog is kan remote sensing worden ingezet om beregening in beeld te brengen.

Is er een beeld van de totale hoeveelheid vrijgestelde onttrekkingen?

Nee hier is geen totaalbeeld van, maar de effecten van vrijgestelde onttrekkingen vallen waarschijnlijk in het niet bij de effecten van onttrekkingen voor beregening, dus daar ook de energie op richten. Er start op korte termijn een onderzoek waarin onder andere deze aanname wordt onderzocht.

2 Toetsing van (cumulatieve) effecten van grondwateronttrekkingen

Wordt bij vergunningverlening voor onttrekkingen rekening gehouden met cumulatieve effecten van reeds vergunde onttrekkingen? En hoe zit dat bij meldingen?

In Natura 2000-beschermingsgebieden zou rekening gehouden moeten worden met cumulatieve effecten vanuit het kader van de Wet natuurbescherming. Vanuit de Waterwet kun je dit niet eisen.

Is er inzicht in cumulatieve effecten van alle onttrekkingen tezamen – inclusief de niet-vergunde onttrekkingen?

Als je cumulatieve effecten op een goede manier wilt toetsen moet je eerst zelf goed inzicht hebben in wat er onttrokken wordt. Je kunt ook op cumulatieve effecten sturen door regionale plafonds in te stellen. Dat is echter niet makkelijk en vraagt ook om een goede onderbouwing en om goed inzicht in het systeem. Dit is nu nog niet actueel genoeg.

Als je met regionale plafonds gaat werken dan moet dat voor alle sectoren gelden, dus ook voor drinkwaterwinning.

3 Samenhang met Wet natuurbescherming

Worden beschermings-/ onderzoekszones (Wnb) gehanteerd en zo ja hoe is de begrenzing daarvan bepaald?

De breedte van de beschermingszones in Gelderland is in de basis gedefinieerd als 2λ. Voor een groot aantal gebieden is de afgelopen jaren geïnvesteerd in natuurherstel (samenwerking tussen provincie en waterschappen). Voor de gebieden die door deze herstelmaatregelen robuuster zijn, is de beschermingszone teruggebracht naar 200 meter. Alleen de hele gevoelige Natura 2000-gebieden De Bruuk en Stelkampsveld hebben nu nog een grotere beschermingszone. Als er stappen in waterhuishouding gezet zijn, wordt waterschappen gevraagd om advies te geven over een gepaste beschermingsafstand.

Kenmerk N005-1285405NJE-V01-hme-NL

Welke beperkingen gelden in deze zones en waar zijn deze beperkingen vastgelegd?

Binnen de beschermingszones is bestaand gebruik vastgesteld, verder zijn geen nieuwe onttrekkingen toegestaan. De effecten van bestaand gebruik zijn niet in beeld gebracht.

Hoe wordt omgegaan met eventuele dubbele vergunningsplicht (Waterwet en Wet natuurbescherming)?

Vooralsnog moet de initiatiefnemer zelf zorgen dat hij weet welke vergunningen hij nodig heeft en deze bij de juiste instanties aanvragen. Samenwerking tussen provincie en waterschap op dit aspect is nog niet van de grond gekomen.

Is vastgelegd/ afgesproken welke effecten op natuurgebieden nog acceptabel zijn? (bijvoorbeeld 1 centimeter verlaging)

In principe wordt uitgegaan van 5 centimeter, omdat verlagingen kleiner dan 5 centimeter binnen de ruis van het model vallen. Verder wordt het wel individueel (per gebied) bekeken.

Worden de (significante?) effecten van onttrekkingen gemitigeerd/ gecompenseerd en zo ja hoe? Hoe worden zulke inrichtingsmaatregelen of passende maatregelen opgenomen in het beheerplan voor het Natura 2000-gebied?

Mitigatiemogelijkheden worden wel bekeken, deze worden dan onderdeel van de vergunning.

4 Relatie met KRW doelstellingen

De KRW zegt dat niet meer grondwater mag worden onttrokken dan van nature wordt aangevuld. Wordt hierop gestuurd/ gemonitord en op welk schaalniveau gebeurt dit?

Elke 6 jaar wordt hierover gerapporteerd op grondwaterlichaam niveau bekeken. Zolang er sprake is van een neerslagoverschot is het op dat schaalniveau niet moeilijk om aan deze doelstelling te voldoen.

5 Monitoring

Worden hydrologische ingrepen (onttrekkingen, drainage) nabij Natura 2000-gebieden apart geregistreerd?

Alleen de grondwaterstand in en rondom N2000-gebieden wordt in beeld gebracht. Dit is echter enkel om de toestand van het natuurgebied vast te stellen, niet om effecten van onttrekkingen in beeld te brengen.

6 Handhaving

Op welke wijze wordt de naleving van voorwaarden aan meldingen/ vergunningen gecontroleerd? Opsporingsbeleid van nieuwe vergunningen is niet goed. Recent is er een grote onttrekking in Putten ontdekt zonder onttrekkingsvergunning. Initiatiefnemer dacht hier met een

Kenmerk N005-1285405NJE-V01-hme-NL

omgevingsvergunning van de gemeente te kunnen volstaan en was ook niet door de gemeente doorgestuurd.

Provincie, waterschappen en gemeenten moeten goed samenwerken om een actueel beeld te houden van wat er gebeurt. Om illegale onttrekkingen op te sporen kunnen bijvoorbeeld ook de gemelde lozingen worden doorgelopen.

Tot slot

Heeft u de verwachting/ het gevoel dat in Nederland wordt voldaan aan de Europese wetgeving (KRW en Habitatrichtlijn)? Zo nee, waar zitten wat u betreft de kritieke punten? Welke aandachtspunten wilt u meegeven aan het ministerie?

De grondwaterbalans voldoen we op grondwaterlichaam niveau aan, maar op de natuurdoelstellingen is nog een wereld te winnen. Om landbouw en natuur samen te laten gaan moeten we systemen aanpassen. We zijn al bezig met herstelwerkzaamheden, maar deze moeten in samenhang met de omgeving en het bodem en watersysteem worden gezien. Om in 2050 nog te kunnen beregenen, hebben we nu robuuste systeemaanpassingen nodig.

Verslag interview grondwateronttrekkingen nabij natuur – regio Limburg

Algemene gegevens:

Geïnterviewde partijen: Waterschap Limburg en Provincie Limburg

Datum interview: 13 juni 2022 9:00-10:30

1 Registratie van vergunningplichtige, meldingsplichtige en vrijgestelde grondwateronttrekkingen

Hoe is het vergunning-/ melding-/ vrijstellingstelsel tot stand gekomen? Welke afwegingen zijn hierbij gemaakt? Hoe passen de regels voor drainage hierin?

Provincie: Er is sinds 2008 een stand-still voor het aantal putten voor grondwateronttrekkingen ten behoeve van beregening open teelt (referentiejaar 1989). Deze stand-still heeft betrekking op het aantal beregeningsputten en dus niet op de onttrokken hoeveelheid water. Het waterschap geeft hier verder invulling aan.

Waterschap: Hoeveelheid water geen stand-still, aantal putten wel. Dit levert problemen op. Alle klassieke drainage moet (en is grotendeels) omgezet naar peilgestuurde drainage, waarbij de prioriteit bij de randzones van gevoelige gebieden ligt. Overloophniveau van de drainage moet geregeld kunnen worden. Peilgestuurde, regelbare drainage is in de hele provincie toegestaan. Aanleg van drainage is altijd meldings- of vergunningplichtig.

Waar komen meldingen/ vergunningaanvragen binnen en welk beoordelingstraject volgen ze? Kunnen meldingen ook geweigerd worden op basis van effecten?

Waterschap: Komen binnen bij het waterschap, aan het eind van het jaar moeten vergunninghouders dit aan het waterschap aanleveren en wordt geregistreerd hoeveel m³ onttrokken is, rond 1 april wordt een totaalbeeld van de totale hoeveelheid onttrokken water bepaald. In de toekomst willen ze toe naar een beregeningsapp om real time te kunnen zien welke percelen onttrekken en hoeveel er wordt beregend.

Wat wordt er geregistreerd van de vergunning en meldingsplichtige onttrekkingen? Hoe volledig en actueel is deze registratie?

Provincie: De provincie is bevoegd gezag voor winningen ten behoeve van de drinkwatervoorziening en industriële winningen groter dan 150.000m³/jaar. Hiervoor moet door de provincie vergunning worden verleend, die aan bepaalde voorwaarden moet voldoen. Berekende verlagingen kleiner dan 5 cm (freatisch) zijn acceptabel vanuit de Waterwet vanwege modelonnauwkeurigheid. Deze worden ook cumulatief getoetst.

Kenmerk N006-1285405NJE-V02-efm-NL

Waterschap: Pompcapaciteit, toetsing op invloed op natuur, onttrekkingshoeveelheid.

Is er een beeld van de totale hoeveelheid vrijgestelde onttrekkingen?

Beide: Nee maar dit is wel een aandachtspunt.

Provincie: Grens voor vrijgestelde onttrekkingen is 10m³/uur.

Waterschap: In contact met waterschap de Dommel over wat nou de omvang is van alle kleine onttrekkingen samen.

2 Toetsing van (cumulatieve) effecten van grondwateronttrekkingen

Wordt bij vergunningverlening voor onttrekkingen rekening gehouden met cumulatieve effecten van reeds vergunde onttrekkingen? En hoe zit dat bij meldingen?

Provincie: Ja, zie antwoord op 3^e vraag in H1.

Waterschap: Probleem met een paar grote spelers die putten verder in de provincie opkopen zodat ze nieuwe putten kunnen aanleggen dicht bij hoogwaardige landbouw vanwege de standstill wetgeving. Geen zicht op de hoeveelheid onttrokken water.

Is er inzicht in cumulatieve effecten van alle onttrekkingen tezamen – inclusief de niet-vergunde onttrekkingen?

Waterschap: Nee weinig. In Vlaanderen moeten alle nieuwe onttrekkingen geregistreerd / gecertificeerd worden, waarbij locatie en capaciteit bekend is.

Provincie: Er is landelijk een beweging op gang voor het toepassen van subirrigatie (via drainagebuizen irrigeren) voor oppervlaktewater, wat weinig aanwezig is in noord Limburg, waardoor nu onderzocht wordt of dit ook met grondwater kan. Dan wil de provincie wel dat dit geregistreerd gaat worden.

3 Samenhang met Wet natuurbescherming

Worden beschermings-/ onderzoekszones (Wnb) gehanteerd en zo ja hoe is de begrenzing daarvan bepaald?

Provincie: Rondom hydrologisch gevoelige natuurgebieden zijn bufferzones vastgesteld. Deze zijn deels gebaseerd op hydrologische berekeningen en deels op een bestuurlijk traject waarbij een bufferafstand is gekozen. De afstand van de bufferzones is ruwweg tussen de 500 m en 2 km. Voor de Peelvenen komt een gebiedsgerichte aanpak, hier zijn de provincie Noord-Brabant en de provincie Limburg de trekkers. Natuurdoelen zijn hier leidend; de verdrogingsaanpak wordt gecombineerd met aanpak van stikstof en energietransitie. Voor de Groote Peel is er nu al een buffer van 2 km als beschermingszone.

Welke beperkingen gelden in deze zones en waar zijn deze beperkingen vastgelegd?

Provincie: Er zijn verschillen tussen Noord-Brabant en Limburg. De pompcapaciteit van de bestaande putten is onbegrensd buiten de bufferzones en begrensd binnen de bufferzones. Recent is in Limburg een amendement aangenomen waardoor buiten de bufferzones de standstill is komen te vervallen, maar dit is nog niet verwerkt in de Omgevingsverordening. De beperkingen binnen de zones moeten goed worden getoetst. Noord-Brabant heeft verschillende soorten buffer zones, met verschillende beperkingen, dat leidt tot verwarring.

Waterschap: Bij het plaatsen van een nieuwe put moet deze verder van het natuurgebied af liggen dan de eerdere put. Beleid is dus alleen gebaseerd op het aantal putten, nog niet op de hoeveelheid onttrokken water.

Hoe wordt omgegaan met eventuele dubbele vergunningsplicht (Waterwet en Wet natuurbescherming)?

Provincie: Zoektocht naar hoe hier invulling aan te geven. Voor het gebied van de peelvenen zijn de natuurdoelen van de Nb-wet leidend.

Is vastgelegd/ afgesproken welke effecten op natuurgebieden nog acceptabel zijn? (bijvoorbeeld 1 cm verlaging)

Provincie: In de passende beoordeling ten behoeve van de herijking van het beregeningsbeleid in provincie Noord-Brabant (2014) is er van uitgegaan dat grondwaterstandsverlagingen kleiner dan een 0,5 cm niet significant zijn. In de passende beoordeling naar de effecten van beregening uit grondwater ten behoeve van open teelt rondom de Peelvenen (Deltares, 2021) is geconcludeerd dat een duurzame staat van instandhouding van de Natura 2000 instandhoudingsdoelen in de huidige situatie niet wordt bereikt. Deltares concludeert daarom dat alle grondwateronttrekkingen ten behoeve van beregening open teelt rondom de Peelvenen een significant effect op de instandhoudingsdoelen hebben. Mogelijk hebben ook beregeningen uit grondwater buiten de huidige bufferzones een significant effect op de instandhoudingsdoelen, maar dat is nog niet onderzocht. Op dit moment wordt daarom uitgegaan van beregeningen uit grondwater binnen de huidige bestuurlijk vastgestelde bufferzones.

Waterschap: Landelijk komt dit meer naar voren. Bij de boeren is er angst voor deze nieuwe maatregel omdat ze het gevoel hebben dat ze dan niet meer kunnen boeren. De landbouw kijkt met spanning naar ontwikkelingen op dit thema.

Worden de (significante?) effecten van onttrekkingen gemitigeerd/ gecompenseerd en zo ja hoe? Hoe worden zulke inrichtingsmaatregelen of passende maatregelen opgenomen in het beheerplan voor het Natura 2000-gebied?

Provincie: Vergunningsaanvragen voor het onttrekken van grondwater moeten voldoen aan voorwaarden, zoals het voorkómen van negatieve effecten. Dat kan op verschillende manieren. Bijvoorbeeld door het verkleinen van het vergunde onttrekkingsdebiet, of het infiltreren van

opgepompt water. Dat laatste gebeurt bijvoorbeeld met het water dat wordt opgepompt uit de bruinkoolwinnings in Duitsland. Dat wordt deels geïnfiltreerd bij de het Natura 2000 gebied de Meinweg. Het te zijner tijd stoppen van bruinkoolwinning als klimaatmaatregel kan leiden tot het stoppen van deze infiltratie en daarmee in theorie ook tot afname van de afvoer van de riviertjes als Niers, Swalm en Roer (deels ook Natura 2000-gebieden).

4 Relatie met KRW doelstellingen

De KRW zegt dat niet meer grondwater mag worden onttrokken dan van nature wordt aangevuld. Wordt hierop gestuurd/ gemonitord en op welk schaalniveau gebeurt dit?

Provincie: Samen met provincie Noord-Brabant heeft Limburg door KWR onderzoek laten doen op tijd-stijghoogte meetreeksen en of daar een significante verandering optreedt. In de Roerdalslenk was dit het geval, en zijn er in de Provincie Noord-Brabant als gevolg daarvan minder watervergunningen verleend.

Waterschap: Bruinkoolwinnings hebben nog steeds grote effecten op diepere grondwaterpakketten. Lozing op het freatische/ oppervlaktewaterstelsel. Kleinere rivieren worden daardoor nu gevoed, mocht er in de toekomst een verbod op komen leidt dit tot verlaging van de waterstand in deze rivieren.

Is bij het opstellen van het vergunning/ melding/ vrijstelling stelsel rekening gehouden met deze doelstelling?

Provincie: Ja, Provincie Noord-Brabant heeft vergunningen in de Roerdalslenk zijn minder watervergunningen verleend.

Waterschap: De koppeling tussen grondwatermetingen en toelating van berekening ontbreekt nog.

5 Monitoring

Worden hydrologische ingrepen (onttrekkingen, drainage) nabij Natura 2000-gebieden apart geregistreerd?

Provincie: Bij het registreren van hydrologische ingrepen is het belangrijk te weten met welk doel dat gebeurt. De registratie is nu vaak gericht op de financiële verantwoording van een project. Deze registratie is vaak niet helemaal geschikt om bijvoorbeeld te gebruiken voor het berekeningen van hydrologische effecten.

Wordt de totale grondwaterstandsverlaging hierbij in beeld gebracht?

Provincie: De provincie beheert ook het zogeheten primair meetnet, dat gebiedsdekkend in Limburg grondwaterstanden en stijghoogten meet, zowel ondiep als diep.

Wordt de grondwaterstand in een zone rond Natura 2000-gebieden onderzocht en zo ja hoe en hoe vaak? Op welke wijze worden seizoensverschillen in de grondwaterstand rond Natura 2000-gebieden gemonitord?

Provincie: De hydrologische effecten worden gemeten in het provinciale OGOR (natuurmeetnet), dat is gericht op hydrologisch gevoelige natuurgebieden. In dit meetnet worden grond- en oppervlaktewaterstanden dagelijks gemeten en waterkwaliteit 2 tot 4 keer per jaar.

6 Handhaving

Op welke wijze wordt de naleving van voorwaarden aan meldingen/ vergunningen gecontroleerd?

Provincie: De provincie is bevoegd gezag voor winningen ten behoeve van de drinkwatervoorziening en industriële winningen groter dan 150.000m³/jaar. Bij een vergunningsaanvraag wordt overleg gevoerd, zodat bij aanvrager duidelijk is of een aanvraag aan de vergunningsvoorwaarden voldoet. De provincie is deels ook zelf eigenaar van de WML (drinkwaterbedrijf).

Waterschap: Er worden steekproeven gehouden om te kijken of er illegale onttrekkingen/ drainage is aangelegd. Bij nieuwe vergunningen is er een check om te zien of de oude put verzegeld en buiten gebruik is. En in het voorjaar steekproefsgewijs peilgestuurde drainage controle. Elk jaar wordt een andere doelgroep gecontroleerd (bijvoorbeeld tuinbouw, akkerbouw). Soms komen er meldingen binnen over het aanleggen/ gebruiken van drainage, dan gaan we kijken. In totaal zijn er 4 handhavers die in de droge periode de opdracht krijgen om controles uit te voeren. Helikopter inspecties om van bovenaf een goed overzicht te krijgen, zo worden bijvoorbeeld lozingen gecontroleerd, die in de winter opvallen omdat aan de rand van sloten de sneeuw smelt door lozing van relatief warm water.

Tot slot

Heeft u de verwachting/ het gevoel dat in Nederland wordt voldaan aan de Europese wetgeving (KRW en Habitatrichtlijn)? Zo nee, waar zitten wat u betreft de kritieke punten? Welke aandachtspunten wilt u meegeven aan het ministerie?

Provincie: Hydrologisch gevoelige natuurgebieden en Natura 2000-gebieden lopen zeker gevaar, helemaal in droge tijden. Dus nu wordt er in die zin niet voldaan aan de richtlijnen. Er zijn structurele maatregelen nodig om dit probleem aan te pakken. De provincie is een traject gestart (Verkenning Waterbeschikbaarheid) om te kijken welke structurele maatregelen nodig zijn om aan de Europese KRW doelstellingen te voldoen.

Waterschap: Zelf is de geïnterviewde onvoldoende bekend om hier echt uitspraak over te doen. Maar het valt wel op dat in alle sectoren bij droogte de watervraag toeneemt. De waterbeschikbaarheid komt steeds meer knel te zitten. In de komende jaren moeten we stappen gaan maken om te voorkomen dat we echt een tekort gaan krijgen. Er zou een verdringingsreeks voor gebruik van grondwater moeten komen (Provincie lijkt dat vooral relevant voor gebruik van oppervlaktewater). Een voorbeeld is een check/ toetsing/ standstill op onttrokken volumes in

Kenmerk N006-1285405NJE-V02-efm-NL

plaats van alleen het aantal putten. Of de app om real time registratie van onttrekkingen in te kunnen zien.

Verslag interview grondwateronttrekkingen nabij natuur – regio Fryslân

Algemene gegevens:

Geïnterviewde partijen: Wetterskip Fryslân

Datum interview: 14 juni 2022 12:00-13:30 uur

1 Registratie van vergunningplichtige, meldingsplichtige en vrijgestelde grondwateronttrekkingen

Hoe is het vergunning-/ meldings-/ vrijstellingsstelsel tot stand gekomen? Welke afwegingen zijn hierbij gemaakt? Hoe passen de regels voor drainage hierin?

Bij de invoering van de waterwet ging de bevoegdheid van de provincie naar het Wetterskip. In eerste instantie is toen het beleid overgenomen van de provincie. In de daaropvolgende jaren is dit waar mogelijk/ nodig vereenvoudigd en aangepast. Nu weer op een punt waarop ze opnieuw willen gaan herzien. Het beleid behoeft aanpassing. Ze gaan de kaders updaten en dit zou kunnen leiden tot de aanpassing van de keur. Onderwerpen die verouderd zijn:

Grondwateronttrekkingen; welke plek (nog geen onderscheid nabij natuurgebied), beregeningsverbod. Drainage ten behoeve van ontwatering is in principe geen meldplicht voor.

Bij de regelgeving omtrent grondwateronttrekkingen wordt gekeken naar pompcapaciteit. Zie tabel Onttrekkingen voor beregening zijn tot 60 m³/uur meldingsplichtig, daarboven vergunningsplichtig. Veedrenkputten zijn vrijgesteld van meetplicht beneden 10 m³/uur vanuit historisch opgestelde regels, maar dit is wel een aandachtspunt omdat er via deze weg veel onttrokken wordt (en er geen inzicht is hoeveel precies).

Overige onttrekkingen:	Vaste land	Waddeneilanden	Meetplicht
< 1 m ³ /uur	vrijgesteld	vrijgesteld	nee
≤ 5 m ³ / uur	melding	melding	Ja
> 5 m ³ / uur	melding	vergunning	Ja
> 10 m ³ /uur	vergunning	vergunning	Ja
Veedrenking:			
< 5 m ³ /uur	melding	melding	nee
> 5 m ³ /uur	melding	vergunning	nee
< 10 m ³ /uur	melding	vergunning	nee
> 10 m ³ /uur	vergunning	vergunning	ja

Waar komen meldingen/ vergunningaanvragen binnen en welk beoordelingstraject volgen ze? Kunnen meldingen ook geweigerd worden op basis van effecten?

Melding is een simpeler traject dan een vergunningstraject. Bij een vergunningstraject zijn effectbepalingen nodig met een aanmeldnotitie.

Kenmerk N007-1285405NJE-V01-hme-NL

Wat wordt er geregistreerd van de vergunning en meldingsplichtige onttrekkingen? Hoe volledig en actueel is deze registratie?

Jaarlijkse registratie, er wordt een mail gestuurd met de vraag of onttrekkers hun meetstand op willen sturen. Voor alle meldingen groter dan 1 m³/uur, behalve veedrenkwater beneden 10 m³/uur, wordt de totale hoeveelheid opgepompt water geregistreerd.

Notabene: de jaarlijkse registratie van onttrokken hoeveelheid zou ook een middel kunnen zijn om het bestand van onttrekkingen actueel te houden. Nu zitten in het LGR ook vergunningen, die niet meer gebruikt worden. Dit zal ongetwijfeld ook gelden voor een deel van de veedrenkingen.

Is er een beeld van de totale hoeveelheid vrijgestelde onttrekkingen?

Niet exact, want vrijgesteld betekent geen meldingsplicht.

2 Toetsing van (cumulatieve) effecten van grondwateronttrekkingen

Wordt bij vergunningverlening voor onttrekkingen rekening gehouden met cumulatieve effecten van reeds vergunde onttrekkingen? En hoe zit dat bij meldingen?

Door de duur worden grote projecten vaak vergunningsplichtig, maar deze komen zelden voor. Zodra een vergunning wordt getoetst worden cumulatieve effecten meegenomen, bij een melding wordt hier niet/beperkt op getoetst.

Is er inzicht in cumulatieve effecten van alle onttrekkingen tezamen – inclusief de niet-vergunde onttrekkingen?

Nee

3 Samenhang met Wet natuurbescherming

Worden beschermings-/ onderzoekszones (Wnb) gehanteerd en zo ja hoe is de begrenzing daarvan bepaald?

Wetterskip krijgt de melding binnen, kijkt of het in de invloedssfeer van een natuurgebied ligt, vervolgens verwijzing naar de provincie die dan toetst of het is toegestaan. Provincie geeft uiteindelijk de doorslag omdat het Wetterskip geen regelgeving (beschermingszones) heeft.

Er wordt alleen getoetst op pompcapaciteit en duur van de onttrekking, vaak geen last van diepe onttrekkingen in freatisch pakket. En er is weinig beleid over beregeningsputten. Er wordt wel gewerkt aan nieuw beleid (er is al een onderzoek uitgevoerd) omtrent beregeningsputten, ook voor cumulatieve effecten.

Kenmerk N007-1285405NJE-V01-hme-NL

Welke beperkingen gelden in deze zones en waar zijn deze beperkingen vastgelegd?

Niet van toepassing

Hoe wordt omgegaan met eventuele dubbele vergunningsplicht (Waterwet en Wet natuurbescherming)?

Nog geen dubbele vergunningsplicht meegemaakt.

Indien er geen beschermingszones zijn aangewezen, op welke wijze wordt dan geborgd dat de verbodsbepalingen van de Wnb niet overtreden worden?

Via de provincie, zelf geen regels voor echt verbod (want het wetterskip heeft zelf geen beschermingszones ingesteld).

Is vastgelegd/ afgesproken welke effecten op natuurgebieden nog acceptabel zijn? (bijvoorbeeld 1 centimeter verlaging)

Hydrologische effecten (duur, diepte, bemalingsinvloed) worden getoetst bij vergunning aanvragen (dus niet bij meldingen), en vervolgens wordt de provincie ingeschakeld om dit te beoordelen. Voor de Waddeneilanden moet de zoetwaterbel constant gehouden worden (toetsing op hydrologische effecten bij vergunningaanvragen).

De hydrologische effecten zullen ook erg afhankelijk zijn van het habitatype. Voor het N2000 gebied Drents Friese Woud is vooral het effect ter plekke van vennen van belang en minder de bos/ heidezone aan de randen.

Worden de (significante?) effecten van onttrekkingen gemitigeerd/ gecompenseerd en zo ja hoe? Hoe worden zulke inrichtingsmaatregelen of passende maatregelen opgenomen in het beheerplan voor het Natura 2000-gebied?

Er zijn de laatste jaren wel meer vragen van bezorgde natuurorganisaties over onttrekkingen in de buurt van natuur. Er wordt op dit moment onderzocht wat de invloed van onttrekkingen is. Effecten van drinkwateronttrekkingen worden bij winning Noradburgum en Oldeholtspade gemitigeerd door oppervlaktewateraanvoer

4 Relatie met KRW doelstellingen

De KRW zegt dat niet meer grondwater mag worden onttrokken dan van nature wordt aangevuld. Wordt hierop gestuurd/ gemonitord en op welk schaalniveau gebeurt dit?

Samen met de provincie wordt hierop gestuurd/.gemonitord. De herziening van het beleid gaat hier verder op in, door middel van een grondwaterstudie is een waterbalans opgesteld. Balans in totaal voor provincie, voor de Waddeneilanden apart. Met het onttrekkingen niveau en neerslagoverschot in Fryslân is bij lange na geen sprake van een te grote onttrekking in relatie tot wat nature aangevuld wordt.

Kenmerk N007-1285405NJE-V01-hme-NL

5 Monitoring

Worden hydrologische ingrepen (onttrekkingen, drainage) nabij Natura 2000-gebieden apart geregistreerd?

LGR zou moeten volstaan in de registratie van onttrekkingen. Het apart registreren van onttrekkingen bij N2000 is ongewenst (dubbel). Drainage is niet in keur opgenomen. Wel daar waar we in positieve zin bijdragen aan grondwaterstandsverhoging: Projecten (herstellen meanders van de rivier de Linde, veenweidegebied peilgestuurde drainage) worden gemonitord. Er is ook een klein meetnet (20 meetpunten) waar structureel gemeten wordt. De provincie heeft een uitgebreider meetnet.

Wordt de totale grondwaterstandsverlaging hierbij in beeld gebracht?

Nee.

Wordt de grondwaterstand in een zone rond Natura 2000-gebieden onderzocht en zo ja hoe en hoe vaak? Op welke wijze worden seizoensverschillen in de grondwaterstand rond Natura 2000-gebieden gemonitord?

In 2018 was er voor het eerst extreme droogte in Friesland, sindsdien is er meer bewustwording over beheersregels rond grondwater en oppervlaktewater. Later kwam ook het eerste verbod op beregening vanuit grondwater en oppervlaktewater. Hydrologisch advies a.h.v. weersvoorspelling. Pas sinds 2018 dus een issue in het gebied. Monitoring van Natura-2000 gebieden ligt bij de provincie. De provincie heeft verdrogingsmeetnetten ingericht in N2000 en EHS gebieden in aanvulling op het reguliere primaire meetnet.

6 Handhaving

Op welke wijze wordt de naleving van voorwaarden aan meldingen/ vergunningen gecontroleerd?

Geen duidelijk beeld van de hoeveelheid illegale onttrekkingen. Door toezicht in het veld worden de grotere illegale onttrekkingen wel opgevangen. De initiatiefnemer heeft er niets aan om het niet te melden. In 2019 zijn met een drone nog oude putten opgespoord die niet per se meer in gebruik zijn.

Tot slot

Heeft u de verwachting/ het gevoel dat in Nederland wordt voldaan aan de Europese wetgeving (KRW en Habitatrichtlijn)? Zo nee, waar zitten wat u betreft de kritieke punten? Welke aandachtspunten wilt u meegeven aan het ministerie?

Qua kennis is er een inhaalslag nodig: De watervraag zal alleen maar toenemen. Voor habitatrichtlijn inhaalslag te maken om effect op Natura 2000-gebieden te bepalen. Wat betreft KRW: niet alleen kijken naar huidige waterbalans maar ook in zijn geheel het systeem bestendig maken voor klimaatverandering. In Friesland is het probleem nu nog minder groot dan in hoog

Kenmerk N007-1285405NJE-V01-hme-NL

Nederland, maar het is wel belangrijk om hier goed naar te blijven kijken en op tijd maatregelen te treffen.

De zorg betreft daarbij vooral een eventuele toename van onttrekkingen uit grondwater in reactie drogere zomers en bij intensievere teelten. Beleidsmatig (provincie) willen we dat in de toekomst bij een beregeningsverbod uit oppervlaktewater, dit ook zal gelden voor beregening uit grondwater.

Voor het ministerie: basisprincipes opstellen om regels op dezelfde manier uit te leggen. Daarmee voorkom je verwarring bij bijvoorbeeld burgers (bijvoorbeeld: in Friesland beregeningsverbod, maar 400 meter verderop in Groningen mag nog wel onttrokken worden, dat leidt tot verbaasde reacties).

Bijlage 4 Fragmenten uit voor grondwateronttrekking relevante wet- en regelgeving

Waterwet

Artikel 1.1

1. In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt, tenzij anders bepaald, verstaan onder:

regionale wateren: watersystemen of onderdelen daarvan die niet in beheer zijn bij het Rijk;

rijkswateren: watersystemen of onderdelen daarvan die in beheer zijn bij het Rijk;

Artikel 3.11

1. Bij of krachtens provinciale verordening kunnen met het oog op een samenhangend en doelmatig regionaal waterbeheer regels worden gesteld met betrekking tot de voorbereiding, vaststelling, wijziging en inhoud van door besturen van waterschappen vast te stellen plannen, besluiten of waterakkoorden als bedoeld in artikel 3.7, eerste lid.
2. Indien internationale verplichtingen of bovenregionale belangen dat noodzakelijk maken, kunnen bij of krachtens algemene maatregel van bestuur regels worden gesteld met betrekking tot de voorbereiding, vaststelling, wijziging en inhoud van door besturen van provincies of waterschappen in het kader van het waterbeheer vast te stellen plannen, besluiten of waterakkoorden als bedoeld in artikel 3.7, eerste lid.

Artikel 6.4

1. Het is verboden zonder daartoe strekkende vergunning van gedeputeerde staten grondwater te onttrekken of water te infiltreren:
 - a. ten behoeve van industriële toepassingen, indien de te onttrekken hoeveelheid water meer dan 150 000 m³ per jaar bedraagt;
 - b. ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening of een bodemenergiesysteem.
2. Bij provinciale verordening kan worden bepaald dat het eerste lid niet van toepassing is voor onttrekkingen waarbij de te onttrekken hoeveelheid ten hoogste 10 m³ per uur bedraagt.

Artikel 6.5

Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kan voor rijkswateren en, met het oog op internationale verplichtingen of bovenregionale belangen, voor regionale wateren worden bepaald dat het verboden is zonder daartoe strekkende vergunning van Onze Minister, onderscheidenlijk het bestuur van het waterschap:

- a. water te brengen in of te onttrekken aan een oppervlaktewaterlichaam;
- b. grondwater te onttrekken of water te infiltreren in andere gevallen dan als bedoeld in artikel 6.4;

Artikel 6.13

Deze paragraaf is mede van toepassing op de krachtens verordening van een waterschap vereiste vergunningen, voor zover deze betrekking hebben op handelingen in een watersysteem of beschermingszone. Met een vergunning wordt gelijkgesteld een krachtens zodanige verordening vereiste ontheffing.

Artikel 6.14

1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld met betrekking tot de wijze waarop de aanvraag om een watervergunning geschiedt en de gegevens en bescheiden die door de aanvrager worden verstrekt met het oog op de beslissing op de aanvraag. Bij de maatregel kan, in afwijking van artikel 2:15, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht, worden bepaald dat de aanvraag geheel of gedeeltelijk elektronisch wordt ingediend, of dat het bevoegd gezag geheel of gedeeltelijk elektronisch ingediende aanvragen in ontvangst neemt. Daarbij kan worden bepaald dat de verplichtingen slechts gelden in daarbij aangegeven categorieën van gevallen.
2. Bij een verordening als bedoeld in artikel 6.13, kunnen eveneens regels worden gesteld met betrekking tot de gegevens over de bij die verordening aangewezen handeling, die door de aanvrager worden verstrekt met het oog op de beslissing op de aanvraag.

Artikel 6.16

1. Op de voorbereiding van een beschikking tot verlening, wijziging of intrekking van een vergunning voor het lozen of storten van stoffen of, in de gevallen bedoeld in artikel 6.4, het onttrekken van grondwater of infiltreren van water, zijn, tenzij bij algemene maatregel van bestuur anders wordt bepaald, de afdelingen 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht en 13.2 van de Wet milieubeheer van toepassing. Bij de toepassing van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht worden de stukken als bedoeld in artikel 3:11 van die wet tevens ter inzage gelegd in de gemeente waar de handeling geheel of in hoofdzaak wordt verricht.
2. Een vergunning voor het onttrekken van grondwater of infiltreren van water als bedoeld in artikel 6.4, wordt niet verleend of gewijzigd dan nadat het bestuur van het betrokken waterschap door gedeputeerde staten in de gelegenheid is gesteld advies te geven omtrent de aanvraag of het ontwerp van de op de aanvraag te nemen beschikking.
3. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen bestuursorganen worden aangewezen, die door het bevoegd gezag in de gelegenheid worden gesteld advies uit te brengen omtrent het ontwerp van de beschikking tot verlening of wijziging van een vergunning.

Artikel 6.21

Een vergunning wordt geweigerd, voor zover verlening daarvan niet verenigbaar is met de doelstellingen in artikel 2.1 of de belangen, bedoeld in artikel 6.11.

Waterbesluit**Artikel 6.10a**

1. Het is verboden zonder daartoe strekkende vergunning van Onze Minister als bedoeld in artikel 6.5, aanhef en onder b, van de wet, grondwater te onttrekken of water te infiltreren onder oppervlaktewaterlichamen in beheer bij het Rijk, voor zover dat beheer inhoudt het uitvoeren en handhaven van bij of krachtens de wet gestelde regels ten aanzien van peilbesluiten of het brengen van water in of het onttrekken van water uit oppervlaktewaterlichamen (waterkwantiteitsbeheer).
2. Bij ministeriële regeling kan worden bepaald dat het eerste lid niet van toepassing is voor daarbij aan te wijzen categorieën van gevallen waarin het onttrekken of infiltreren een daarbij vastgestelde hoeveelheidsgrens niet overschrijdt.

Artikel 6.11

1. Degene die grondwater onttrekt of water infiltreert, waarvoor geen vergunning is vereist krachtens artikel 6.4 van de wet, artikel 6.10a of een verordening van het waterschap, meldt dit bij het bevoegd gezag. Bij ministeriële regeling worden regels gesteld over de gegevens die bij de melding worden verstrekt.
2. Degene die grondwater onttrekt of water infiltreert, meet de in elk kwartaal onttrokken hoeveelheid grondwater of geïnfilteerd water met een nauwkeurigheid van ten minste 95%. Voor kortdurende of seizoensgebonden onttrekkingen of infiltraties kan het bevoegd gezag in de voorschriften van de vergunning voor het onttrekken van grondwater of het infiltreren van water of, indien geen vergunning is vereist, bij maatwerkvoorschrift bepalen dat de hoeveelheid over een kortere tijdsspanne wordt gemeten.
3. Degene die water infiltreert, meet de kwaliteit van dat water volgens bij ministeriële regeling te stellen regels.
4. Uiterlijk op 31 januari van elk jaar of, indien de onttrekking of infiltratie is beëindigd, binnen een maand na het tijdstip van beëindiging, wordt opgave gedaan aan het bevoegd gezag over de in het voorgaande kalenderjaar gemeten hoeveelheden onttrokken grondwater, geïnfilteerd water en de kwaliteit van het geïnfilteerde water.
5. Bij provinciale verordening, voor zover het betreft het onttrekken van grondwater of het infiltreren van water als bedoeld in artikel 6.4 van de wet, dan wel bij verordening van het waterschap, voor zover het betreft het onttrekken van grondwater of het infiltreren van water in andere gevallen dan bedoeld in dat artikel, kunnen gevallen worden aangewezen waarin de verplichtingen, bedoeld in het eerste tot en met vierde lid, niet gelden.

Waterschapswet**Artikel 1**

1. Waterschappen zijn openbare lichamen welke de waterstaatkundige verzorging van een bepaald gebied ten doel hebben.
2. De taken die tot dat doel aan waterschappen zijn of worden opgedragen betreffen de zorg voor het watersysteem en de zorg voor het zuiveren van afvalwater op de voet van artikel 3.4 van de Waterwet. Daarnaast kan de zorg voor een of meer andere waterstaatsaangelegenheden zijn of worden opgedragen.